

МАТЕРИАЛИ
ЗА XI МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

«НАЙНОВИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ
НА ЕВРОПЕЙСКАТА НАУКА -
2015»

17 - 25-ти юни 2015

Том 7
Педагогически науки

София
«Бял ГРАД-БГ» ООД
2015

То публикува «Бял ГРАД-БГ» ООД, Република България, гр.София, район «Триадица», бул. «Витоша» №4, ет.5

Материали за 11-а международна научна практична конференция, «Найновите постижения на европейската наука», - 2015. Том 7. Педагогически науки. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД - 112 стр.

Редактор: Милко Тодоров Петков

Мениджър: Надя Атанасова Александрова

Технически работник: Татяна Стефанова Тодорова

Материали за 11-а международна научна практична конференция, «Найновите постижения на европейската наука», 17 - 25 юни, 2015 на Педагогически науки.

За ученици, работници на проучвания.

Цена 10 BGLV

Жунусова С.С. Развитие коммуникативных навыков младших школьников с нарушением слуха во внеурочной деятельности через сюжетно-ролевую игру ...	58
Рибкина Т. Музей як навчальне середовище для дітей з особливими потребами	60
Коржова Е.Г. Использование произведений композиторов-классиков в музыкальном образовании детей старшего дошкольного возраста.....	64
Алексеева М.И. Фізіологічні, психологічні та соціокультурні особливості студентського віку.....	68
Камінчук М.В., Сорочинська О.А. Формування відповідального ставлення до здоров'я в дітей дошкільного віку.....	74
Назаренко Г.А. Сутність фасилітації процесу виховання у старшокласників культури демократизму	77
Деметбаева Ж.К. Өзін-өзі тану пәнінің қоғамда алатын орны	81
Тажиббаева Е. Үлгерімі төмен оқушылармен психологиялық-педагогикалық жұмыстың ерекшеліктері	86
Сейтжанова А.У., Хусман Г. Мектептің оқыту үрдісінде үлгермеушілікті болдырмаудың әдіс – тәсілдері	89
Шулембаева Г.Б., Исагулова Л.К. Ұлттық ойындарды мектеп жасына дейінгі тәрбие үрдісінде пайдаланудың тиімділігі	91
Бекембетова Л., Қалматаева А. Зависимость психического развития ребенка от развития речи.....	93
Қалматаева А., Бекембетова Л., Аликулова С.А. Байланысты монологты сөйлеу тілінің психологиялық табиғаты	97
Қалматаева А.М., Бекембетова Л.И., Қалматаева Б.М. Мектепке дейінгі балалардың монологты сөйлеу тілін дамыту	101
Ережепова Н.Е. Бала, педагог, ата-ана балаларды тәрбиелеудегі бірлікті қамтамасыз ету	104
Анатольева Н.С., Слепцова М.И. Проблема интегрированного и инклюзивного образования детей с ограниченными возможностями	106
Анатольева Н.С., Савченко В.А. Изучение ценностных ориентаций современной студенческой молодежи	108

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

КОНТРОЛИРАМ ОТ ДИСТАНЦИОННОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Наконечна О.А. Организация та проведения тестового контролю в системе дистанционного навчання «прометей» 3

ПРОБЛЕМИ С ПРИГОТОВЛЕНИЕ НА СПЕЦИАЛИСТИ

Мершиѐва Г.А. Функциональная грамотность чтения – гарантия успеха в любой предметной области, основа развития ключевых компетентностей 6

Березняк О.П. Навчально-виробничі практики як одна з найважливіших складових навчального процесу ВНЗ 9

Тарасенко А.І., Мосієнко Г.М. Аналіз електротехнічної складової професійної діяльності майбутніх інженерів-механіків 13

Гук С.В. Роль британського товариства фізіотерапії у підготовці фахівців з фізичної реабілітації в університетах Великої Британії 16

Маслов Р.В. Компетентнісний підхід у вирішенні проблеми формування оздоровчої компетентності майбутніх фахівців-фізреабілітологів 19

Токмазов Г.В. Установление содержания исследовательских умений студентов в процессе базисного изучения курса высшей математики 23

Маклакова Н.В., Шахнина И.З. Совершенствование профессиональной подготовки преподавателей иностранного языка 25

Духаніна Н.М. Основні етапи впровадження медіаосвітніх технологій в освітній процес 31

Кучеренко Л.В., Мазур Н.Ф. Реализация междисциплинарных связей в техническом университете 33

Жангисина Г.Д., Сарбасова А.К. Особенности системы высшего образования в Израиле 39

Туремуратова М.Т., Готтинг В.В. Использование компьютерных технологий в повышении эффективности учебного процесса 42

Botankulova A.B. The rules of the formation of program materials in the organization and carried out of training in high institute 46

МЕТОДИЧНИ БАЗИ НА ПРОЦЕС ОБРАЗОВАНИЕТО

Kim R. Portfolio as an assessment tool of evaluating students' knowledge 53

ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

КОНТРОЛИРАМ
ОТ ДИСТАНЦИОННОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Наконечна О.А., к.т.н.

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ
В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ «ПРОМЕТЕЙ»

Останнім часом в сфері освіти спостерігається стрімке посилення інтересу до автоматизації поточного й підсумкового контролю результатів навчання. Проблема, яка безперечно турбує діячів освіти і яка є однією з найактуальніших сьогодні, є проблема оцінки знань студентів. Формування оцінки знань, що відповідає рівню знань студентів, є критерієм ефективності процесу суб'єктивного оцінювання знань. Не випадково, що саме сьогодні провідні вищі навчальні заклади України і світу починають впроваджувати нові форми та методи контролю знань студентів. Особливу увагу при цьому приділяють розробці нових інформаційних технологій для комп'ютерного тестування знань студентів. Ідея комп'ютерного тестування виникає від ідеї програмованого контролю знань.

Використання тестових матеріалів для діагностики якості підготовки студентів на різних стадіях навчання є предметом численних обговорень. На сьогодні існує низка цікавих розробок, які присвячено різним аспектам контролю знань і заснованих на сучасних досягненнях науки і комп'ютерної техніки. Серед них можна відзначити формування набору завдань для контролю знань, який здійснюють, зазвичай, випадковим чином, іноді враховуючи параметри завдань, і лише в окремих випадках використовують адаптивну видачу контрольних завдань на базі моделі студента.

Систематичний контроль знань великої кількості студентів викликає необхідність автоматизації контролю, застосування комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення. Використання комп'ютерів для контролю знань є економічно вигідним і забезпечує підвищення ефективності навчального процесу.

Комп'ютерне тестування успішності дає можливість реалізувати основні дидактичні принципи контролю навчання: принцип індивідуального характеру перевірки й оцінки знань; принцип системності перевірки й оцінки знань; принцип тематичності; принцип диференційованої оцінки успішності навчання; принцип однаковості вимог викладачів до студентів.

Комп'ютерне тестування належить до адаптивної моделі педагогічного тестування. Ця модель спирається на класичну модель з урахуванням складності завдань. При застосуванні комп'ютерного тестування тестові завдання з певними характеристиками послідовно зображуються на екрані комп'ютера, а рівень підготовки студента, який тестується, із зростаючою точністю оцінюється відразу ж після комп'ютерної відповіді.

Метою комп'ютерного тестування знань студентів є оцінка відповідності якості підготовки фахівців вимогам Державних освітніх стандартів, створення внутрішньої системи якості освіти на основі незалежного контролю.

Окреслимо такі види комп'ютерного тестування студентів: вхідне тестування навчальної дисципліни; поточне тестування навчальної дисципліни; контрольне модульне тестування навчальної дисципліни; контрольне підсумкове тестування навчальної дисципліни; контрольне тестування з державної атестації. Кількісний склад тестових завдань у тесті та їх зміст визначаються робочою програмою навчальної дисципліни, програмою державної атестації. Результати комп'ютерного тестування використовуються для контролю і корегування навчального процесу та розробки заходів щодо підвищення його якості.

Електронна система тестування дозволяє використовувати у тестах завдання відкритої (студенти друкують відповідь на тестове завдання) або закритої форм (студенти обирають варіант відповіді на тестове завдання) таких типів: правильно – неправильно (закрита форма); вибір з множини (закрита форма); вибір відповідності (закрита форма); встановлення послідовності (закрита форма); коротка текстова відповідь (відкрита форма); коротка числова відповідь (відкрита форма); розрахунок за формулою (відкрита форма); есе (відкрита форма). Вибір конкретного методу тестування та типу тестових завдань залежить від цільової мети тестового контролю і попередньо обраних показників оцінки рівня знань.

Окреслимо організацію комп'ютерного тестування на прикладі системи дистанційного навчання (СДН) «Прометей». Функціональні можливості СДН «Прометей» дозволяють організувати здачу тесту в трьох режимах: самоперевірки, тренінгу, іспиту. Підсистема «Дизайнер тестів» дозволяє створювати питання 10 типів: один з багатьох; багато з багатьох; поле введення; відповідність, впорядкування, так/ні, розгорнута відповідь; декілька пропущених слів; декілька полів введення.

Обробка результатів тестування відбувається за двома схемами. Дихотомічна (проста) схема передбачає, що студент може отримати бал за відповідь на питання лише за умови стовідсотково правильною відповіді. Політомічна (складна) схема обробки питань типу «відповідність» і «багато з багатьох» дає можливість оцінити кожен з елементів відповіді окремо і зарахувати, наприклад, 0,75 бала за 3 з 4 елементів відповіді. Для питань з політомічною схемою обробки тьютор повинен задати поріг – мінімальну долю правильних елементів відповіді, необхідну для того, щоб система зарахувала відповідь.

У схемі взаємодії в тріаді «Викладач – Система тестування – Студент» можна виокремити два типи зворотних зв'язків: зовнішній і внутрішній.

душе, интересная работа (25%); хорошие отношения в семье (25%); хорошие верные друзья (17%); удовлетворенность в любви (4%).

По результатам опроса большинство студентов ориентируется скорее на материальные, нежели на духовные ценности и стремятся реализоваться, прежде всего, в материальной сфере по тем позициям, которые в настоящее время считаются наиболее престижными.

Поскольку в современных условиях путь к успешной карьере и материальному благополучию невозможен без образования, необходимо выявить отношение молодежи к учебно-познавательной деятельности и ее результатам. Вместе с тем, студенты осознают, что ключевой предпосылкой в достижении материального достатка является получение образования. Так, образование и самообразование рассматриваются как непременное условие жизненного успеха, становятся, по мнению студентов, главной стартовой ступенью в достижении жизненного благополучия.

Рассматривая образовательную стратегию современной молодежи, мы пришли к выводу о том, что основными мотивами получения высшего образования являются: знания (31%); фактор успеха в жизни (26%); престиж (22%); деньги (17%); желание родителей (4%), то есть то, что, так или иначе, обеспечивает жизненный успех.

Исследование отношения молодежи к профессиональной деятельности и труду свидетельствует о том, что 62% респондентов рассматривают это как источник заработка, 27% – как дело по душе, 11% – как социальную обязанность. Таким образом, студенты, ориентированные на материальное благополучие, весьма низко ценят возможность заниматься любимым делом и творчеством, то есть профессиональная деятельность рассматривается ими как разновидность социально значимой деятельности, а не как сфера личной творческой реализации, однако эта тенденция, на наш взгляд, не носит абсолютного характера. По мнению ряда исследователей, существенными показателями социализированности молодежи в гражданском обществе являются активная жизненная позиция и включенность в различные формы социальной активности. Анализируя опыт нашей практической деятельности, можно сделать вывод о том, что 46% респондентов заинтересованы в устройстве собственной жизни; 29% – предпочитают участие в деятельности различных общественных организаций; 25% – отмечают необходимость устройства жизни семьи.

Полученные данные позволили уточнить общепринятые представления о ценностных ориентациях современных студентов и указать на необходимость актуализировать в процессе подготовки, корректировать и формировать адекватные представления об общечеловеческих ценностях.

К.п.н., доцент Анатольева Н. С.

Учреждение образования «Белорусский национальный технический университет», Республика Беларусь

Студентка 2 курса Савченко В.А.

Учреждение образования «Белорусский национальный технический университет», Республика Беларусь

ИЗУЧЕНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ СОВРЕМЕННОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Ценностные ориентации, повышение духовной культуры личности являются существенной проблемой современного образования. Вопрос о внедрении ценностей в образовательный процесс имеет большую социальную значимость. От его успешного решения во многом зависят перспективы гуманизации образования, чтобы обеспечить сознательный выбор личностью духовных ценностей и развить на их основе, устойчивую, непротиворечивую, индивидуальную систему ценностных ориентаций. Именно образование, благодаря его влиянию на подрастающее поколение, способствует формированию нового общественного сознания и, таким образом, воздействует на все сферы жизни.[1].

Анализ изученной литературы показал, что концептуальную основу данной проблемы определяет подход, рассматривающий ценностные ориентации как регулятивную функцию, которая охватывает все уровни системы побудителей человека к активности (А.Г.Здравомыслов).

Наша позиция в определении понятия «ценностные ориентации» базируется на теоретических подходах Ш.А. Надирашвили, рассматривающего данную категорию как отраженную в сознании человека ценность, которая признается им в качестве важной цели его жизни, а также в качестве мировоззренческих ориентиров и нравственных идеалов.

Целью данного исследования было выяснение основных ценностных ориентаций и уровня гражданской активности студентов Беларуси. Мы провели опрос среди респондентов (1-5 курсы «Белорусского национального технического университета») на наиболее предпочитаемые жизненные ценности и цели. Для того чтобы понять, чем руководствуется современная молодежь при выборе своего жизненного пути, необходимо выявить особенности ее ценностно – смысловой сферы.

Разделяя концептуальные позиции исследователей, а также анализируя опыт нашей практической деятельности, можно сделать вывод о том, что наиболее предпочитаемыми жизненными ценностями и целями современной молодежи являются: высокий заработок, материальное благополучие (29%); дело по

Внутрішній зворотній зв'язок – це інформація, яка надходить від системи тестування до студента у відповідь на його дії при виконанні тестових завдань. При проектуванні комп'ютерних систем контролю знань розрізняють консультуючий і результативний внутрішній зворотній зв'язок. Консультуючий зворотній зв'язок може бути різним: допомога, роз'яснення, підказка, натяк тощо. Результативний зворотній зв'язок також може бути різним: від «правильно – неправильно» до демонстрації правильного результату або способу дії. За допомогою зовнішнього зворотного зв'язку інформація в даній тріаді надходить до викладача і використовується ним для корекції діяльності студента і навчальної програми.

Узагальнення досвіду проведення комп'ютерного тестування дозволяє зробити висновки, що його впровадження сприяє: систематичному відстеженню якості та динаміки навчальних досягнень студентів; отриманню статистично достовірної картини індивідуального прогресу кожного студента; створенню регіонального комп'ютерного банку даних навчальних досягнень студентів із предметів за тривалий час навчання; підвищенню зацікавленості студентів навчально-виховним процесом; можливості творчого і практичного застосування знань, умінь і навичок; можливості виконувати завдання не лише під контролем викладача, а й здійснювати самоконтроль навчальної діяльності.

Отже, комп'ютерне тестування розширює можливості контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень студентів, є альтернативою традиційним методам перевірки, воно може проводитись з урахуванням різних видів (поточне, тематичне, семестрове, річне) та форм (індивідуальне або колективне) контролю, як інструменту оперативного керування. Такий метод оцінювання швидко, об'єктивно й ефективно діагностує результати навчальної діяльності студентів. Таким чином можна стверджувати, що застосування комп'ютерного тестування як компоненту контролю навчальних досягнень є ефективною і перспективною формою. Формування системи інформатизації освіти сприяє підвищенню якості освітніх процесів, реалізації проекту «Рівний доступ до якісної освіти».

Література

1. Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні : протокол Рішення Колегії МОН України, № 6/2-4 від 23 червня 2005 р. –Режим доступу: <http://dl.zntu.edu.ua/file.php/1/normbase/act3.html>. – Назва з екрану.

2. Новітні інноваційні освітні технології: проблеми, розвиток та досвід впровадження. Матеріали XXXVII міжнародної науково-практичної конференції. Частина I. – Полтава, РВВ ПУЕТ. – 2012.– 323 с.; Частина 2. – 253 с.

ПРОБЛЕМИ С ПРИГОТОВЛЕНИЕ НА СПЕЦИАЛИСТИ

Мерциёва Г. А.

Таразский государственный педагогический институт

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ ЧТЕНИЯ – ГАРАНТИЯ УСПЕХА В ЛЮБОЙ ПРЕДМЕТНОЙ ОБЛАСТИ, ОСНОВА РАЗВИТИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Формирование грамотности является одной из главных задач обучения младших школьников в начальных классах, так как грамотность – это составная часть общей языковой культуры, залог точности выражения мысли и взаимопонимания. Основы грамотности закладываются в начальных классах.

В Концепции гуманитарного образования в Республике Казахстан об этом говорится так:

«Перед гуманитарным образованием стоит вопрос об удовлетворении потребности современного общества в творческих личностях, сочетающих глубокий профессионализм с высокой нравственностью и грамотностью. Грамотность – орудие культуры, залог точности выражения мысли и взаимопонимания в процессе общения человека, одежда его мысли» [1, 5].

О необходимости формирования грамотности говорит и Лидер нации Президент Республики Казахстан Нурсултан Абишевич Назарбаев в своём Послании народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050» – новый политический курс состоявшегося государства», но только говорит он уже о функциональной грамотности школьников: «Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией. В современном мире простой поголовной грамотности уже явно недостаточно. Наши граждане должны быть готовы к тому, чтобы постоянно овладевать навыками работы на самом передовом оборудовании и самом современном производстве. Необходимо также уделять большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения. Это важно, чтобы наши дети были адаптированы к современной жизни» [2, 3].

Что же такое функциональная грамотность?

Функциональная грамотность – это инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать профессиональный путь, использовать информационно-коммуникационные технологии в различных сферах жизнедеятельности.

В современном, быстро меняющемся мире, функциональная грамотность становится одним из базовых факторов, способствующих активному участию

по социализации лиц с особенностями психофизического развития. Ведущей такой тенденцией является интегрированное обучение и воспитание. Оно становится основной формой получения образования лицами с особенностями психофизического развития на уровне общего среднего образования.

Эта форма обучения при условии качественной ее организации позволяет усилить роль семьи в воспитании, т.е. включить детей с нарушениями в развитии в совместную со сверстниками деятельность, реализовать, таким образом, одну из целей специального образования – успешную адаптацию к условиям социальной среды, т.е. понимание и принятие ценностей, правил, поведенческих норм, стилей поведения, принятых в обществе.

Согласно позиции исследователей, одной из главных целей инклюзивного образования является получение детьми, имеющими нарушения в развитии, чувства полноправных участников в жизни общества. Такой ребенок, по мнению ученых, должен понять и осознать, что он ничем не отличается от других, и его дефект, в таком случае должен послужить ему стимулом в его личностном росте.

Наша позиция в данном аспекте базируется на теоретических подходах Л.С. Выгодского в том, что «Чувство или сознание малоценности, возникающее у индивида вследствие дефекта, есть оценка своей социальной позиции, и она становится главной движущей силой психического развития. Сверхкомпенсация, таким образом, по мнению ученого, «развивает психические явления предчувствия и предвидения, а также их действующие факторы вроде памяти, интуиции, внимательности, чувствительности, интереса – словом, все психические моменты в усиленной степени», что, согласно позиции автора, приводит к сознанию сверхздоровья в большом организме, к выработке сверхполноценности из неполноценности к превращению дефекта в одаренность, способность и талант [1 с.11].

Таким образом, лучший опыт интегрированного обучения и воспитания указывает на то, что целенаправленная и системная работа как педагогического коллектива учреждения образования, так родителей и учащихся позволяет не только преодолеть социальную изоляцию детей с особенностями психофизиологического развития, но и гармонизировать отношения между участниками образовательного процесса и их семьями.

Анализ опыта нашей практической деятельности, позволяет рассматривать интегрированное обучение и воспитание как важнейшую предпосылку для становления инклюзивного образования, а инклюзивное образование как следующую ступень в развитии системы специального образования Республики Беларусь.

Литература

1. Выготский, Л.С. Дефект и сверхкомпенсация / Л.С. Выготский // Долой неграмотность. – 1927. – С. 51-76.

Оқушы тәрбиесінің тиімділігін жоғарылату көп жағдайда жанұя және мектептің талабы мен ынтасын келістіре жұмыс істеуіне байланысты.

Педагогтың оқушы ата-анасымен қатынасуының өзіндік ерекшеліктері бар. Ата-ананың өз баласына деген сүйіспеншілігінен мұғалімнің қылығы мен талабын шектен тыс субъективті деп кездеседі. Ата-анаға өз баласының кейбір қылығы іс-әрекеті тәрбиеге сай келмесе, ол мұғалімге деген көңіл толмаушылыққа әкеліп соғады, ал оған мұғалімнің немқұрайдылығы қосылса, оның нәтижесі мектепке деген кері көзқарасты тудыруы мүмкін.

Мұғалім мен ата-ананың өзара іскерлік қатынасы тез арада өздігінен келе қоймайды. Олар мұғалімнің саналы, мақсатты бағытталған, творчестволық жұмысы – оның нәтижесінде келеді. Ата-анамен байланысты тек қана мамандық міндетім деп емес, қызықты, білімді көп тоқыған әңгімелесушім деген ойменен жасаған дұрыс. Ата-анамен жан-жақты байланысу формасы – ол мұғалімнің педагогикалық мәдениетінің көрсеткіші. Ата-анамен педагогтың қатысуында араласқым келсе араласам, болмаса араласпаймын деген тандау-ереже бойынша жоқ. Оқушының жеткілікті жақсы жақтары үшін, оның рухани көңіл күйі үшін мұғалімге бұл тандау бір мағыналы болып келеді, бұл жерде адамдық қарым-қатынастың өнерінен айналып өту мүмкін емес.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері. -А., 1991.
2. Бозханова к., Жұмаханов Ә., Айтманбетова Б. «Семьяда балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің кейбір мәселелері». Алматы «Мектеп» 1985ж.
3. Болдырев Н. Класс жетекшісі. -А., Мектеп, 1980.

К.п.н., доцент Анатольева Н. С.

Учреждение образования «Белорусский национальный технический университет», Республика Беларусь

Студентка 2 курса Слепцова М.И.

Учреждение образования «Белорусский национальный технический университет», Республика Беларусь

ПРОБЛЕМА ИНТЕГРИРОВАННОГО И ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

Процесс гуманизации человеческих отношений, признающий самоценность человеческой личности, ее право на свободу, счастье и развитие, проявление способностей независимо от индивидуальных особенностей требует особого внимания к людям с нарушениями развития.

Современная система специального образования характеризуется рядом тенденций, определяющих вектор ее развития в направлении усиления работы

людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучению на протяжении всей жизни.

Функциональная грамотность – это индикатор общественного благополучия, высокий уровень которой указывает на определенные социокультурные достижения общества; низкий же уровень является предпосылкой возможного социального кризиса.

Поэтому для Казахстана особую актуальность приобретает формирование функциональной грамотности учащихся, т. е. все функциональные навыки формируются именно в школе. Функциональная грамотность выступает неперенным условием успешной адаптации младших школьников к окружающей среде и успешности обучения в старших классах школы и в вузе. В современных условиях она является гарантией выживания человека и фактором непрерывного образования, так как служит основой подготовки к социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также самообразованию на протяжении всей жизни.

В связи с этим в Казахстане был разработан Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 гг., утвержденный 25 июня 2012 г., включающий комплекс мероприятий по содержательному, учебно-методическому, материально-техническому обеспечению процесса развития функциональной грамотности школьников. Осуществление мероприятий, указанных в плане, нацелено на обеспечение формирования в школе таких функциональных качеств и навыков личности, как инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать профессиональный путь, готовность обучаться в течение всей жизни. Это значит, что он призван обеспечить целенаправленность и системность действий по развитию функциональной грамотности школьников как ключевого ориентира по совершенствованию качества образования в Республики Казахстан.

Цель Национального плана – создать условия для развития функциональной грамотности школьников Республики Казахстан [3, 253].

Базовым компонентом функциональной грамотности является читательская грамотность. В современном обществе умение работать с информацией (читать, прежде всего) становится обязательным условием успешности.

Основы читательской грамотности закладываются в начальной школе на уроках русского языка и литературного чтения, где идет интенсивное обучение различным видам речевой деятельности – письму и чтению, говорению и слушанию.

Под читательской грамотностью чтения и письма подразумевается способность учащегося свободно использовать навыки чтения и письма для получения информации из текста, т. е. для его понимания и преобразования, а также для передачи такой информации непосредственно в реальном общении.

Функциональная грамотность чтения – это умение пользоваться различными видами чтения: изучающим, просмотровым, ознакомительным; умение переходить от одной системы приёмов чтения и понимания текста к другой, а также

умение анализировать художественный текст. Функциональная грамотность чтения – это и развитие механизмов речи: умение подбирать синонимы, делать сжатый пересказ, предвидеть, предугадывать содержание текста, выделять главное в тексте, т. е. совершать умственные операции, связанные напрямую с развитым логическим мышлением.

В связи с этим перед учителем начальной школы при формировании функциональной грамотности стоят колоссальные задачи, одной из которых является развитие логического мышления ребёнка.

Что значит развить логическое мышление? Это значит из наглядно-действенного перевести в абстрактно-логическое: развить речь, аналитико-синтетические способности, развить память и внимание, развить фантазию и воображение, пространственное восприятие, развить моторную функцию, способность контролировать свои движения, а также мелкую моторику руки, так как развитие кисти ведёт к развитию лобной доли мозга, ответственной за мыслительную деятельность.

Другой не менее важной задачей является развитие коммуникативной компетенции: способности общаться, умения контролировать эмоции, управлять своим поведением.

Чтобы решить вышеназванные задачи необходимо сформировать умения пользоваться основными логическими приемами такими, как: сравнение, анализ, синтез, абстрагирование и обобщение, с помощью которых могут быть выделены признаки и свойства, существенные и общие для целой группы предметов.

Для формирования функциональной грамотности на уроках в начальной школе можно использовать и задания, соответствующие уровням логических приемов.

Так, уровню «знание» соответствуют задания: составить список, выделить, рассказать, показать, назвать. Уровню «понимание» – задания: описать, объяснить, определить признаки, сформулировать по-другому. Уровню «использование» – применить, проиллюстрировать, решить. Уровню «анализ» – проанализировать, проверить, провести эксперимент, организовать, сравнить, выявить различия. Уровню «синтез» – создать, придумать, разработать, составить план. Уровню «оценка» – представить аргументы, доказательства, защитить свою точку зрения, прогнозировать. Самым высоким уровнем является, конечно, оценка.

Все вышеперечисленные логические приёмы и задания, соответствующие уровням логических приёмов, позволяют развить осознанность чтения или функциональную грамотность чтения, которой необходимо уделять самое пристальное внимание, особенно на первой ступени образования. Осознанное чтение является основой саморазвития личности – грамотно читающий человек понимает текст, размышляет над его содержанием, легко излагает свои мысли, свободно общается. Недостатки чтения обуславливают и недостатки интеллектуального развития, что вполне объяснимо. В старших классах резко увеличивается объём

күйінің төмендеуіне байланысты күрделіленеді – ол жеңіл және еркіндіктен бастап, тез жараланатын күйбелектікке дейін өзгеруі мүмкін. Педагог кез-келген нақты жағдайда дұрыс бағытталған оқушының көптеген сапаларын жұмсартуға арналған ерекше жалғыз қатынасу жолын таба білуі қажет. Педагог тәрбиеленушілерін өз сезімдерін басқара алуға, шындықты қабылдай алуға, басқа адамдармен қатынасуын бағалай алуға үйреткені жөн.

Жанұя, мектеп, көше – бұл әр баланың қарым-қатынас сферасының ең басты негіздері, бұл сфералардың кейбір модификациясына қарамастан, баланың қатынасу ортасы және өмірлік тәжірибесі аз, қажеттілігі кішігірім, еркіндік оянуы мағынасыз, соған байланысты оның ішкі әлемі тіршіліктің салмақты қамымен, әлеуметтік жаупкершілікпен былғанбаған, қоршаған орта жабық немесе басқа кейіпте фантазия секілді қалыптасқан. Баланың ақылына барлығы қызық болып көрінеді. Өйткені өмірден алынған әсерлер түрлі болып келеді. Бұрынғы кездегідей қазір де балалар мейірімге, жанашырлыққа бейім: өр көкіректік, қызғаныш, ең күшті тұлға болуға ұмтылу секілді қасиеттер бар. Олар келеңсіз жағдайларды тез ұмытса, табыстарын ұзақ уақыт есте сақтайды. Олар пәктігімен, өзінділігімен, тез өкпелегіштігімен ерекшеленеді. Бірақ бала есейген сайын өз сезімдерін көрсетуге ұялады. Осыдан көрініп қалатын дөрекілік, жоғары және терең сезімдерін ашық елемеу, өз-өзін қандай бағамен болса да көрсеткісі келу пайда болады. Мұғалімге әсіресе өз тәрбиеленушілерінің кейбіреулерінің жанұясындағы, достарымен, немесе оқудағы келеңсіз жағдайы болған кездері қиын тиеді. Бұның барлығы өз оқушылармен қатынасу кезінде жоғары педагогикалық мәдениетті, шыдамдылықты, әдептілікті ең бастысы тәрбиеленушімен болып жатқан жағдайды түсіне білуді талап етеді.

Оқушы мен мұғалімнің жекеше қарым-қатынасы мектепте және басқа ортада кез-келген себеп пен формада іске асады. Қатынаудың тәжірибесіндегі көп кездесетін формалары сабақтан тыс әңгіме, үй жағдайындағы сөйлесу, жеке кеңестер, серуен кезіндегі қысқа әңгімелермен алмасу, мектептегі кештер немесе басқа мекемедегі сұхбаттар. Жеке қатынаудың мұғалімге қоятын талабы көп, ол тәрбие міндеттерін іске асыру кезінде түрлі формаларды пайдалана алуы қажет.

Бұл кезде мұғалімнің алдында ең басты психологиялық міндет тұрады: ол оқушыларды тани білу, талабын ашу, бағалы қасиеттерін табу, оған кедергі болып жүрген жағдайлардан алып шығу т.б. әрбір оқушының өз темпераменті, қабілеті мен мінезі болады. Бұның бәрімен санау қажет. Сондықтан әрбір оқушылармен әр түрлі қатынасып көңіл қойып, жұмыс істеу керек. Бұл үшін өзінің нақты мамандандырылған, жекешеленген қарым-қатынас стилінің болғаны дұрыс. Әрбір оқушымен ізгілікті түрде қатынаудың ең қажет психологиялық талабы – ол құнттылық, ықылас қою, өтімділік және асықпаушылық.

Оқушымен табысты жұмыс істеудің кепілдігі – үздіксіз шыншыл, өзара сынмен талдау арқылы тәрбиеленушілермен өзара байланысу. Әңгіме, кездесу, сөйлесуде әрқашан ұтымды жағын тауып, баланың ішкі жан дүниесімен күресе білетін нақты көмекшілерді іздеп таба білу қажет. Оқушылармен жұмыс істегенде ең бастысы – жақсы ұжым тудыра отырып мұғалімге барлық тәрбиелеу ісіне көмек жасау. Маңызды тәрбиелеудің құралы – мектеп жұмысына біріккен сынып ұжымы. Барлық сыныптың жақсы жұмысының арқасында әрбір оқушыға әсер ете алу әдістері оңай табылады.

тапсырмалары қолданылады. Мұндай тапсырмаларды мектепте өткізілетін ертеңгіліктерде, экскурсияларда, мерекелік іс-шараларда, сонымен қатар табиғатты бақылау кезінде, қоғамдық пайдалы іс-шараларда қолдануға болады.

Қорытынды жасай отырып, белгілеп кетуіміз тиіс, монологты сөйлеу тілін дамыту – шеберлікпен педагогикалық әсер ету мен басқаруды қажет ететін күрделі және ұзақ процесс. Монологты сөйлеу тілі баланың толыққанды тілдік дамуына керек, өйткені оларға әрі қарай мектепте нәтижелі оқу тәуелді. Көмекші мектептің бастауыш сынып оқушыларының байланысты сөйлеу тілінің даму ерекшеліктерін зерттеудің нәтижелері интеллект бұзылыстары бар балалармен осы бағытта арнайы жүйелі жұмысты жүргізу қажеттілігінің дәлелі. Мектепте оқуға дайындық кезеңінде бұл топтағы балалардың тілдерінің лексикалық-грамматикалық тәсілдері қалыптасып отырған әлде қайда артта қалады. Байланысты монологты сөйлеу тілін қалыптастыру жұмысы тілдің лексикалық-грамматикалық тәсілдерін қалыптастыруға, қоршағандардың сөйлеу тілін қабылдауға және байланысты, ретті әңгімелеуге бағытталуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Гвоздев А.Н. Вопросы изучения детской речи. – М.: Педагогика, 2001.
2. Ефименкова Л.Н. Методы обследования нарушений речи у детей. – М., 1997.
3. Филичева Т.Б., Соболева А.В. Развитие речи дошкольника. – Екатеринбург, 1995.
4. Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития речи. – М., 2002.
5. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Коррекционное обучение детей пятилетнего возраста с общим недоразвитием речи. – М., Педагогика, 1990.
6. Щерба Л.В.; Виноградов В.В. Словообразование в его отношении к грамматике и лексикологии. Вопросы теории и истории языка. – М., 1994.
7. Якубинский Л.П. О диалогической речи /под ред. Л.В. Щербы. – М.: Педагогика, 1992.

Ережепова Нургул Есенбековна

Қазақстан. Сәтбаев қаласы. №1 мектеп-гимназиясы

БАЛА, ПЕДАГОГ, АТА-АНА БАЛАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕГІ БІРЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Мұғалім мен оқушылардың қатынасында көптеген жағдайлар бар. Рухани өсімнің үздіксіздігі, кіші мектептер жасындағы оқушының бір қалыпты жетілуден бастап, тез секіріп үзіліп кететін жеткіншек мінезінің қалыптасуы, мұғалімге оқушымен көріп жүрген қатынасының өзінде өзін тыныш сезіну мүмкіндігін бермейді. Жеткіншек жасөспіріммен қарым-қатынастың жетілуі олардың көңіл-

информации, и нужно не только много читать и запоминать, но, главным образом, анализировать, обобщать, делать выводы. При неразвитом навыке чтения это оказывается невозможным. Осознанное чтение или функциональная грамотность чтения создаёт базу не только для успешности на уроках русского языка и литературы, но и является гарантией успеха в любой предметной области, основой развития ключевых компетентностей.

Литература

1. Концепция гуманитарного образования в Республике Казахстан. – Алматы: Казахстан, 1994.
2. Послание Президента Республики Казахстан «Стратегия «Казахстан-2050» – новый политический курс состоявшегося государства». – Астана, 2013.
3. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 гг. – А., 2012.

Березняк О.П.

Сумський національний аграрний університет

НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧІ ПРАКТИКИ ЯК ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ СКЛАДОВИХ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

Навчально-виробнича практика студентів є невід'ємною складовою частиною навчального процесу, що має на меті закріплення та поглиблення теоретичних знань, набуття професійних навичок у межах майбутньої спеціальності, нагромадження досвіду самостійної роботи.

Актуальність проблеми. За роки незалежності України соціально-економічні та політичні реформи істотно змінили форми і методи навчання у всіх сферах діяльності суспільства. Нині особливої ваги набула не проста передача студенту певної суми знань, а й вироблення у нього потреби поповнювати їх, формувати і закріпити практичні професійні уміння та навички. Для будь-якого фахівця стає необхідним постійне поповнення знань упродовж життя. Сучасний стан розвитку аграрної освіти характеризується новими підходами та її модернізації, реформування і перегляду організаційно-педагогічних форм підготовки сучасних фахівців, формування професійної компетентності під час навчання, в тому числі під час практичного навчання. Стати висококваліфікованим фахівцем лише сидючи в аудиторії й засвоюючи теоретичний курс, неможливо, тому навчальні плани на всіх кваліфікаційних рівнях (бакалавра, спеціаліста і

магістра) включають у себе такий вид підготовки фахівців як навчально-виробнича практика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням активізації практичного навчання та проблемам впровадження прогресивних форм і методів навчання, неперервної освіти, пошуку раціональних схем побудови планів навчального процесу присвячені науково-методичні розробки вітчизняних та зарубіжних науковців.

Методичні засади програмування практичної роботи, шляхи її активізації та практичні поради знайшли свої відображення в працях відомих педагогів В. Тюриної, А. Сон, розвитку інноваційних процесів у вищих закладах освіти присвячені наукові розробки М. Чобітка, принципам формування освітньо-кваліфікаційних рівнів і змісту фахової підготовки – Т. Іщенко, Ю. Нагірного, І. Бендери, інтеграції вищих навчальних закладів Т. Іщенко, С. Кравченка, технологіям навчання у вищій школі – Д. Чернилевського, О. Філатова, організації самостійної роботи студентів – В. Козакова, М. Солдатенка.

Виклад основного матеріалу. Проходження навчально-виробничої практики кожним студентом є таким же обов'язковим, як і вивчення теоретичних дисциплін навчального плану, і тісно пов'язане з їх опрацюванням.

До навчально-виробничої практики допускаються студенти, що виконали усі вимоги навчального плану, без заборгованостей склали залікову та екзаменаційну сесію. Студенти, що мають заборгованість, до проходження практики не допускаються.

Метою практики є закріплення в умовах, максимально наближених до професійної діяльності, набуті в університеті теоретичні знання та формування у студента як у майбутнього спеціаліста вміння і навичок, необхідних для плідної самостійної роботи. Практика дає також можливість засвоїти досвід старших колег, вивчити традиції колективу, форми і методи роботи та апробувати свої здібності та практично виявити їх, виявити ініціативу під час роботи, тобто зробити перші кроки по шляху формування особи висококласного спеціаліста в конкретній галузі.

Безумовно, важливу роль під час проходження практики відіграє керівник практики. Викладач – керівник практики – повинен добре знати програму практики, володіти матеріалом пройдених студентами теоретичних курсів, мати чіткі уявлення про методику проходження практики, вимоги, що висуваються до викладача й студента. Форму звітності та правила складання звітних документів, критерії оцінювання студентської праці за наслідками практики, а також терміни проходження практики, подання звітності за нею та проведення заліку.

У завдання керівників практики входить координація дій групових керівників, методична допомога їм та контроль за проходженням практики.

педагогикамен қатар түзету педагогикада саласында да ізденетін көптеген ғалымдар растайды. Мазмұнды айтуға үйрету сөздік қорды молайтады, қабылдауды, есте сақтауды және зейінді дамытады. Сонымен қатар сөйлеу тілінің құрылымы дыбыстау жетілдіріледі, сөйлем және мәтін құрау ережелері меңгеріледі. Балалар әдебиетінің әдеби мәтіндерін қолдану «тілді сезу» жұмысын нәтижелі жүргізуге мүмкіндік береді – сөйлеу тілінің лексикалық, грамматикалық және синтаксистік жақтарына, тілдік ережелерге сай пікірлерді айту дұрыстығын бағалау қабілеттеріне назар аудару. Бұл, әсіресе, интеллект бұзылысы бар балалармен жүргізілетін түзету жұмыстарында өте маңызды.

Ерекше назарды мазмұны айтылатын шығарманы таңдауға аударған жөн. Жұмыстың алғашқы кезеңдерінде күшкентай мәтіндер қолданылады; әрі қарай олардың көлемі балалардың тілдік мүмкіндіктеріне сәйкес өседі. Тандалатын мәтіндердің эпизодтары бір типті болғаны дұрыс, қайталанатын сюжеттік сәттер, үзінді-эпизодтары нақты бөлінетін және оқиғалардың анық логикалық реттілігі сақталған мәтіндер. Бұл әңгімені құрастыруды және нақты тілдік тәсілдерді меңгеруді жеңілдетеді. Мұндай шығармалардың үлгілері болып «Күте біл» К.Д. Ушинскийдің, «Мұңды тон» Л.Е. Улицкаяның, ертегі «Аяз» және т.б.

Ерекше назарды мәтіннің танымдық мазмұнына, балаларға мәтіннің материалының тілдік жағының – лексикалық және грамматикалық – түсініктілігіне аудару керек.

Интеллект дамуында бұзылыстары бар балалардың зейінін, вербальді қабылдауын, мәтінді жақсы түсінуге және есте сақтауға мүмкіндік беретін, сонымен қатар күрделі пікірлер айтуды жоспарлау дағдыларын қалыптастыруға арналған бірқатар арнайы, көмекші және белсендіретін тәсілдерді ұсынуға болады. Ұсынылады, мысалы, бір баланың әңгімесін басқа бала алдына қойылған суреттердің арасынан әңгіменің айтылған үзіндісіне байланысты иллюстрациялайды. Мазмұн айтуға үйретуде нәтижелі әдістердің бірі болып балалардың суреттерін қолдану табылады.

Мазмұн айтуға үйретуде бір қатар жағдайларда жағдайды және негізгі сәттерді бейнелейтін әдемі «иллюстрациялық панноны» қолдануға болады.

Балаларда күрделі мәлімдеме жасау дағдыларын қалыптастыру мақсатымен сюжетті шартты көрнекі сызбаның көмегімен модельдеу тәсілі де ұсынылады. Оны құрастыруда штативте орналастырылған, мәтінді оқып, талдап болған соң үзінді-эпизодтардың реттілігіне сай келетін, бейнеленген кейіпкерлер мен маңызды нысаналардың силуэттерімен (ақ-қара) толтырылатын шаршы-блоктар қолданылады. Мұндай сызбаны құрастыру балаларға бағдарлама жасау арқылы мәлімдеменің реттілігін анықтап, негізгі мағынаны ашатын әңгіменің мағыналық сәттерін түсінулерін жеңілдетеді.

Қарастырылған әдістемелік тәсілдер қарапайым және интеллект дамуында бұзылыстары бар балалармен тәжірибелік жұмыс жүргізуге қолжетімді.

Байланысты монологты сөйлеу тілін қалыптастыру барысында жеке тәжірибе және топтық тәжірибеге сүйене отырып қысқа әңгімелер құрастыру

Байланысты монологты сөйлеу тіліне балаларды үйретудің негізгі әдістеріне зерттеушілер мазмұнды айтуға, әңгімелеуге үйретуді (нақты оқиғалар, заттар, суреттер бойынша) және қиялдау арқылы ауызша шығармашылықты жатқызады.

Балалардың әңгімелерінің мазмұнының психикалық негізіне байланысты педагогикалық әдебиеттерде қарастырылады: қабылдау бойынша әңгімелеу (заттар жайлы сипаттама-әңгімелер, суреттер бойынша әңгімелер және мазмұнды айту); есте сақтау негізінде әңгімелеу (балалардың ұжымдық және жеке тәжірибелері бойынша) және қиялдау негізінде әңгімелеу, немесе шығармашылық әңгімелеуі. Сонымен қатар, түрі бойынша балалардың әңгімелері сипаттамалы және сюжеттік, ал мазмұны бойынша фактілі және шығармашылық болып топтастырылады.

Әңгімелеуге үйрету сабақтарын жүргізу барысында мұғалімнің алдында келесі міндеттер тұрады:

– балаларда сөйлеу тілі арқылы қарым-қатынасқа түсу, тілдік коммуникация дағдыларын дамыту және бекіту;

– байланысты монологты пікір айтуды құрастыру дағдыларын қалыптастыру;

– байланысты пікір айтуды құрастыруды бақылау мен өзіндік бақылау дағдыларын дамыту;

– ауызша сөйлеу дағдыларының қалыптасуымен тығыз байланысты бірқатар психикалық процестерді белсендендіру мен дамытуға мақсатты әсер ету (қабылдау, ес, қиял, ойлау);

– өз кезегінде балаларда байланысты таралған пікірлерді құрастыру дағдыларының қалыптасуы келесі сатылардан тұрады:

– ой-пікірді құрастыру ережелерін менгеру (тақырыптық тұтастылық, оқиғаларды жеткізуде реттілікті сақтау, әңгіменің бөліктері-үзінділері арасындағы логикалық байланысты сақтау, әр үзіндінің аяқталуы, оның мәлімдеменің тақырыбына сәйкестігі);

– күрделі пікірлерді жоспарлау дағдыларын қалыптастыру; әңгіме-мәлімдеменің басты мағыналық сәттерін бөліп алуға үйрету;

- ана тілінің ережелеріне сай байланысты пікірлерді лексикалық-грамматикалық безендіруге үйрету.

Байланысты сөйлеу тілін қалыптастыру жұмысы жалпыдидактикалық принциптерге сәйкес жүргізіледі: оқытудағы жүйелілік пен реттілік, балалардың жасерекшелік және индивидуалды психологиялық ерекшеліктерін ескеру, оқытуды олардың белсенділігі мен өзіндік іс атқаруын дамытуға бағыттау.

Әңгімелеуге үйретудің әрбір түрінің, балалардың байланысты сөйлеу тілінің қалыптастырудың әдісі ретінде, өзіндік ерекшеліктері, сабақтарының нақты құрылымы мен әдістемелік тәсілдері бар.

Балалардың байланысты монологты сөйлеу тілін қалыптастыруда мазмұн айтуға үйретуд басты рольді атқаратынын жалпы мектепке дейінгі

Керівник практики забезпечує всю організаційну роботу, пов'язану з підготовкою та проведенням навчально-виробничої практики. Після завершення практики викладач ще раз оголошує студентам термін подачі звітної документації про практику, робить попередній підсумок практиці.

Успішне проходження практики в більшій мірі залежить від наставника, який безпосередньо спілкується зі студентом-практикантом кожен день. Керівників практики призначає керівництво підприємством. При цьому слід враховувати, що смисл практики полягає не просто в тому, щоб студент зміг виконати будь-які окремі завдання, а у виконанні ним під час практики усього обсягу обов'язків фахівця, що працює на посаді.

Практиканти повинні перебувати весь час поруч з керівником, вчитися в нього, переймати його досвід роботи з усього обсягу професійної діяльності. Крім виконання своїх безпосередніх обов'язків, студент мусить бути залучений до всіх інших видів праці, які виконує на підприємстві або в установі.

Вищезазначені основні положення проходження практики є необхідними складовими навчальних програм вузів, але практичний досвід показує, що все частіше студенти проходять практику формально, часто не перебуваючи на підприємстві та спілкуючись з керівниками практики лише заради отримання необхідних підтверджувальних документів. Формальне проходження практики відбувається, як правило, за виною обох сторін: студент не зацікавлений у отриманні практичних навичок та закріпленні теоретичних знань за фахом, який він вивчає, а підприємство, на якому відбувається практика, не має інтересу або ресурсу для проведення повноцінної практичної підготовки майбутнього фахівця.

Практична підготовка студентів здійснюється через навчальні, технологічні та переддипломні практики, що є основою професійної підготовки майбутніх фахівців і мають проводитись на оснащених належним чином навчальних базах практики. Вибір підприємства відбувається або вузом, або самим студентом.

Більшість студентів аграрних університетів мають право самостійно шукати та обирати місце проходження практики. Під час вибору вирішальну роль відіграють різні чинники, наприклад, місцезнаходження (поруч з місцем проживання або безпосередньо в рідному селі), умови та оплата праці, відповідне оснащення підприємства, або можливість формального проходження практики.

Останнім часом все більше студентів-аграріїв обирають місцем проходження виробничої практики сільськогосподарські підприємства закордоном. Метою практичного навчання за кордоном є сприяння інтеграції національної аграрної освіти до світового освітнього простору на основі закріплення теоретичних знань студентів та вивчення практичного досвіду ведення сучасного сільськогосподарства по новітніх технологіях в країнах з розвиненим аграрним сектором економіки.

Порядок участі студентів у програмах практичного навчання за кордоном регламентується Положенням про проведення практики студентів аграрних ви-

цих навчальних закладів України за кордоном затвердженого наказом № 264 Міністерства аграрної політики України від 15.06.2005 р., та відповідним Положенням університетів про участь студентів України у міжнародних програмах навчально-виробничих практик та виробничого стажування за кордоном.

Відбір кандидатів для участі у міжнародних програмах практичного навчання за кордоном проводиться на основі відкритого конкурсу та висновків приймаючої сторони. При відборі перевагу мають студенти з хорошою успішністю і знаннями мови. Залежно від конкретного напрямку спеціальності підготовки студентів та навчального плану визначається вид, тривалість і терміни проходження практичного навчання за кордоном.

Проходження практики за кордоном має свої переваги та недоліки як для студента, так і для вуза. З одного боку студент має реальну можливість не тільки познайомитись з дійсно новітніми технологіями, методами та засобами господарювання у сільському господарстві, але і отримати практичні навички з фаху під час роботи на підприємстві. Він поширює свій кругозір, удосконалює володіння іноземною мовою. Але серед причин незадоволення студентів закордонною практикою найпоширенішою є недбале ставлення фермера до практиканта-іноземця, недотримання норм праці та тривалість робочого дня. Під час закордонної практики студента університет, як правило, не має можливості ні контролювати належне проходження практики, ні допомогти в разі виникнення проблемної ситуації, тобто роль вузу як третьої сторони обмежується лише підтримкою під час оформлення документів та виїзду.

Практичний досвід доводить, що в тих партнерських програмах з закордонних практик, які тривають не один рік, університет має налагоджені стосунки з підприємствами, з координаторами програм. Під час відбору студентів враховуються побажання та зауваження обох сторін. Нові програми потребують часу, пильного контролю та постійного спостереження з боку університету.

Висновки. Як свідчать подані матеріали, навчання з проведенням навчальної та виробничої практик – це механізм, який забезпечує як загальний, так і спеціальний розвиток людини, де відбувається нарощування потенційних можливостей, стабілізація професійних навиків. При цьому розвиток функцій стає визначальним разом із показниками життєвого досвіду і професійної майстерності. Під впливом праці відбувається формування життєвої позиції, ціннісних орієнтацій людини, визначення планів на майбутнє, тобто спеціалізація особистості.

Література:

1. Введення до спеціальності: навч. посіб. / [І. Д. Примак, Л. А. Козак, О.І. Примак та ін.] ; за ред. Примака І. Д., Примака О. І. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

2. Зеер Э.Ф. Модернизация профессионального образования: компетентный подход : учебное пособие / Э.Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э.Э. Сыманюк – М. : Московский психолого-социальный институт, 2005. -216 с.

Қалматаева А.М., Бекембетова Л.И., Қалматаева Б.М.

Тараз мемлекеттік педагогикалық институты

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ МОНОЛОГТЫ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ДАМУЫ

Балалардың өзіндік пікір айтуға ауысуы, тіпті логопедиялық көмек көрсету жағдайында да, бұл топтағы балаларда өте қиын жүреді, әрі көптеген жағдайларда бұл кезең түзету мектебінің жоғары сыныбына дейін созылады. Байланысты сөйлеу процесінде ақыл-ойы кем бастауыш мектеп оқушылары мұғалім тарапынан сұрақтар немесе жауапты жартылай айту арқылы үнемі қолдауды, әсер етуді, жүйелі көмекті қажет етеді. Байланысты сөйлеу тілінің қалыптасуындағы бұзылыстар бір топ себептердің жиынтығымен шартталады. Танымдық іс-әрекеттердің бұзылыстарымен қатар, байланысты сөйлеу тілінің жетілмеуінде маңызды ролді диалогтың жеткіліксіз дамуы алады. Диалогты сөйлеу тілі монологты сөйлеу тіліне дейін дамыды әрі оның дамуына негіз болады. Ақыл-ойы кем балалар жиі қандайда болмасын оқиғаның мазмұнын пікір алмасушыға түсінікті болатындай етіп, анық және нақты жеткізу керек екендігін түсінбейді. Басқа себебі – бұл топтағы балалардың тілдік белсенділігі өте әлсіз және жылдам таусылады. Монологты сөйлеу тілі процесінде сырттай әсер ету жоқ, әңгімені бала өзі нақтылайды және дамытады.

Сөйлеу процестерінің өту барысындағы бұзылыстарға ақыл-ойы кем балалардың ерік-жігер аймағының да жеткіліксіз дамуы әсер етеді. Баланың пікірлесу тақырыбына байланысты қызығушылығының туындауы жағдайында байланысты ой-пікірлердің мінезі де өзгереді, олар күрделірек және байланысты бола бастайды, сөйлемдердегі сөздердің саны өседі.

Байланысты ой-пікірлердің ерекшеліктері көбіне тапсырмалардың мінезімен де анықталады (мазмұнын айту, сюжеттік суреттердің жиынтығы бойынша әңгіме айту, елестету арқылы өзіндік әңгіме құрастыру және т.б.).

Л.В.Занков пен М.Ф.Гнездиловтардың зерттеулері дәлелдеді, ақыл-ойы кем балалардың сюжеттік суреттердің жиынтығы бойынша әңгімелерінде сөздердің саны, берілген тақырып бойынша әңгімелеулеріне қарағанда, 2,5 есе көп. Авторлар бұл жағдайды сюжеттік суреттердің жиынтығы бейнеленген оқиғалардың ретін, динамикасын анықтайтынымен түсіндіреді.

Ақыл-ойы кем балаларда, өзіндік әңгімелеуге қарағанда, мазмұнды айту оңай жүреді. Мазмұнды айтуда балаға сюжетті құру, берілген тақырыпты тиянақты ашу, оқиғалардың ретін анықтау керек емес. Мазмұнды айтуда үлкен роль мәтіннің мазмұнын есте сақтау алады. Бірақ ақыл-ойы кем оқушылардың мазмұнды айтуында да өзіндік ерекшеліктері бар. Балалар жиі әңгімеде болмаған оқиғаларды, сәттерді қосып жібереді. Бұл қосулар кездейсоқ ассоциациялармен, елестер мен білімдердің анық еместігімен түсіндіріледі.

Мағыналық компоненттер берілген жағдайда (мысалы, көрнекі жағдаят бойынша әңгіме құрастыру) немесе лексикалық-грамматикалық компоненттер берілгенде (әңгімені тірек сөздер арқылы құрастыру), оның тек нақты бөлімдері ғана белсендендіріледі.

Мағыналық пікір айту процесі бірнеше біріккен кодтау және декодтау актілерінен тұратындықтан, ал сөйлеуші бір сәтте тындаушы да, түсінуші де тұлға болғандықтан, тілдік пікір айтуды түсіну мен қабылдау сұрағына да тоқталған дұрыс. Тілдік мәліметті мағыналық қабылдау процесі қабылданатын кеңейтілген сөйлеу тілінен оның қысқартылған түріне ауысудан, мәліметтің сыртқы тілдік құрылымынан ішкі мағыналық жоспарға ауысудан тұрады. Бұл ауысу, ішкі сөйлеу тілінен әңгіменің мағыналық бөлімдерінің бейнесі болатын, мәтіндік мәліметте «мағыналық сәттер» немесе «тірек пункттер» деп қарастырылатын бөлімдер арқылы іске асырылады.

А.А.Леонтьев ауызша монологты сөйлеу тілінің күрделі ұйымдастырылуын ескере отырып, ырықтылықпен және ойды кеңейту үшін іскерліктерді қалыптастыруға байланысты, монологты мәтіннің құрылымдық ұйымдастырылуына қатысты тілдік іскерліктерді қалыптастыруға бағытталған арнайы тілдік тәрбиелеуді іске асыру қажеттілігі жайлы қорытынды жасаған.

Байланысты сөйлеу тіліне үйретумен байланысты, бірінші кезектегі міндеттердің бірі болып мәліметтің ішкі, мағыналық жоспарын демонстрациялау тәсілдерін табу міндеті табылады, өйткені бұл жағдай біздің «мәтіннің мағыналық құрылымы мен мағыналық толықтығын интуитивті сезінуімізді объективті етуге» көмек береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Филичева Т.Б., Соболева А.В. Развитие речи дошкольника. – Екатеринбург, 1995.
2. Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития речи. – М., 2002.
3. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Подготовка к школе детей с общим недоразвитием речи в условиях специального детского сада. – М., 2012.
4. Щерба Л.В.; Виноградов В.В. Словообразование в его отношении к грамматике и лексикологии. Вопросы теории и истории языка. – М., 1994.
5. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М., Владос, 1989.

3. Іщенко Т.Д. Принципи формування освітньо-кваліфікаційних рівнів і змісту фахової підготовки інженерно-технічних кадрів / Іщенко Т.Д., Нагірний Ю.П., Бендера І.М. – К. : АПН України, 1997. – С.56-59.

4. Принципи та шляхи інтеграції вищих навчальних закладів Міністерства аграрної політики України в Європейський простір вищої освіти: Науково-методичні матеріали / [Іщенко Т.Д., Кравченко С.М., Демешкант М.А. та ін.] за ред. С.М. Кравченка. – К. : Аграрна наука, 2006. – 35 с.

5. Солдатенко М.М. Умови індивідуалізації процесу навчання студентів в системі безперервної освіти / Солдатенко М.М. // Мат-ли конф. – Вінниця, 1994. – С. 73-75.

6. Сон А.Г. Самостоятельное приобретение знаний, умений и навыков как средство оптимизации обучения учащихся (на материалах преподавания математики в школе): автореферат дис. канд. пед. наук (13.00.01). / А.Г. Сон – К., 1988. – 25 с.

7. Чобітко М.Г. Особистісно орієнтована взаємодія «студент-викладач» у рамках навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах: Збірник наукових праць / Чобітко М.Г. // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. – Харків : Стиль-Издат. 2003. – 176 с. – С. 165-175.

Тарасенко А.І., Мосієнко Г.М.

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

АНАЛІЗ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ

Електрообладнання машинобудівного виробництва досить складне і різноманітне. Докладно технічні та експлуатаційні характеристики типового електрообладнання розглянуто в спеціальній літературі [1, 2], де проведені певні класифікації даного типу обладнання за його функціональним призначенням. Загалом всю сукупність електротехнічних пристроїв, які застосовуються в машинобудівній промисловості, можна розділити на кілька груп, які відповідають деяким характерним ознакам. Так варіант спрощеної класифікації (рис. 1.) передбачає наявність чотирьох основних груп.

Рис. 1. Класифікація електротехнічного обладнання

Але таке спрощення не дає повної уяви про складність та різноманітність всього електротехнічного обладнання, яке застосовується в сучасній промисловості. Кожна з виділених груп (рис. 1.), в свою чергу, включає цілий ряд складних, високотехнологічних пристроїв, в яких електротехнічна складова є домінуючою.

На рис. 2. показана розширена класифікація, в якій кожна група представлена підгрупами найбільш характерними для неї пристроями.

Таким чином кожна підгрупа обладнання включає в себе пристрої, які об'єднують належність до конкретної ланки виробництва.

Так, наприклад, електротехнологічне устаткування складається з пристроїв, в яких відбувається перетворення електричної енергії в інші види енергії з одночасним виконанням технологічних процесів.

Розвиток електротехнології тісно пов'язаний з загальним розвитком електроенергетики, створенням нових джерел енергопостачання, спорудженням потужних ліній електропередач. Удосконалення відомих та втілення нових технологій в промисловість сприяє створенню нових матеріалів, які мають такі властивості, як висока міцність, термостійкість, стійкість до дії агресивного середовища, тощо. На базі нових технологій створені принципово нові пристрої, розроблені якісно нові принципи конструювання та виготовлення елементів мікроелектроніки.

В електротехнологічному устаткуванні реалізується дія електричного струму, електричного та магнітного полів на матеріал, що підлягає обробці. Ця дія під час технологічного процесу залежить від стану речовини, яка входить до складу виробу. Зважаючи на те, що речовина може знаходитись в чотирьох агрегатних станах (твердому, рідкому, газоподібному та плазмовий), то при комплексній дії на будь яку речовину можна отримати багато різних технологічних операцій. До таких операцій відносяться: зміна температури, форми, структури, складу речовини та ін.

заттардығн, немесе предикативтердің пайда болуы арқылы іске асырылады, яғни зат туралы айтылатын жаңа мәлімет арқылы. Сонымен, бөлек сөйлемдер тұтас мәліметке айналады.

Қатар құрылымды мәтіндерде барлық сөйлемдер мәліметтегі бір ғана заттың сипаттамасын жасауға мағыналық тұрғыда бірігеді. Мұндай зат жан-жақтан мінезделенеді.

А.А.Леонтьев, екі түсінікті біріктіре отырып: «монолог» және «мәтін», жаңа түсінікті енгізді – «монологты сөйлеу тілінің мәтіні», сонымен бірге оның негізгі мінездемесі ретінде тұтастылық пен байланыстылық қасиеттерін бөліп қарастырды.

Тұтастылық категориясын ол мәтіннің мәтіннің ішкі, мағыналық жоспарымен сәйкестендірді, ал байланыстылық категориясын ішкі, тілдік жоспармен анықтады. Тұтастылық психологиялық категория деп қарастырылады, яғни сөйлеушінің өз ойын нақты, ретті, ойластырылған жоспар бойынша іске асыруға бағытталуы. Мұндай бағытталу екі түрлі жоспарлауды іске асыру іскерлігімен қамтылады: әңгімені тұтас жоспарлау, яғни монологты мәліметтің «үлкен бағдарламасын» құру, және мәтіннің құрамына кіретін әрбір сөйлемді жоспарлау, яғни «кіші бағдарламалар» құру.

Ішкі сөйлеу тілінде байланысты тілдік мәлімет әңгіменің «мағыналық жиынтығын» қамтитын және оқиғаның немесе жағдаяттың абстрактілі бейнесін елестету болып көрініс табады. Бұл ойлардың «жиынтығын» тындаушыға түсінікті әңгімеге аудару үшін, нақты мағыналық бағдарламаны құруға үйрену қажет.

Әңгіме пайда болуы үшін, сөйлемдерді тілде бар нақты ережелер бойынша байланыстырып, топтастыру керек. Бұл позициядан кез-келген монологты мәлімет негізгі, коммуникативті мықты басты сөйлемдердің жиынтығы болып табылады. Олар өзіндік қасиеттермен және коммуникативті әлсіз ішкі, бағынқы, тәуелді көрсеткіштерімен танылатын сөйлемдермен мінезделенеді (мәтінге бірікпеген мұндай сөйлемдердің мағынасы түсініксіз). Л.М.Лосеваның ойынша, тұтас әңгіме немесе оның бөлек мағыналық бөлімі, абзацтық, немесе тірек, сөйлемдерден тұрады. Олар ерекше ырғақ-әуенмен танылады және мәтіннің негізгі мағыналық және құрылымдық моделін құрайды, өйткені оларда әрі қарай коммуникативті әлсіз сөйлемдерде дамытылатын тақырып анық көрінеді.

Сонымен, байланысты монологты мәліметті генерациялау ережелерін меңгеру тілдік механизмнің барлық деңгейлерінің қалыптасуын қажет етеді: мотивациялық-қозғаушы, бағыттаушы-зерттеуші және орындаушы. Тілді іс-әрекет деп қарастыра отырып, И.А.Зимняя оның пайда болып, дамуы жалпықызметтік механизмдермен қатар, ерекше тілдік механизмдердің де әсерімен қамтылады, дейді. Жалпықызметтік механизмдер қатарына түсіну, алдын ала бейнелеу, оперативті және тұрақты ес жатқызылады.

Байланысты сөйлеу тілінің процесін ұйымдастыруда А.Р.Лурияның пікірі өте маңызды, оның ойынша, туындаудың тұтастай пайда болып, белсендендірілуіне монологты сөйлеу тілінің өзіндігі, инициативтілігі әсер етеді.

ерекетінің ерекше түрі деп қарастыруға негіз болады. Байланысты сөйлеу тілінің генезисін қарастыруда, ол белгілеген: спонтанды «тірі қарым-қатынаста» ол қалыптаспайды, бала біртіндеп «басым» жағдаяттық диалогты сөйлеу тілінен контекстті сөйлеу тіліне ауысады.

Байланысты сөйлеу тілі теориясының дамуына Н.И.Жинкиннің сөйлеушінің ойының жылжуын бейнелейтін іштей, мәтінді мағыналық ұйымдастыру ережелері жайлы ойы ерекше орын алды. Бұл ойдың тұрғысынан әңгіменің мағыналық жағында екі қырды бөліп қарастыру ерекше қызығушылықты тудырады – заттық жүйені белгілеу (денотатты), яғни не туралы айтылатынын түсіну, және предикативтер жүйесі, яғни қоршаған ортаның нақты заттары арасындағы қатынастар туралы не айтылатынын түсіну.

Әңгімеде заттық (субъекттік) және предикативтік элементтерді біріктіру түрлі тәсілдермен орындалуы мүмкін, оларды синтездің ерекше түрі басқарады – жоспарлаушы, немесе алдын алушы, синтез. Коммуникацияның мақсаттарына байланысты адам бір жағдайда заттық белгілерді қарсы қояды, ал басқасында – оларды біріктіреді, үшіншісінде – олардың арасында себеп-салдарлық қатынасты белгілейді. Мәтінде предикативтердің иерархиясы олардың түрлі қызметтік міндеттерімен байланысты, өйткені олардың бірі негізгі ойды жеткізеді, яғни бастысы болады, басқалары, қосымша, маңызды емес ойларды жеткізетіндер – қосымшалар, ал үшіншілері – екіншілердің қосымшалары болып табылады.

Тілдік дамудың кемшіліктерін түзетуге бағытталған әдісті құрастыруда Н.И.Жинкиннің пікірі өте маңызды болып табылады: оның ойынша, тілдік мәліметтің мағыналық құрылымын құрайтын, мағыналық байланыстар мен қатынастардың қалыптасуы, ішкі сөйлеу тілінде іске асырылады және де сөздер және сөзтіркестерімен қамтылмайды, керісінше, заттық-бейнелік кодтың әмбебап бірліктерімен іске асырылады. Сонымен, алғашқыда байланысты тілдік мәліметтің мағынасы ішкі сөйлеу тілінде сезімдік бейнелердің жүйесі түрінде көрініс табады, олар әрі қарай тілдік белгілермен безендіріледі.

Жоспарлы ой, Н.И.Жинкиннің ойынша, мәтінге дейін пайда болады және жаңа мәліметті іздеудің жалпы заттық-тақырыптық аймағын ғана анықтап қоймай, оның тақырыптар, кіші тақырыптар мен микротақырыптар иерархиясы арқылы мәтінді кеңейту деңгейлерін анықтайды. Жоспарлы ой сөйлеу тіліне, сөздерді тандауға да әсер ететін, шектеулер кіргізеді.

Г.Я.Салганик, Л.С.Выготскийдің қосындыны емес, жаңа ойлар беретін, ойлардың жылжуы туралы идеясын дамыта отырып, мәтінде ойлардың жылжуы туралы әмбебап екі заңды бөліп қарастырды: «субъект арқылы» және «предикат арқылы». Автор анықтаған ойлар өлшемдерін біріктіру ережелері мәтіндердің типологиясы мен оларды реттік және қатар ұйымдастыру мәтіндеріне бөлу үшін негізгі болып табылды.

Реттік ұйымдастыру мәтіндерінде әрбір келесі сөйлемнің ойы алдыңғы сөйлемнен туындайды. Мағыналық байланыс мұндай мәтінде екі сөйлемде де бір зат туралы айтылуы арқылы қамтылады, ал ойдың дамуы сөйлеу тілінде жаңа

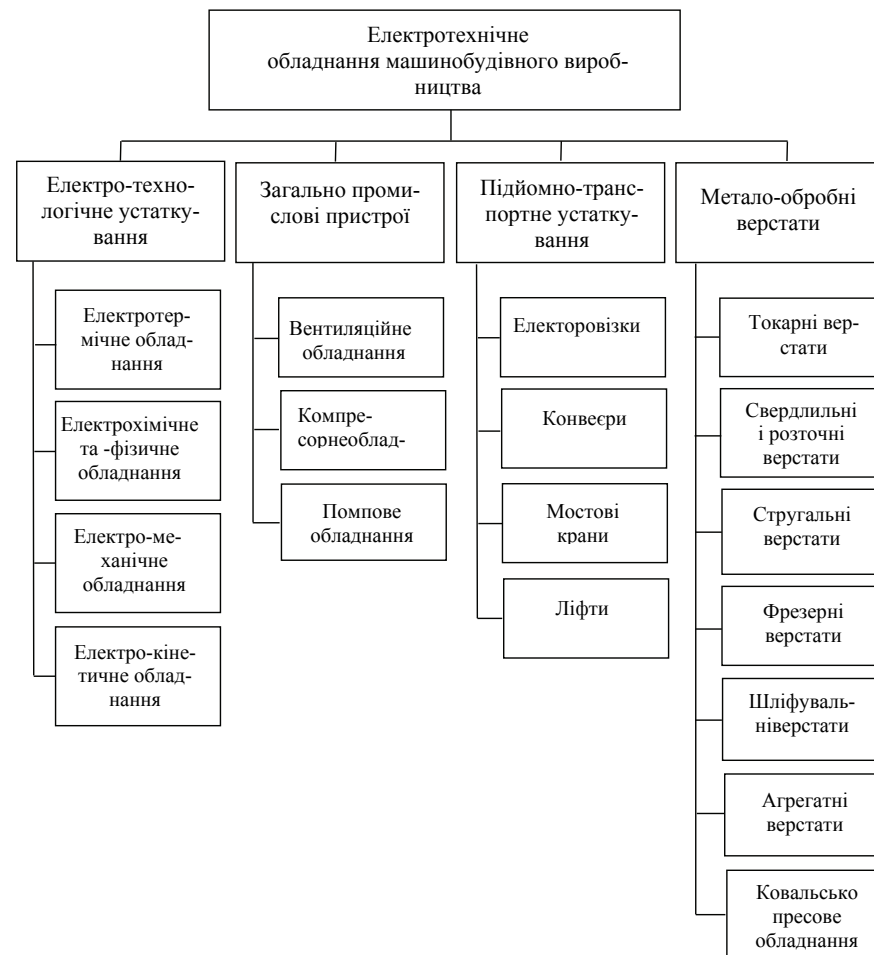

Рис. 2. Класифікація електротехнічного обладнання машинобудівного виробництва

В промисловому обладнанні машинобудівного виробництва, а також і інших виробництв (хімічне, текстильне, харчове та ін.), серед великої кількості електротехнічних пристроїв, які входять до складу виробничого устаткування можна виділити групи найбільш характерних за своїм призначенням елементів. Окрім трансформаторів можна зазначити електричні машини (генератори та двигуни), комутаційні пристрої, технологічне обладнання (крани, муфти, гальма), запобіжники, електровимірювальні прилади та ін. Всі ці електротехнічні

пристрої є тим обладнанням, з яким постійно доводиться працювати інженеру-механіку.

Література:

1. Шеховцов В.П. Электрическое и электромеханическое оборудование. – М.: ФОРУМ : ИНФРА-М. 2009. – 416 с.
2. Ленивкин В.А., Стрижаков Е.Л. Электротехнологические процессы и оборудование. – Ростов н/Д: Издательский центр ДГТУ, 2007. -266 с.

Аспірант Гук С. В.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РОЛЬ БРИТАНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ФІЗИОТЕРАПІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Порівняльні дослідження свідчать, що якість підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні не відповідає міжнародним стандартам а процес навчання і розвитку майбутніх фахівців потребує вдосконалення.

Практика показує, що є необхідність звернутись до зарубіжного досвіду підготовки фахівців з фізичної реабілітації, зокрема до британського.

Для аналізу підготовки фахівців з фізичної реабілітації у країнах-членах Світової конфедерації фізичної терапії (The World Confederation for Physical Therapy (WCPT)) необхідно зазначити, що національний термін «фізична реабілітація» відповідає міжнародному терміну «фізична терапія» або «фізіотерапія» (Physical Therapy or Physiotherapy), відповідно, фізіотерапевт (physiotherapist) у Великій Британії – це фахівець з фізичної реабілітації в Україні.

Успішне завершення навчання в акредитованому вищому навчальному закладі Великої Британії і отримання диплома із присвоєнням кваліфікації бакалавра наук фізіотерапії не є достатньою умовою для початку самостійної професійної діяльності. Таке право надається організаціями, що регулюють професійну діяльність фізичних терапевтів у Великій Британії.

Акредитація фізіотерапевтів як фахівців, що дає змогу проводити практичну діяльність на законній підставі, здійснюється методом реєстрації у Раді з професій у сфері охорони здоров'я (Health and Care Professions Council (HCPC)) та професійних організаціях, фізіотерапевтів, зокрема у Британському товаристві фізіотерапії (Chartered Society of Physiotherapy (CSP)).

Калматаева А., Бекембетова Л., Аликулова С.А.
Тараз мемлекеттік педагогикалық институты

БАЙЛАНЫСТЫ МОНОЛОГТЫ СӨЙЛЕУ ТІЛІНІҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТАБИҒАТЫ

Байланысты монологты сөйлеу тілі көп аспектілі мәселе ретінде түрлі ғылымдардың зерттеу пәні болып табылады – психологияның, лингвистиканың, психолінгвистиканың, әлеуметтік психологияның, жалпы және арнайы әдістемелердің.

Әдебиеттерде сөйлеу тілінің бұл түрінің мағынасын анықтауда акцент «байланысты» деген сөзге жасалады. Сондықтан, «байланысты сөйлеу тілі» анықтамасына тілдің «сөйлем» бірлігі де кіреді, өйткені, сөйлемдегі барлық сөздер бір-бірімен байланысты. Сонымен қатар, психологиялық және психолінгвистикалық әдебиеттерде байланысты (немесе монологты, немесе контекстті) сөйлеу тілі тілдік қарым-қатынастың күрделі түрі, сөйлем немесе диалогты сөйлеу тіліне қарағанда, күрделі құрылымды тілдік-ойлау іс-әрекетінің ерекше түрі, – деп қарастырылады. Сондықтан, тіпті жақсы қалыптасқан сөз тіркестерді меңгеру дағдылары байланысты мәліметтерді құрастыруды қамти алмайды.

Диалогқа қарағанда тыңдаушыға ұзақ әсер ету форма ретінде монологты алғашқы болып Л.П.Якубинский бөліп қарастырды. Қарым-қатынастың дифференциалды қасиеттерінің көрсеткіштері ретінде автор шартталған ұзақмерзімді сөйлеуді; «тілдік қатардың реттілігін»; тыңдаушының сол сәтте кері жауап беруіне арналмаған, пікір айтудың бірбағыттылығын; алдын-ала ойлануды, бағыт немесе тақырыптың берілуін бөліп қарастырады.

Барлық келесі байланысты монологты сөйлеу тілін зерттеушілер Л.П.Якубинский бөліп қарастырған қасиеттерге назар аударып, монологтың не лингвистикалық, не психологиялық мінездемелеріне акцент жасайды. Л.П.Якубинскийдің монологты қарым-қатынастың ерекше түрі деген анықтамасын қабылдай отырып, Л.С.Выготский монологты сөйлеу тілін, тарихи тұрғыдан диалогтан кейін дамыған, сөйлеу тілінің жоғары формасы деп мінездейді. Монологтың ерекшелігін (оның ауызша да, жазбаша да түрлерін) Л.С.Выготский оның ерекше құрылымдық ұйымдастырылуынан, композициялық күрделілігінен, сөздерді максималды жинақтау қажеттілігінен табады.

С.Л.Рубинштейн, монологты сөйлеу тілі туралы теориясын дамыта отырып, бірінші кезекте оның байланысты тілдік құрылымда ойды ашып көрсету іскерлігіне сүйенетіні жайлы айтқан. Монологты сөйлеу тілінің күрделілігін, ол «сөйлеушінің өзіне түсінікті және бөгде тыңдаушыға арналған, тілдік тұтас мәліметті жеткізу» қажеттілігі деп түсіндірген. С.Л.Рубинштейн контекстті сөйлеу тілінде нақты екі өзара байланысты жоспарды белгілеген: ойландыратын және тілдік, ал бұл өз кезегінде сөйлеу тілін талдауда оны тілдік-ойлау іс-

3. Развитие связной речи. В пересказывании литературных произведений дети учатся связно, последовательно и выразительно передавать текст без помощи взрослых. Дети упражняются в рассказывании по картинке, по серии сюжетных картин, рассказыванию об игрушках, составляют рассказы из собственного опыта.

Творческая деятельность ребенка проявляется, прежде всего, в игре. В первую пору жизни детей труд преобразуется в ту же игру. Игра – первая ступень трудового воспитания. Игра и труд, протекающие в коллективе, представляют исключительно благоприятные условия для развития языка. «Игра развивает язык, а язык организует игру». Одиноко играющий ребенок и тот говорит, инстинктивно пользуется языком как наиболее усовершенствованным средством для установления связи с окружающей средой. Неисчислимы те знания, которые ребенок приобретает в игре. Играя, он учится, а ни одно учение немислимо без помощи основного учителя – языка. Самостоятельность в области языка детей ни в чем не проявляется так ярко и интенсивно, как в игре и через игру – в труде.

Работая над ответственным делом развития речи детей не нужно забывать главного: работа эта достигает намеченных нами целей только в том случае, если она будет протекать в необходимых для ее успеха условиях:

- обеспечивать детям социальное речевое окружение, соответствующее интересам их возраста, и постепенно расширять их социальные связи;
- предоставлять детям возможность часто слышать речь и говорить с ними;
- организовывать обстановку, которая содействовала бы развитию восприятия и накоплению представлений детей;
- в интересах правильного формирования структуры речи и ее фонетических проявлений предоставлять дело воспитания лицам, владеющим грамотной, правильной речью и мастерством в деле методического руководства развитием речи детей;
- использовать игру как фактор наибольшего значения в деле развития речи детей.

Литература:

1. Болотина Л. Р. Дошкольная педагогика. – М., 1994.
2. Бородич А.М. Методика развития речи детей. – М., 1997.
3. Валитова И.Е. Психология развития ребёнка дошкольного возраста. – Минск, 1995.
4. Волкова Л.С. Хрестоматия по логопедии «Нарушение детской речи и их устремление в учебно-воспитательные процессы. – М., 1997.
5. Лалаева Р.И. Нарушение речи у детей с ЗПР – Спб., 1992.

Британське товариство фізіотерапії відіграє значну роль у підготовці майбутнього покоління кваліфікованих фізіотерапевтів, оскільки здійснює контроль якості професійної підготовки методом сертифікації кваліфікації фізіотерапевтів.

Засноване в 1894 році, дипломоване королівською грамотою Британське товариство фізіотерапії стало найбільшою з професійних організацій у Великій Британії і має визначний вплив на розвиток фізіотерапії в країні [3].

Кожна програма підготовки фізіотерапевтів в британських університетах схвалена Британським товариством фізіотерапії і включена до офіційного переліку освітніх пропозицій у вищій освіті на офіційному веб-сайті товариства, а також відповідає вимогам товариства стосовно розподілу годин на практику, що надає випускникам право реєструватися та практикувати як ліцензований фізіотерапевт.

З метою вдосконалення професійної підготовки фізіотерапевтів, Британське товариство фізіотерапії розробило основні положення навчання та розвитку, на яких базуються кваліфікаційні програми з фізіотерапії для проходження акредитації у товаристві фізіотерапії і якими керуються розробники при складанні кваліфікаційних програм з фізіотерапії.

Положення включають: очікувані результати навчання за програмою; розробку програм; навчальний процес; навчання, викладання та стратегії оцінювання; міжпрофесійну освіту; місця проходження практики; моделі практики; дослідницьку роботу, критичну оцінку та аналіз; засоби та управління програмою [5].

В положеннях вказані засоби, які доцільно використовувати для досягнення відповідного порядку проведення навчального процесу та розвитку майбутніх фізіотерапевтів, спрямованих як на забезпечення очікуваних результатів на початковому професійному рівні, так і на майбутнє кар'єрне зростання.

Кожне положення супроводжується пояснювальним коментарем та запитаннями для постачальників навчальних програм (запитання для самоконтролю), уможливаючи власні розв'язання суперечливих питань відповідно до місцевих умов шляхом формулювання запропонованих положень і обрання свого власного підходу та його обґрунтування.

Ключові питання, на які повинні зважати постачальники програм: роль фізіотерапії в охороні здоров'я; якість та вимір якості послуг; підтримка життєдіяльності при наявності тривалих тяжких захворювань; реабілітація та придатність до праці; спілкування та робота у колективі; лідерство та процес прийняття рішень; інновації та покращення сфери обслуговування із залученням користувачів послуг; керування ризиком; нові та різноманітні місця проходження практики; наявність можливостей вільного здобуття та завершення освіти; роль фізіотерапії у процесі реабілітації для старіючого населення; використання нових технологій; вирішення проблеми нерівності у сфері охорони здоров'я; міжпрофесійна освіта та групова робота у різних галузях; навички ведення бізнесу і маркетингу та ініціативність; креативність та нові способи діяльності; залучення користувачів послуг до розробки програм [5].

Положення Британського товариства фізіотерапії сформувалися внаслідок ряду консультацій із викладачами, керівниками та клінічними лікарями Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, стратегічними органами охорони здоров'я Великої Британії. Обговорення проводилися також зі студентами, комітетами та групами Британського товариства фізіотерапії.

Використовуючи положення для розробки навчальних програм, робочі групи мають можливість довести, що вони підлаштовуються саме до тих форм надання послуг, які перебувають у процесі змін та розробки, а також задовольняють особливі потреби місцевого населення.

Британське товариство фізіотерапії є провідним у модернізації програм, уникненні приписання, та заохоченні до інновацій у розробці та впровадженні.

Будучи членом Світової конфедерації фізичної терапії Британське товариство фізіотерапії дало згоду на використання Основних стандартів практики (ОСП) які були дуже чіткими і легкими до адаптації і використання в Європейському регіоні [1, 2].

ОСП – це документ, яким можуть користуватись фізіотерапевти, пацієнти, представники громадськості, керівники та інші особи, зацікавлені у наданні або отриманні високоякісних послуг фізіотерапії [1, 2].

Британське товариство фізіотерапії ділиться досвідом для організації навчання, створивши уніфіковані положення професійної підготовки з метою підвищення якості професійної освіти.

Діяльність професійних організацій у світі спрямовує свої зусилля на покращення якості глобальної медико-санітарної допомоги шляхом запровадження високих стандартів фізіотерапії, освіти і практики та дозволяє стверджувати, що професійна підготовка фізіотерапевтів у розвинутих європейських державах і зокрема, у Великій Британії відповідає європейським стандартам та концепціям [4].

З досвіду Великої Британії видно, що навіть за відсутності централізованого державного контролю якості освітніх послуг можна налагодити досить ефективну систему ліцензування, що сприятиме дотриманню стандартів підготовки фахівців при одночасному збереженні різноманіття навчальних планів.

Беручи до уваги вплив Британського товариства фізіотерапії на різні аспекти професійної діяльності і утвердження міжнародних стандартів, актуальним постає питання використання провідних ідей британського досвіду для координування подальшого розвитку освітньо-професійної галузі фізичної реабілітації в Україні.

Література

1. Матеріали Світової Конфедерації Фізичної Терапії (WCPT) – Перлік Європейських стандартів практики та послуг фізичної терапії / Бюлетень Української Асоціації фахівців з фізичної реабілітації. Випуск №3, травень 2010. – С. 4-9.
2. Матеріали Світової Конфедерації Фізичної терапії (СКФТ) – Основні положення. Опис фізичної терапії (частина II) / Бюлетень Української Асоціації фахівців з фізичної реабілітації. Випуск №6, вересень 2011. – С. 4-6.

вопросам развития речи и речевого общения в детском саду (взрослого с детьми и детей друг с другом, как на занятиях, так и вне занятий) предусматривает значительное увеличение и обогащение возможностей для участия в речевом общении каждого ребенка.

Общеизвестно, что дети даже без специального обучения, с самого раннего возраста проявляют большой интерес к языковой действительности, создают новые слова, ориентируясь как на смысловую, так на грамматическую сторону языка. При стихийном речевом развитии лишь немногие из них достигают высокого уровня, поэтому необходимо целенаправленное обучение речи и речевого общения. Центральной задачей такого обучения является формирование языковых обобщений и элементарного осознания явления языка и речи. Оно создает у детей интерес к родному языку и обеспечивает творческий характер речи.

Развитие речи в дошкольном детстве является процессом многоаспектным по своей природе. Так, этот процесс связан с умственным развитием, поскольку развитое мышление человека это речевое, языковое – словесно-логическое мышление. Взаимосвязь речевого развития, овладения языком и умственного, познавательного развития свидетельствует об огромном значении языка для развития мышления. Вместе с тем взаимосвязь речевого (языкового) и интеллектуального развития ребенка необходимо рассматривать в обратном направлении – от интеллекта к языку. Такое рассмотрение можно условно обозначить как анализ языковой (лингвистической) функции интеллекта. Под этим понимается выяснение роли интеллекта, мыслительной деятельности в овладении языком.

Таковы основные аспекты интеллектуально-языковых взаимосвязей, органично включенных в процесс овладения родным языком, следовательно, и в педагогический процесс обучения родному языку, развития, формирования речи.

Основные задачи развития речи – воспитание звуковой культуры речи, словарная работа, формирование грамматического строя речи, ее связности при построении развернутого высказывания – решаются от группы к группе, однако на каждом возрастном этапе идет постепенное усложнение каждой задачи, и меняются методы обучения.

1. Воспитание звуковой культуры речи. Основная задача работы по усвоению и правильному произношению всех звуков родного языка – это дальнейшее совершенствование речевого слуха, закрепление навыков четкой, правильной, выразительной речи.

2. Словарная работа. Продолжается работа по обогащению, уточнению и активизации словаря. Большое внимание уделяется развитию умения детей обобщать, сравнивать, противопоставлять.

К приемам активизации словаря, наиболее часто используемым в работе с детьми старшего дошкольного возраста, относятся: вопросы к детям; словесные дидактические упражнения; дидактическая игра; дидактические игры на группировку и квалификацию предметов; игры-небылицы; формирование грамматического строя речи.

социальной (общественной) среды человеческое существо не может стать полноценным человеком. И мы должны помнить, что речь-инструмент развития высших отделов психики растущего человека. Обучая ребенка родной речи, взрослые одновременно способствуют развитию его интеллекта и высших эмоций, готовят почву для успешного его обучения в школе. Своевременное и полноценное овладение речью является первым важнейшим условием становления у ребенка полноценной психики и дальнейшего правильного развития ее. Своевременное – значит начатое с первых дней после рождения полноценное – значит достаточное по объему языкового материала и побуждающее ребенка к овладению речью в полную силу его возможностей на каждой возрастной ступени. . Внимание к развитию речи ребенка на первых возрастных ступенях особенно важно потому, что в это время интенсивно развивается мозг и формируются его функции. Согласно исследованиям физиологов, функции центральной нервной системы легко поддаются тренировке именно в период их интенсивного формирования. Без тренировки развитие этих функций задерживается и даже может остановиться навсегда. Для функции речеворечевости «таким «критическим» периодом развития является, первые три года жизни ребенка; к этому сроку в основном заканчивается анатомическое созревание речевых областей мозга, ребенок овладевает главными грамматическими формами родного языка, накапливает большой запас слов. Если же в первые три года речи малышу не было уделено должного внимания, то в дальнейшем потребуются масса усилий, чтобы наверстать упущенное».

А.Н.Гвоздев предлагает в развитии речи от года до семи лет различать три периода:

1) первый период – период предложений, состоящих из аморфных слов – корней; 1 год 3 месяца – 1 год 8 месяцев, произносятся однословные предложения – слоги; 1 год 8 месяцев – 1 год 10 месяцев – произносятся предложения из нескольких слов-словосочетаний;

2) второй период – период усвоения грамматической структуры предложения: 1 год 10 месяцев – 2 года 1 месяц – в предложениях употребляются полные слова, но без окончаний или с неправильными окончаниями; 2 года 1 месяц – 2 года 3 месяца предложениях употребляются оформленные слова: усваиваются падежные окончания существительных, прилагательных, личные окончания глаголов; 2 года 3 месяца – 3 года – в предложениях употребляются служебные слова для выражения синтаксических отношений;

3) третий период – период усвоения грамматической системы русского языка: 3 года – 7 лет – совершенствуются грамматическая структура и звуковая сторона речи, создаются предпосылки для обогащения словаря.

Проблема развития речи дошкольников является комплексной, так как она основана на данных не только психологии и педагогики, но и общего языкознания, социолингвистики, а также психолингвистики. Работы представителей разных направлений науки отчетливо доказывают, насколько велика в речевом развитии роль правильной организованной коммуникации. Комплексный подход к

3. About the CPS [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.csp.org.uk/about-csp> – Заголовок з екрану. – Мова англ.

4. European Region – World Confederation for Physical Therapy [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.physio-europe.org> – Заголовок з екрану. – Мова англ.

5. Learning and Development Principles for CSP Accreditation of Qualifying Programmes in Physiotherapy [Офіційний сайт]. – Режим доступу: www.csp.org.uk/publications/learning-development-principles-csp-accreditation-qualifying-programmes-physiotherapy – Заголовок з екрану. – Мова англ.

Аспірант Маслов Роман Вікторович

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Україна

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОЗДОРОВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЗРЕАБІЛОЛОГІВ

Формування оздоровчої компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації у процесі професійної підготовки здійснюється на засадах реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті, що розглядається науковцями як одна із засадничих умов модернізації професійної підготовки студентів у вищій школі і на основі світового досвіду та українських перспектив визначає освітню політику держави.

Аналіз наукових джерел з проблеми компетентності/компетенції (Н. Белікова, Д. Воронін, І. Зимня, І. Касьяненко, Н. Кропотова, В. Луговий, М. Степко, А. Хуторської та ін.) доводить, що дослідниками вивчається контекстність, комплексність і креативність компетентнісно-орієнтованої професійної освіти [2], здійснюється понятійно-термінологічний екскурс для конкретизації сутності таких понять, як «компетентність» і «компетенція», що почали використовуватися в педагогіці з 80-х років ХХ ст. [3; 5]; визначається, що є прийнятним, а що проблемним для вищої освіти України [4]. Суттєві зміни характеру освіти (її спрямованості, цілей, змісту), що відбуваються на межі ХХ-ХХІ ст., орієнтують її на «вільний розвиток людини» [1], на творчу ініціативу, самостійність, конкурентноздатність, мобільність майбутнього фахівця. Однак залишаються недостатньо вивченими частинами загальної проблеми реалізації компетентнісного підходу питання стосовно формування оздоровчої компетентності студентів-фізреабілологів.

Існуюча тривалий час «ЗУН – парадигма результату освіти» містить теоретичне обґрунтування, визначення, номенклатуру, ієрархію вмінь і навичок, методик їх формування, контролю й оцінки. Ця парадигма сприймається частиною педагогів і досі. Однак, зміни, що відбуваються в галузі визначення цілей освіти, співвідносні з глобальним завданням забезпечення входження людини в соціальний світ, її продуктивну адаптацію у цьому світі, обумовлюють необхідність постановки питання забезпечення освітою більш повного, особистісно і соціально інтегрованого результату. В якості загального визначення такого інтегрального соціально-особистісно-поведінкового феномену, як результату освіти в сукупності мотиваційно-ціннісних, когнітивних складових і виступає поняття «компетентність/компетенція». Саме це означає формування нової парадигми освіти.

Орієнтована на компетенції освіта (competencebased education – CBE) бере початок з 60-70-х рр. XX ст. У дослідженні І. Зимньої звертається увага на те, що поняття «компетенція» вперше було використано Н. Хомським (Масачузетський університет) у 1965 році в розумінні «системи породжуючих процесів». Авторка звертає увагу, що саме «використання» є актуальним проявом компетенції, як «утаємненого», потенційного, що в дійсності пов'язане з мисленням, з навичками, тобто з досвідом самої людини [1].

Водночас у роботі зарубіжних авторів категорія компетенції змістовно наповнюється власне особистісними складовими, включаючи мотивацію [6]. Таким чином, у 60-х роках минулого століття було закладене сучасне розуміння відмінностей між поняттями «компетенція» і «компетентність», де останнє трактується як заснований на знаннях інтелектуально і особистісно-обумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини.

У програмі Ради Європи (Берн, 1996 р.) поставлене питання про те, що для реформ освіти суттєвим є визначення ключових компетенцій (key competencies), які покликані набути студенти як для здобуття вищої освіти, так і для успішної майбутньої роботи. Сепаруючи сутність ключових компетенцій у контексті нашого дослідження, основні положення їхнього змісту було конкретизовано так:

- соціальні компетенції, серед яких – здатність брати на себе відповідальність;
- компетенції, пов'язані з життям у багатокультурному суспільстві;
- компетенції, які відносяться до володіння (mastery) комунікацією, що особливо важливо для роботи в соціальному житті;
- компетенції, пов'язані зі зростанням інформатизації суспільства, що потребують критичного судження у відношенні до інформації, яка поширюється масмедійними засобами і рекламою;
- здатність навчатися протягом життя як основа безперервного навчання в контексті як особистого професійного, так і соціального життя.

Очевидно, що ключові компетенції є найбільш узагальненим і широким визначенням адекватного прояву соціального життя людини в сучасному суспільстві.

У широкому контексті понятійного трактування компетентності/компетенції А. Хуторської [5] використовує термін «освітні компетенції», які обумовлює

тәрбие берудің маңызды тетігі ойында жатыр. Ойын барысында балалар өзін еркін сезінеді, ізденімпаздық, тапқырлық әрекет байқатады. Сезіну, қабылдау, ойлау, қиялдау, зейін қою, ерік арқылы түрлі психикалық түйсік пен сезім әлеміне сүңгиді.

Қорыта айтқанда, «Тәртікем» қалтарыс-бұлтарысы көп, амал-айлаға, ақылға құрылған, күрмеуі күрделі, қызықты ойын. Қазақтың ұлттық ойындары жүгіру, секіру элементтеріне бай болып келеді. Бұл ойындар секіруді, жүгіруді туғызуға мүмкіндік жасайтын қабілетті дамытады. Халық арасында «Денсаулық – зор байлық» деп тегін айтылмаған. Демек, кезінде ұлттық ойындарды көп ойнап, жүгіріп, далада таза ауада жүру жас ағзаның дұрыс та сергек дамуының көзі болған және балалар ойын ойнаған кезде көпшіл, Отанның болашақ азаматы болуға, халқына адал қызмет етуге ұмтылған.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Аубакирова Ж. Ойынның бала психологиясына әсері //Ізденіс. 2000. №4-5, 203-208 б.
2. Елубаева С. Дидактикалық ойын оқыту әдістерінің бірі //Бастауыш мектеп 1988. №2, 7-12 б.
3. Қаратаева Ғ. Ойын адам психологиясын дамыту факторы. //Қазақстан мектебі 2000. №5, 20-26 б.
4. Сағындықов Е. Қазақтың ұлттық ойындары. -Алматы, 1991.

Бекембетова Л., Қалматаева А.

Тараский государственный педагогический институт

ЗАВИСИМОСТЬ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕБЕНКА ОТ РАЗВИТИЯ РЕЧИ

Развитие человека, его физическое и психическое развитие проходит следующие возрастные ступени: младенчество, ранний детский возраст, дошкольный, младший школьный, подростковый, юношеский возраст, зрелость. Интеллект появляется на ступени раннего детского возраста и интенсивно совершенствуется в дальнейшем. Но он развивается у человека и совершенствуется только при непрерывном условии овладения речью.

Если взрослые, окружающие ребенка, начинают правильно учить его говорить уже с младенчества, у него развивается способность представлять, а затем мыслить, и вообразить; с каждой возрастной ступенью эти способности совершенствуются. Параллельно с развитием интеллекта развивается и совершенствуется эмоционально-волевая сфера. Научкой доказано, что без речевого общения, т. е. без

тәулікке созылады екен. Бейсауат жүрген мал ойынның стратегиясын бұзбас үшін, аланды айналдырып қаз-қатар жауынгерлер қойылған. Ойынға ат үстінде де, жаяу жүріп те қатысуға болған көрінеді.

Ойынға асықтардың әр алуан түрі – қойдың, сайғақтың, құланның, арқардың, жылқының, түйенің асықтары қолданылып, түрлі-түрлі түске боялатын болған. Ал асықтардың түсіне қарай олардың дәрежесі анықталған. Қызыл асықтар төре тұқымының атақ-даңқын танытса, көк түстер «Шың-Лашын» әскерін, яғни Қытай мен Оңтүстік Азияны білдіреді. Әсіресе, арқардың асықтары құнды саналып, бұлар қою қоңыр түске боялып, асықатар сақа ретінде қолданылған. Қырық телімге сызбаланған ойын алаңының қақ ортасында «Бақ» деп аталатын қала орналасады. Ойынға қатысатын тараптар осы қалаға иелік ету үшін жан алысып, жан беріскен тартысқа түсетін болған. Алғашқыда айқас алаңның алақандай ғана бұрыштарында өткізілсе, кейін үлкен бөліктеріне дейін жетіп, «қанды сойқан» соғыс басталады екен. Бұл арада асықтар әскердің қызметін атқарып, өз ішінде жаушы, жауынгер, қолбасшы, сатқынға бөлінеді. Бұл ойынның астары белгілі бір оқиғаға, жөн-жосыққа негіздегендіктен, соғыс тағдыры алдын-ала шешіліп қойылатын болған. Сайып келгенде, қазіргі компьютерлік стратегиялық ойындар тәртікемнің ауылынан алыс жатқан жоқ.

Ойынға тек ойын деп қарамай халықтың асыл қазынасы, бір жүйеге келтірілген тамаша тәрбие құралы деп қараған орынды. Бұл пікіріміз жалаң болмас үшін заманымыздың заңғар жазушысы, ұлы ойшылдарымыздың бірі Мұхтар Омарханұлы Әуезовтің мына бір пікірін еске ала кетейік: «Біздің заманымыздың өмір кешкен ұзақ жолында өздері қызықтаған алуан өнері бар ғой. Ойын деген менің түсінуімше, көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше бір мағыналары болған». Халқымыз ұлт ойындарында ұрпақ қамын ойлаған, бір жүйеге келтіріліп өрнектелген ой мен әрекеттің, құпия философияны түсінуге жетелейтін адамгершілік үлгі-өнегенің желісі бар. Жас бала ойынға алдымен үйренуші, көруші өсе келе соған белсенді қатынасушы келесі кезеңді үйретуші, жаттықтырушы, ұлғая келе көруші жанкүйер ретінде қатынасады. Кейінгі кезде ұлт ойындарына көңіл бөлмеу нәтижесінде, көбі ұмыт болып, мүлде жоғалуға жуық.

Ұлттық ойындар көп салалы, көп қырлы құбылыс, ол тек ойындық сала емес, мәні жағынан да балабақша тәрбиеленушілерінің рухани өресі кең өсіп – жетілуге, эстетикалық мәдениетін қалыптастыруға тәрбиелейтін негізгі құралдардың бірі.

Адам іс-әрекетінің ерекше бір түрі – ойынның пайда болуын зерттеушілердің біразы өз еңбектерінде өнер және ойын көркемдік іс-әрекеттің алғашқы қадамы деп түсіндіреді. Ойында шындықтың көрінісі, оның бейнелі сәулесі қылаң береді. Жалпы ойынға тән нәрсе өмірдің әртүрлі құбылыстары мен үлкендердің түрлі іс-әрекеттеріне еліктеу екені белгілі. Ойынның шартты түрдегі мақсаттары бар, ал сол мақсатқа жету жолындағы іс-әрекеттер бала үшін қызықты. Балаларға ақыл-ой, адамгершілік, дене шынықтыру және эстетикалық

особистісно-діяльнісім підходом до освіти, оскільки вони відносяться виключно до особистості учня і виявляються, а також перевіряються лише в процесі виконання ним певним чином складеного комплексу дій.

Автор розводить розуміння понять компетенція і компетентність таким чином. Компетенція (з латині – *competentia*) означає коло питань, в яких людина добре обізнана, включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів дій, досвіду, здібностей) для ефективної діяльності у певній сфері. А компетентність включає особистісне відношення людини до предмету діяльності; це особистісна якість (характеристика), яка з'явилася у процесі навчання.

Таким чином освітні компетенції відносяться не до всіх видів діяльності, в яких бере участь студент, а лише до тих, які охоплюють основні напрями професійної підготовки, в тому числі й формування оздоровчої компетентності, як атрибуту професійної ідентифікації майбутніх фахівців із фізичної реабілітації, як сформована здібність чіткого, наполегливого повсякденного дотримання здорового способу життя. Використання поняття освітніх компетенцій у нормативній і практичній складових освіти дозволяє вирішувати типову проблему, коли студенти мають належний рівень теоретичних знань, але зазнають значні труднощі у використанні цих знань для вирішення конкретних завдань або проблемних ситуацій. Освітня компетенція передбачає засвоєння студентом не окремих знань і умінь з кожної дисципліни, а опанування комплексної процедури, в якій для кожного виділеного напряму присутня відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер.

У комплексності освітніх компетенцій закладена додаткова можливість представлення освітніх стандартів в системних вимогах до рівня підготовки випускників, де освітніми компетенціями є інтегральні характеристики якості підготовки студентів, пов'язані з їх здатністю цільового осмисленого використання комплексу знань, умінь і способів діяльності відносно певного міждисциплінарного кола питань. Таким чином, освітня компетенція – це сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності майбутнього фахівця відносно до певного кола суб'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісної і соціально-значущої продуктивної діяльності на основі сформованої компетентності.

А. Хуторської пропонує трьохрівневу ієрархію компетенцій:

- 1) ключові компетенції – відносяться до загального (метапредметного) змісту освіти;
- 2) загальнопредметні компетенції – відносяться до певного кола навчальних дисциплін і освітніх галузей;
- 3) предметні компетенції – часткові відносно до двох попередніх рівнів компетенцій, що мають конкретний опис і можливість формування в межах навчальних дисциплін [5].

Проектована на даній основі професійна освіта забезпечуватиме цілісну компетентнісну освіту, в якій оздоровча компетентність студента-фізреабілітолога відіграватиме багатофункціональну метапредметну роль, що виявляється не лише під час навчання у вищій школі, але й у сім'ї, в колі друзів, у майбутніх професійних взаємовідносинах з реабілітантами (пацієнтами) тощо.

Таким чином, визначення комплексу здоров'язбережувальних компетенцій відобразатиме напрям формування у майбутнього фахівця із фізичної реабілітації оздоровчої компетентності, що включає не лише когнітивну й операційно-технологічну складові, але і мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову.

Таким чином, аналіз та узагальнення напрямів і результатів наукових пошуків дослідників з проблем здоров'я, обґрунтування компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх фізреабілітологів дає змогу розглядати ці аспекти в навчально-виховному процесі ВНЗ, як одну із складових світогляду студентів на основі їх ціннісного ставлення до процесу оздоровлення. Це зумовлено подальшим розвитком і стабілізацією у студентські роки самосвідомості особистості та розглядається як найважливіша умова найбільш повної самореалізації майбутнього фахівця із фізичної реабілітації в активній життєдіяльності та ціннісного ставлення до власного здоров'я.

Література та джерела

1. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Електронний ресурс] / И. А. Зимняя // Интернет-журнал «Эйдос». – 2006. – 5 мая. – Режим доступа до журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>.
2. Кропотова Н. В. Компетентностно-ориентированное профессиональное образование: контекстность, комплексность, креативность / Н. В. Кропотова // Профессионализм педагога в контексті Європейського вибору України. – 2006. – Ч. 1. – С. 84–90.
3. Луговой В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний екскурс / В. І. Луговой // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С. 8–14.
4. Степко М. Компетентнісний підхід : його сутність. Що є прийнятним, а що проблемним для вищої освіти України? / М. Степко // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С.43–58.
5. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Електронний ресурс] / А. В. Хуторской. – Режим доступа до статті : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
6. Elliot A. J. Competence and Motivation. Competence as the Core of Achievement Motivation [Електронний ресурс] / Andrew J. Elliot, Carol S. Dweck. – Режим доступа: http://www.psych.rochester.edu/faculty/elliott/documents/2005_ElliotDweck_CompetenceasTheCoreofAchievementMotivation.pdf.

бір жиынтығымен қаруландыру емес, оқу әрекетін қалыптастыру негізінде оқушылардың жеке бас тұлғасын тәрбиелеу мақсаты қойылды [4].

Мектептегі оқу жұмысының сапасы мұғалімнің оқушылардың оқу әрекетін дұрыс ұйымдастыра білуіне, оның тиімділігін мейлінше жетілдіре білуіне байланысты болады. Оқушылар әрекетінің ең басты және жетекші түрі – оқу. Ол алдын-ала жасалған жоспар мен бағдарлама бойынша мұғалімнің басшылығымен жүйелі түрде іске асырылып отырылды. Сондықтан, оқу басқа іс-әрекеттерге қарағанда, оқушылардың таным қабілетін дамытады, дүниеге адамгершілік көзқарасын бірте-бірте қалыптастырады. Оқу – баланың өзінің танымдық белсенді әрекеті.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005 – 2010 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы. Қазан, 2004.
2. «Қазақстан Республикасы 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы». – Астана, 2006.
3. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері.-А., 1991.
4. Әбенбаев С. Мектептегі тәрбие жұмысының әдістемесі. – А.. 1999

Шулембаева Гаухар Бейсеновна
Исагулова Ляззат Калиоллаевна

Жалпы білім беретін N77 мектеп-балабақша кешені, Қарағанды қаласы

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРДЫ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ ҮРДІСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Ұлттық ойындар қатарындағы мазмұнды, бейнелік, еліктеу сияқты ойындарға ақсүйек, алтыбақан, жасырынбақ жатады. Ой ойындарына тоғызқұмалақ, дойбы, жұмбақ, мақал-мәтел, асық ойындары кіреді. Спорттық бағыттағы ойындар мыналар: күрес, жаяу көкпар, жаяу бәйге. Дәл басу, бөрік, ұшты-ұшты, еркін, мазмұнсыз ойындар қатарындағылар. Осы ұлттық ойындардың ішінде көпшілігімізге белгілі асық ойынына тоқталмақпын.

Асық – саясатқа бай қазақтың қадым заманынан қазірге дейін жеткен ұлттық ойыны. Асық – адамның ақыл-ойын өрістететін, қиялына қанат бітіретін, тынысы кең, астарлы, алысқа меңзейтін ойын. Соның бірі – «Тәртікем». Оның ендігі бір атауы – «Төрт тарап, жеті ықылым, қырық тақта». Ертеректе ол Шыңғысханның кіндігінен тараған текті тұқым төре ұрпақтарының соғыс ойыны саналды. Кем дегенде 200 мыңға дейін, одан асса 500 мыңға жететін асықтармен ойналды. «Тәртікем» – аумағы ат шаптырым, айнадай жарқыраған ақ тақырда өткізілген. Ойынның тартысты өтетіні сондай, кейде бір күнге, тіпті бірнеше

тіршілік иесі. Сондықтан білімнің көп деңгейлік жаңа моделінде оқушылар үшін де, педагогтар мен ата-аналар үшін де даралық ерекшеліктері мен ақыл-ой қабілетін дамыту өте қажет [2].

Қазіргі кездегі педагогикада барлық аймақтарда жұмыс сапасының арту мәселесі сөз болып жатқанда, мектептегі келешек ұрпақтың тәрбиеленуі мен білім алу деңгейіне деген жауапкершілік артады. Осы жауапкершілікті қолға алу мақсатында үлгермеушілікті басты мәселелердің бірі деп санауға болады.

Үлгермеушілікті жеңу тек ғана педагогтардың мәселесі ғана емес, сонымен қатар психологтардың да өзекті мәселесі болып отыр. Біздің зерттеу жұмысымыз мектептегі оқушылардың үлгермеуіне мұғаліммен қарым-қатынас стилінің әсер етуінің психологиялық ерекшеліктерін зерттеуге арналған. Қазіргі кезде үлгермейтін оқушылардың көбеюіне байланысты педагогтар мен психологтар арнайы зерттеу жүргізуде.

Осы үлгермеушілік мәселесінің туындауына түрлі жағдайлар әсер оқушының мұғаліммен қарым-қатынас стилінің әсерінен сабаққа үлгермеуі маңызды педагогикалық-психологиялық мәселе болып табылады. Жалпы білім беретін мектеп жағдайларындағы бұл мәселелердің шешілуі алдыңғы қатарлы тәжірибелердің кең насихатын мектеп тәжірибесінде педагогикалық және психологиялық зерттеудің нәтижесін енгізуді болжайды.

Оқу әректінің өзіне тән мотивтері болады. Тәрбиешіге, немесе оқитын адамның осы мотивтерді білуі, оның әрекетінің мақсатын анықтауы үшін аса қажет. Баланың жасы өскен сайын психикасы да өсетіндіктен, оның оқуға деген қатынасы да өзгеріп отырады. Мәселен, жоғары сынып оқушыларының оқу мотивтері бастауыш сыныптағылардан басқаша болады. Білім игеру үлкен саналылықты, өз бетімен жұмыс істеуді үйренуді, өз мінез-құлқын меңгеруді керек етеді. Бала не үшін оқитынын бар сана-сезімімен ұғынғанша, оған оқудағы формамуннен (мәнін түсінбей құрғақ жаттап алу, өмірмен байланыстыра алмау т.б.) құтылу қиын болады.

Мектеп оқушыларының оқуға саналы қатынасуын тәрбиелеп, дамытуда мұғалімдер ұжымының алатын орны ерекше. Мәселен, олардың арасында мектепке, оқуға сырттай қызығып келетін балалар да жиі ұшырайды. Мұндай бала мектепке, оның партасына, мұғалімге, өзіндей балаларға көңіл бөледі. Оқу оны жөнді тартпайды, өйткені, оған қиын көрінеді. Баланың көбінесе ойнағысы келіп тұрады, партада дұрыс отыра алмайды, жиі қозғалады, айналасына алақ-жұлақ қарай береді [3].

Қазіргі заманғы қоғам дамуының әрекеті, әлемдік және отандық педагогика, психология ғылымдарының жетістіктерін, әсіресе, дамыта оқыту, оқушылардың даму ерекшеліктері туралы проблемалар, ұзақ жылдар бойы екшеліп жинақталған мектептің озық тәжірибесі негізгі мектептің бастауыш сатысында білім беру мақсатының приоритеттерін түбегейлі өзгерту қажеттігін туғызып: бірінші кезекке, бұрынғыша оқушыны пәндік білім, білік, дағдыларының белгілі

К.п.н. Токмазов Г.В.

Государственный морской университет имени адмирала Ф.Ф. Ушакова,
Россия

УСТАНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ БАЗИСНОГО ИЗУЧЕНИЯ КУРСА ВЫСШЕЙ МАТЕМАТИКИ

Проблема исследования формирования содержания курса высшей математики в процессе базисного развития исследовательских умений студентов устанавливает естественную модель развития производства в базисной форме, которая может смоделировать выделенную проблему.

Содержание учебного предмета отражает собственную структуру информационной части личности, отражающей непрерывную стратегию развития ориентировочного рефлекса в его исследовательской форме. Поэтому содержание образования выражает порождающую среду формируемого ориентировочно-исследовательского рефлекса на данном предметном пространстве. Курс математики в инженерном образовании имеет многомерную стратегию. Его главным направлением является формирование базисных условий формирования профессиональной инженерной личности, способной решать профессиональные задачи с максимальной эффективностью. Поэтому содержание математического образования специалиста должно отражать единство предметных и исследовательских умений.

Содержание математического образования инженерной подготовки в первую очередь должно отражать субъектность математических объектов в её особенных и прикладных формах, направленных на формирование последующих предметных условий математической линии профессионального развития. Предметные смыслы математических объектов выражают многокомпонентные образы будущих профессиональных интересов студентов, которые стремятся создать базисный тезаурус специальных задач особенного и специального развития. Предметные условия математических образов предполагают существование специальных логических средств, которые раскрывают особенную структуру базисных, фундаментальных и специальных отношений формируемых смыслообразующих целевых установок.

Предметные результаты математических отношений выражают смыслообразующий образ субъектности, средственности и абсолютной особенности данного момента исследовательского умения. Эта часть математического содержания начинается формирование рефлексивного образа математически-исследовательской личности заданной профессиональной направленности. Таким образом формируется потребностный компонент содержания математического исследовательского знания. Математическая исследовательская потребность отражает

вторичный предметный фазовый этап формирования базисных условий подготовки специалистов генетического типа, которые реализуют условия саморазвития личности.

Дальнейшее личностное развитие специалиста проходит два этапа. На первом этапе воспитываются основные базисные черты профессионального образа исследовательской личности, которая может вести исследовательский процесс математического характера: определять математическое содержание как единство внешних и внутренних логических связей структурных компонентов; устанавливать причины возникновения выделенных отношений, как условие создания данного математического образа; перечислять внешние базисные характеристики объектов относительно их материальных и идеальных параметров; представлять уровни последующего исследовательского процесса по принципу развития сложности функций математических объектов различного содержания; определять структуру каждого уровня математического исследовательского анализа относительно структурных элементов и логикообразующих связей между ними; устанавливать структурные элементы логического и практического характера относительно их представления в общей структуре содержания курса математики; перечислять логикообразующие связи заданной сложности и упорядоченности; представлять межуровневые связи относительно функциональной тождественности математических выражений; определять форму организации математических объектов базисного содержания инвариантных отношений минимаксных и максиминных преобразований; устанавливать внутренние отношения между математическими образами по характеристикам сложности, разнообразия и упорядоченности; перечислять характер поведения математического содержания образования в зависимости от характера решения образовательных задач относительно статических и динамических отношений исследовательских умений и их переходных процессов; представлять перспективу развития содержания математической составляющей инженерного образования в условиях его оптимизации.

Носителем высшей формы исследовательской математических умений является студент который отражает полную рефлексию генетического образа учебно-производственного знания, который овладел: методом формирования содержания математики; всеобщей схемой содержания математики и анализом форм заданного результата .

Оқыту барынша тиімді болу үшін мұғалім әр оқушының әлсіз және күшті жақтарын, кемшілігі мен қол жеткізген табыстарын жақсы білуі қажет.

Оқу материалын қорытындылап, бір жүйеге келтіру іскерлігін қалыптастыру үшін күрделілігі әр алуан кестелер мен сызбалар түріндегі тапсырмалар беріледі. Мысалы, математикалық ұғымды әр түрлі деңгейде оқытудың «Туынды» тақырыбы бойынша үлгерімі төмен оқушыларға дайын кестені толтыруды, орташаларға кестені құруды, ал үлгерімі жақсыларға кестені құрып толтыруды тапсыруға болады [3, 159 б.].

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Аубакирова Ж. Ойынның бала психологиясына әсері //Ізденіс. 2000. №4-5, 203-208 б.
2. Елубаева С. Дидактикалық ойын оқыту әдістерінің бірі //Бастауыш мектеп 1988. №2, 7-12 б.
3. Қаратаева Ғ. Ойын адам психологиясын дамыту факторы. //Қазақстан мектебі 2000. №5, 20-26 б.

Сейтжанова Айгуль Умиржановна

Хусман Гулиза

№77 ЖББОМ, Қарағанды қаласы

МЕКТЕПТІҢ ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ҮЛГЕРМЕУШІЛІКТІ БОЛДЫРМАУДЫҢ ӘДІС – ТӘСІЛДЕРІ

Қазақстан Республикасының орта білім беру жүйесін дамытудағы мемлекеттік тұжырымдамасында жеке адамның жалпы мәдениетін қалыптасуы, жан-жақты дамуы үшін жағдай жасалуымен оның әлеуметтік өз орнын анықтауы жайында сөз етіледі.

Білім берудің алдына қойған мақсаты мен міндеттеріне жету үшін оқушылардың өздерінің қызығушылығы мен қабілеттерін ескере отырып, білім беруді қамтамасыз ету ұсынылған [1].

Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында: Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің жеке және шығармашылық қабілеттерін ашып, оны дамытуға жәрдемдесуге міндетті (41-бап). Білім беру ұйымы баланың қалауын, жеке басының бейімділігі мен ерекшеліктерін ескере отырып, таңдауға құқысы бар, – деген баптары педагог пен ата-аналарға арналып, мектеп пен ата-ана алдында зор жауапкершілік жүктейді(38-бап) [1].

Білім беру ісінің жаңартылуы бұл ең алдымен барлық деңгей бойынша балаға деген көзқарастың өзгертілуі. Өйткені бала өзіндік ішкі құрылымы бар

Педагогикалық жағынан назардан тыс қалған балаларды мектепке дейін қолға алу керек. Сабақ үстінде және сабақтан тыс уақытта зейін мен ырықты, есте сақтауды дамыту қажет.

Балалардың артта қалуы мен нашар оқуын болдырмау және алдын алу жұмыстары көп уақытты, ынта-жігерді қажет етеді. Осы қиыншылықтардың себебі – баланың ақыл-ой ерекшеліктерінің, ақыл сапаларының қалыптаспағаны, ал бұл ерекшеліктер мидың кейбір органикалық аномалияларымен байланысты, сондықтан олар сыртқы әсерлерге тез көне алмайды.

Ойын балалар үшін күрделі әрекет. Балалар білімді ойын арқылы да ала алады және білімділікке үйренеді. Сондықтан математика сабағындағы ойын арқылы білімін шындап ой өрісін кеңейте алады. Баланың жас ерекшелігіне, зейініне сай ұйымдастырылған ойындар баланың ақылын, дүниетанымын кеңейтеді, мінез-құлқын, ерік жігерін қалыптастырады және сабаққа деген қызығушылығын арттырады [3, 159 б.].

Деңгей бойынша сараптау ой еңбегінің дамуына байланысты саралаудың қазіргі педагогикадағы оң аспектілері мұғалімге нашар оқитын оқушыларға көмектесуге жол ашады.

Оқи алуларына сәйкес топтарға бөлу критерийлері:

1- топ. Нашар оқитын балалар. Олар баяу әрекет етеді, сыныпқа ілесе алмайды. Егер осыларды есепке алмасақ, оқуға деген қызығушылықтары төмендейді сыныптастарынан қалып қояды. Бұл оқушылар үшін өткен материалдардан тапсырмалар берілуі керек және тапсырмалардың көлемі шағын болуы тиіс.

2-топ. Бұл топтың оқушыларына материалды естеріне сақтау үшін көп рет қайталау қажет. Сырттай олардың психологиялық ерекшеліктері асықпайтындығынан, жоғары эмоционалдығынан, зейінінің төмендегінен және жинақы еместігінен байқалады. Олар үшін жинақтауға берілген тапсырмалар қиын. Бұл оқушыларға берілген жұмыс алгоритмін қолданған пайдалы. Теорияны жақсы игере отырып, олар практикада қате жіберуі мүмкін. Мұндай оқушыларға әр – әрекетті ауызша түсіндіруді талап ететін тапсырмалар ұсыну маңызды.

3-топ. Бұл топқа қозуы мен тоқтауының тепе -тең үрдісі бар оқушылар кіреді. Олардың тұрақты зейіні бар, жинақтау үрдісін жақсы игерген, үлкен сөздік қоры бар.

Сараланған тапсырмалар – бұл жаттығулар жинағы, оларды орындау негізінде балалар ережелерді жақсы түсініп, игереді, қажетті дағдыларды қалыптастырады. Сараланған тапсырмалар тақтада, көртішкеде, слайдтарда, таблицаларда жазылуы мүмкін. Сараланған тапсырмалардың негізгі түрі міндетті тапсырмалар, дағдыны қалыптастыру үшін оқыған ережені дұрыс қолдануға ықпал етеді; олардың көлемі шектелген болуы керек және әр оқушының шамасы келетін тапсырмалар болуы тиіс.

Маклакова Н.В., Шахнина И.З.

Казанский (Приволжский) федеральный университет

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Совершенствование профессиональной подготовки преподавателей гуманитарного цикла, в частности, иностранных языков теснейшим образом связано с развитием психолого-педагогической компетенции обусловленной самой спецификой предмета.

В настоящее время, в условиях реформы высшей школы у преподавателей иностранных языков особое внимание уделяется развитию психолого-педагогической компетенции. Это обусловлено самой спецификой предмета «иностран- ный язык» и его высоким уровнем коммуникативности.

В целом же, психолого-педагогическая компетенция преподавателя ино- странных языков теснейшим образом связана с сочетанием таких качеств лично- сти, как достаточно высокий уровень подготовленности к деятельности педагога, умения грамотно выстроить коммуникацию со студентами в условиях образова- тельного процесса.

При этом важное значение, по мнению Н.В. Кузьминой, приобретают такие параметры, как дифференциально-психологический, социально-психологиче- ский и аутопсихологический.

Как уже отмечалось, преподаватели иностранных языков, как никакая другая профессиональная группа с её высоким уровнем коммуникативной направленности должны обладать умениями и навыками в использовании социально-психологиче- ских механизмов операционных средств профессионального общения.

Психолого-педагогическую компетенцию как неотъемлемую часть деятель- ности преподавателя иностранных языков уместно связывать с таким значимым критерием сформированности профессионально-деятельностного компонента психолого-педагогической компетентности как способностью педагога творче- ски ориентироваться и грамотно разрешать различные педагогические ситуации ориентируясь, при этом, на развитие личностного потенциала обучаемого.

Определенное значение для развития теории и практике в этом вопросе может оказать знание зарубежной, и, в частности, американской системы психолого-педаго- гической подготовки и повышения квалификации преподавателей высшей школы, ко- торая достигла пика своего развития в последней четверти XX века [см. 7-12].

Очевидно, что одним из важнейших направлений службы психологического консультирования является ее адаптация к проблеме повышения квалификации педагогических кадров. Так, функционирование системы повышения квалифика- ции преподавателей высшей школы в университете штата Калифорния в Беркли

осуществляется в соответствии с проектом, разработанным Советом по педагогическим инновациям университета. «Идеология функционирования системы повышения квалификации преподавателей» разрабатывается специальной независимой группой, в которую входят два психолога и социолог. Следует особо отметить, что эта группа создана лишь для помощи начинающим преподавателям и не оказывает никакого влияния на карьеру своих подопечных. Основой для выработки стратегии и тактики консультирования являются результаты ответов на анкету «Преподаватель глазами студента» или «Профиль преподавателя». Анкета содержит 30 пунктов. По результатам опроса зафиксированных в анкете пунктов планируется создание группы консультантов из числа опытных преподавателей, получивших самые высокие показатели в результате опроса выпускников.

Консультации этой группы начинающих преподавателей организуются в виде коротких интервью. Обучаемые готовят серии вопросов, суть которых сводится к одному: «Какой вид предложенной Вами работы привлекает студентов?» Так, при ответе на заданный вопрос один из консультантов поделился методикой под названием «минутная работа», которая привлекла интерес слушателей по следующим причинам: активизация внимания слушателей к излагаемому преподавателем материалу, ПОМОЩЬ студентам в постижении наиболее сложных тем курса и усиление навыков письменной речи. Процедура организации «минутного теста» предполагает написание на доске перед началом занятий двух вопросов, ответы на которые следует дать в письменной форме после окончания занятия. Время, отводимое на ответ – ровно одна минута, что и нашло отражение в самом названии методики.

Особое внимание уделяется выявлению аспектов, связанных с трудностями в педагогической работе. Для этого предлагаются специально разработанные задания, которые выполняются во время предварительной и основной консультаций. К ним относятся следующие: логическое структурирование лекции, написание конспекта лекции в виде журнальной статьи, разбивка всего текста лекции на десятиминутные, логически завершённые «порции», что является наиболее продуктивным в будущей педагогической деятельности. Сюда же следует добавить и рекомендацию по логически осмысленной расстановки пауз, а также интонирование текста лекций. С этой же целью предлагается весь текст лекции снабдить разноцветными пометками следующего содержания: «понижить голос», «повысить голос», «сделайте паузу и постарайтесь привлечь внимание к сказанному», «используйте жесты для усиления значимости излагаемой темы». Как показала практика, полученные рекомендации дают возможность клиентам регулировать как вербальное, так и невербальное поведение.

При организации службы консультирования преподавателей Р. Уиллсон рассматривает два аспекта. Первый связывается с осознанием преподавателем необходимости перспективного планирования своей работы. Например, если преподаватель испытывает трудность в организации дискуссии в группе, то возникает вопрос, насколько он владеет методическими приемами для проведения этого

алмаған оқушыға мұғалім тарапынан жәрдем көрсетілмесе, оқушыда оқуға деген енжарлық пайда болады).

Екінші топқа ми ауруларымен ауырған (ақыл-ойы кем) балалар жатады. Осындай балалар тек арнаулы мектептер арқылы білім алуы тиіс. Үшінші топқа туысынан мүкіс еститін, не естуі кейіннен нашарлаған балалар жатады. Мұндай балаларды ақыл-есі кем балалар оқитын мектепке жіберу дұрыс емес [2, 285 б.].

Нашар еститін балалар өздеріне арнайы ашылған мектептерде ғана оқуы қажет. Түрлі аурулармен ауырып, организмі әлсіреген балалар үлгермейтіндердің төртінші тобын құрайды. Осы топтың балалары санаториялық мектептерде оқыса, оқу бағдарламасын жақсы меңгеріп кете алады. Үлгермеушілердің бесінші тобына нашар мінезді балалар (сотқар, қасарыспа, қыңыр т.б.) жатады.

Үлгермеушілердің бірінші, үшінші, төртінші тобындағы балалар жетілдірілген әдістермен оқытылса, олардың оқу керенаулығы жойылып, ақыл-ойының белсенділігі біртіндеп артатын болады.

Балалардың сабаққа үлгермеушілігінің көзін неғұрлым ерте табу, сондай-ақ, оларға қажетті психологиялық шараларды таңдай білу-әр мұғалім ойластыратын негізгі мәселе. Бұл, сонымен бірге педагогика, психология ғылымдарының әлде де болса тәптіштеп зерттей түсетін зор мәнді проблемасы [2, 289 б.].

Бұл жердегі негізгі мақсат терең де тиянақты білім беріп ғана қоймай, «жастарды еңбексүйгіштік, қоғам алдындағы азаматтық жауапкершілік рухында тәрбиелеуде олардың бойында моральдық қасиеттерді қалыптастыруда екендігін есте ұстау керек» (Д.А. Қонаев).

Үлгерімі төмен оқушылардың ақыл-ой параметрі және жағымды ақыл сапалары қалыптаспаған, білім қоры аз. Нашар оқудың алдын алу үшін артта қалу мен үлгерімнің төмендеуінің себептерін анықтау керек.

Нашар оқушылардың кемшіліктері төмендегідей:

- 1) есеп шартын оқығанда әріп, буын немесе сөз қалдырып оқу
- 2) кейбір буындарды сөздерді қайталап немесе ежіктеп оқу.

Мұндай кемшілігі бар оқушыға оқулықтан арнайы тапсырмалар немесе карточкамен жұмыс беріледі. Карточкамен жұмыс оқушыны жалықтырмайды, оқуға деген ынтасын арттырып отырады. Таным әрекетінің нәтижелілігі-ақыл ой әрекетінің даму дәрежесіне байланысты. Оның негізгі компоненттерінің қалыптаспауы үлгерімнің төмен болуының басты себебі болып табылады.

Компоненттердің қайсысы үлгерімнің төмендеуіне негізгі себеп болуына байланысты артта қалу екіге бөлінеді: 1. педагогикалық жағынан назардан тыс қалған балалар; 2. нашар оқитын оқушылар.

Педагогикалық жағынан назардан тыс қалған балалармен жұмыс орындау нашар оқитындармен салыстырғанда әлдеқайда тиімді болып табылады [3, 115 б.].

Нашар оқитын оқушылар оқу-тәрбие үрдісінде көбірек біліктілікті қажет етеді. Бірақ олардың екі түрінде де жұмыстың жалпы бағыты бірдей.

қойнауынан сыр шерткен асыл мұраларымызды білім беруде тиімді қолдану – «Өзін-өзі тану» пәнінің басты міндеті болмақ.

Әдебиеттер тізімі:

1. Н.Р. Аршабеков «Өзін-өзі тану: махаббат пен шығармашылық педагогикасы» халықаралық педагогикалық оқулар материалдары /»Бөбек» ұлттық ғылыми-практикалық білім беру және сауықтыру орталығы (31 қазан – 1 қараша, 2012 жыл). – Алматы, «Бөбек», – 2-ші басылым. – 2012.

2. «Өзін -өзі тану» пәнін оқытатын мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқау, Алматы, 2004 ж.

3. «Айқын» газеті, №152, 20 тамыз, 2010 ж.

4. «Өзіндік таным» педагогикалық, танымдық журнал, №3, 2006 ж.

5. «Мөлдір бұлақ», №4, 2006 ж.

6. Ғаламтор материалы, http://www.dzpd_uko.shym.kz

Тажимаева Есенкул

Талды жалпы орта білім беру мектебі, Қарағанды облысы Шет ауданы

ҮЛГЕРІМІ ТӨМЕН ОҚУШЫЛАРМЕН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҰМЫСТЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Оқуға,білім алуға ұмтылуды тудыратын мотивтер балада бірден пайда бола қоймайды.Бастапқыда бұлар өте қарапайым болып келеді. Мәселен,ол оқып-жазғанына,алған бағасының жалпы санына ғана мән болады.Ата-анасынан қорқып немесе досымен бәсекелесіп жақсы оқуға тырысатын балалар да болады.Баланың жасы өскен сайын,оның оқу мотивтері де мазмұнды өседі.

Мәселен,білімді адамның халқына мол пайда келтіретінін,жұрттың ондай адамдарды құрметтеп сыйлайтынын түсіне бастайды.Оқу әрекетінің психологиялық табиғаты жайында, кейбір оқушылардың не себептен үлгерімі төмен болып,екінші жылға қалып қоятындығы жайында сөз болғанда,төмендегідей себептері анықталды [1, 96 б.].

Үлгермеушілік негізінен екі түрлі себепке байланысты туып отырады. Мәселен,бір жағынан,оқыту тәсілдері мен бағдарламалардың олқылықтары,оқушыға берілетін білім мөлшерінің нақты белгіленбеуінен туса,енді бір жағынан,балалардың өзіндік психологиялық ерекшеліктеріне байланысты (оқуға шамасы келмеу) болып отырады. Соңғы кезде психологиялық тұрғыдан жүргізілген зерттеулер балалардың өзіне байланысты болатын үлгермеушіліктің бес тобын ашып отыр.

Үлгерімі нашар балалардың бірінші тобына мұғалім бақылауынан біраз уақыт шығып қалған оқушылар кіреді (мәселен,5-6 апта бойы ауырып бара

типа работы. В данном случае напрашивается вывод о методической несостоятельности преподавателя, которую можно устранить. Поэтому необходимость службы консультирования – очевидно. В рамках второго аспекта рассматривается поведение тех преподавателей, которые не проявляют желаний совершенствоваться в своей профессиональной деятельности.

В связи с этим основной задачей службы психологического консультирования становится проблема улучшения качества преподавательского состава, а на повестку дня ставится вопрос о преподавателе – мастере, преподавателе как профессионале высочайшего уровня.

Подходы, сложившиеся в этом направлении, ограничены кругом вопросов, касающихся «педагогическое грамотного поведения», включающего такие аспекты, как систематическое планирование занятий, а также использование такого технологического инструментария, который обеспечивает обратную связь. Безусловно, выполнение этих условий делает возможным формирование высокопрофессионального преподавателя, однако понятие статуса «преподаватель в превосходной степени» значительно шире. Исследователи, занимающиеся этой проблемой, считают, что следует разводить понятия «превосходный», «выдающийся» и «хороший», «компетентный» преподаватель.

В педагогической литературе США, посвященной рассматриваемой проблеме, в качестве ведущих выделены пять признаков «превосходного педагога» или «педагога-мастера»: энтузиазм в работе, ясность и доступность в объяснении, грамотная организация подготовительного этапа и умелое проведение самого занятия, умение организовать цикл мероприятий, связанных со стимулированием интереса к преподаваемой дисциплине, любовь к своему предмету. При этом «энтузиазм» как понятие ассоциируется с высочайшей педагогической квалификацией. Более точного определения пока не существует.

Одна из первых попыток в проведении исследований в этом направлении датируется началом 70-х годов 20 века. Именно в это время в журнале по высшему образованию появилась статья группы исследователей, возглавляемой С.Бриджесем, «Характеристика самого плохого и самого хорошего преподавателя». Достаточно неожиданным результатом исследования явилось определение понятия «лучший преподаватель» как «преподаватель-энтузиаст».

В работе известных исследователей по проблеме «педагогического энтузиазма» Л.Лоука и С.Вуда делается попытка проанализировать термин «энтузиазм» как неотъемлемую часть личности педагога. Правомерность такой трактовки поддержана участниками международной конференции по проблемам совершенствования университетского образования, проведенной в Великобритании. В материалах конференции появились неожиданные определения связанные с педагогическими и психологическими компетенциями, такими как богатая голосовая палитра, эмоциональная речь, разнообразная мимика, живость во взгляде, «танцующе глаза», выражение удивления на лице, грамотная, эмоционально окрашенная речь.

Обращаясь к определению преподавательского энтузиазма, американские исследователи разделились на два направления: заинтересованность научной работой и успешность в организации учебной деятельности. Объединяя результаты представителей обоих направлений, можно прийти к выводу, что они практически оказались выразителями идей связанных с акцентированием на интенсивную научную деятельность в области преподаваемой дисциплины, необходимостью глубоких знаний своего предмета, грамотной организации учебной работы, получения удовольствия от самого процесса преподавания.

Особый упор многие исследователи делают на метадидактически-грамматную подготовку к организации занятий. В литературе имеется целый ряд подтверждений, доказывающих значимость и важность подготовки как этапа, необходимого для эффективно проводимого занятия. Так, в известных исследованиях Б. Блая, Б. Гандзеллы и Р. Руха учитывается взаимосвязь между эффективностью проведения занятий, его подготовительным этапом, и составом обучаемых. В статье, подготовленной для периодического издания ассоциацией колледжей «Характеристика эффективно работающего преподавателя» ее авторы Т.Гаски и Дж.Истол пишут о том, что все обследованные ими преподаватели затрачивают много времени на подготовку и организацию своих курсов. При этом обращается внимание на такие этапы, как четкая постановка целей курса, написание подробного конспекта занятия, разработка процедуры оценивания результатов. Также предусмотрена тщательная отработка каждого занятия, продумывание основных видов педагогического поведения, разработка видов деятельности обучаемых.

В качестве необходимой психолого-педагогической компетенции преподавателя высшей школы рассматривается создание обстановки стимуляции и мотивации в процессе обучения, что способствует формированию интереса к изучаемому предмету, а это проявляется в заинтересованном, внимательном отношении к запросам обучаемых. Подтверждением вышеотмеченному является исследование Р.Брюэр и М.Брюэр, в ходе которого авторам среди десяти качеств, необходимых преподавателю высшей школы, удалось выделить стимуляцию интереса к изучаемой дисциплине. Корректность вывода детерминирована самой процедурой исследования, в ходе которого были опрошены студенты, преподаватели и представители администрации. В статье Р.Гофмана «Портрет лучшего преподавателя глазами студента» приводятся высказывания участников опроса по поводу значимости стимуляций для эффективности процесса обучения. В качестве примера приведем одно из них; «Стимулирование познавательной деятельности пробуждает интеллектуальное любопытство вдохновляет на формирование новых идей».

В качестве важной составляющей психолого-педагогической компетенции группа исследователей под руководством Дж.Гаффа и Б.Морстейна определяют умения адаптировать цели и задачи читаемого курса к интересам обучаемых.

Преподавательский опыт как еще один важный фактор при рассмотрении компетенции преподавателя высшего уровня является предметом целого ряда исследований. При этом выявляется, что возраст преподавателя не является залогом его успехов

бағдарламасының орны ерекше. Осы жобаның авторы Сара Алпысқызы «Өмір әдеби» деп аталатын еңбегінде «Ғасырлар бойы әр елдің халықтары осы біз кіміз, не үшін өмір сүріп, қайда кетеміз, өміріміздің мағынасы неде, басты адами бағдарымыз қандай болуы тиіс?» деген сауалдар төңірегінде іздене отырып, «тіршіліктің осынау мәңгілік сұрақтарына жауап беру үшін жалпыадамзаттық құндылықтарды қайта жандандырып, өзіміздің бастапқы қайнар көзімізге оралу керектігіне бір сәт те күмәнданбайтындығын» айтады [4].

Бүгінгі күнгі мектептің басты мақсаты және негізгі міндеті адамзаттық құндылықтары толысқан, мәдениетті, білімді, шығармашылықпен айналысуға қалыптасқан, алдына мақсат қоя білетін және сол мақсатқа жету жолында табандылық көрсететін белсенді тұлға қалыптастыру.

Осы орайда «Өзін-өзі тану» пәні жоғарыда біз айтқан адами асыл қасиеттерге

жетелейтін, олардың таным деңгейіне әсерлі ықпал ететін, адамның қымбат та, жұмбақ та нәрсесі – ішкі рухани дүниесін байытатын аса құнды дүние.

Қорытындылай келе «Өзін-өзі тану» сабақтарында баланың адамгершілік сезімдері, эмоциялары, өзара қарым-қатынас туралы түсініктері кеңейеді. Балалар үлкендермен және құрбыластарымен жағымды қарым-қатынас жасау мәдениетіне қол жеткізеді, адамгершілік құндылықтар мен адами қасиеттердің мәнін терең түсінеді, оның Отанына, отбасына, жақын адамдарына, қоршаған табиғатқа, жалпы өмірге деген сүйіспеншіліктері артады.

Сонымен бірге бала тәрбиесінде мектеп пен ата-ана арасындағы ынтымақтастық, тығыз байланыс орнатуда да бұл пән үлкен рөл атқарады. Себебі, ата-бабамыздан келе жатқан ұлттық құндылықтарды үйрету – атананың да басты міндеті. Сондықтан әрбір ата-ана қолына «Өзін-өзі тану» оқулығын алып, онда айтылған тағылымдар мен өнегелі ой-ұғымдарды балаларының оқып үйренуіне ықпал етулері тиіс.

Ал ұстаз өз кезегінде халқымыздың рухани – интеллектуалды мұраларын, мәдени құндылықтарды жаңғыртып, тәрбиеге ұлттық сипат беруге ұмтылуы тиіс. Нағыз ұстаз бейнесін Әбунасыр Әл-Фараби сөзімен түйіндесек: «Ұстаздық мінез-құлық нормасы мынадай болуға тиіс: ол тым қатал болмауға да тиіс, тым ырыққа да жығыла бермеуі керек, өйткені тым қаталдық шәкіртті өз ұстазына қарсы қояды, ал тым ырыққа көне беру ұстаздың қадірін кетіреді, оның берген сабағы мен ғылымына шәкірті селқос қарайтын болады. Ұстаз тарапынан барынша ынталылық пен табандылық қажет. Өйткені бұлар, жұрт айтқандай, тамшымен тас тесетін бейнебір су тәрізді».

Рухани мұраға сүйенбеген елдің жұлдызы жанбайды демекші, заман ағымы талап етіп отырған ата-бабаларымыздан қалған әдеби мұраларымызды, халқымыздың өсиетін, өнегесін дәріптеп, дәстүрін, таңғажайып тапқырлығын, олардан қалған ескірмейтін көне сөздерді, мақалдар мен мәтелдерді бүгінгі ұрпаққа үлгі-өнеге болатындай, келер ұрпаққа тәлім-тәрбие беретіндей ғасырлар

Ежелден дана халқымыз «Бала – бауыр етім» деп, өскелең ұрпақтың көңілі рухты, жаны пәк, таза болғанын армандайтын. Атаның қанымен, ананың сүтімен бойға біткен қасиетті дарытатын орта болады. Ол ең біріншіден отбасы, екіншіден мектеп негізінде жалпы қоғам. Сондықтан осындай ортаны құру біздің парызымыз, біздің міндетіміз. Біздер 21-ғасырда, яғни адам санасының шарықтап дамыған, ал техниканың барынша жетілген уақытында өмір сүру мүмкіндігін алып отырмыз. Бұл бізден осы заманның сұранысы мен талабына сай білімді, мәдениетті, сонымен қатар рухани бай болуды қажет етеді. Сондықтан да, осы өзгермелі заманның түрлі өзгерістерімен тең басатын тұлғаны қалыптастыру бүгінгі таңдағы барлық саналы адамдардың өмірінің, еңбегінің басты өзекті мақсаты болуы керек.

Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуы өзін-өзі тани білген жағдайда ғана жүзеге аспақшы. Осы орайда көптеген жылдар бойы аналық жүрек жылуын бала өміріне еңбек ету жолына арнап келе жатқан Сара Алпыскызының авторлығымен енгізілген «Өзін-өзі тану» адамгершілік-рухани білім беру бағдарламасының маңызы өте зор, сырлы әлемге толы дүние. «Өзін-өзі тану» пәні балабақша тәрбиеленушілері, оқушылар мен студенттердің өздерін қоғамның бір бөлігі ретінде сезіне білуіне және өз ұлтының рухани-адамгершілік құндылықтары негізінде өзінің орнын білу дағдыларын қалыптастыру мақсатында жүргізіліп отырған тәрбие сабағы.

«Өзін-өзі тану» бағдарламасының негізгі мақсаты – адамның қоршаған ортаны біліп, өзінің ішкі жан дүниесіне үңіліп, өзін-өзі басқару негізінде адамгершілік-рухани әлеуетті көтеру. Сол себепті қазіргі ұрпақ тәрбиесіндегі басты мәселе тұлғаны адамгершілік-рухани тұрғыдан дамыту, ар-ұятымызды молайтып, адамгершілік қасиеттерімізді жетілдіру арқылы ізгілікке, инабаттылыққа, парасаттылыққа үйрету. «Өзін-өзі тану» бағдарламасының басқа бағдарламалардан айырмашылығы Қазақстанның білім беру жүйесінде педагогтарды жеке тұлға тәрбиесін ізгілендіруге бағыттап, өскелең ұрпақтың өзіндік «менін» қалыптастыруды көздеуінде болып отыр [2].

«Өзін-өзі тану» курсы арқылы жан-жақты дамыған, рухани адамгершілігі мол, бір-біріне сүйіспеншілікпен, құрметпен қарайтын, өмір сүруге деген құштарлығы жоғары жеке тұлға тәрбиелей аламыз.

Дана халқымыз «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсын» деп бекер айтпаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде педагогтар шешуші рөл атқарады.

Ұрпақ тағдыры – ұлт тағдыры демекші, ұлттың болашағы – оның білімді, талантты, адамгершілік асыл қасиеттерді бойына сіңірген тәрбиелі ұрпақтың қолында. Рухы күшті ұлт озады. Бұл тұрғыдан алғанда жас ұрпақтың рухани мәдениетін арттырып, көркемдік әлемін байытуда, дүниетанымын қалыптастыруда «Өзін-өзі тану» адамгершілік-рухани білім беру

в профессиональной деятельности, хотя определенная его значимость не отвергается. К такому выводу приходят Т.Гуд и Дж.Брофи, соавторы монографического исследования по актуальным проблемам исследований в области преподавания.

Элементы аналогичного подхода обнаруживаются в рекомендациях, разработанных Н.Спринтхоллом и Л.Тис-Спринтхоллом, специалистами исследовательской лаборатории по проблемам образования взрослых в Чикагском университете, которые сфокусированы на 6 положениях: умение выполнять роль, предписанную профессиональной направленностью, обращать внимание на качественное выполнение роли преподавателя, управляемая рефлексия, управляемая интеграция, наличие достаточного временного интервала и профессионального опыта, поддержка всех необходимых начинаний педагога со стороны окружающих и испытание своих способностей, Эти положения разработаны сотрудниками лаборатории с целью подробного описания условий, направленных на совершенствование педагогического мастерства.

Содержание процедуры выполнения профессиональной роли связано с умением преподавателя выполнять ролевые функции. При этом предполагается, что преподаватель постоянно сталкивается с той ситуацией, когда ему приходится решать вновь возникающие проблемы. Естественно, что для их выполнения требуется умение соотноситься с новой ролью. Демонстрацией этой новой роли является поэтапное выполнение постоянно усложняющихся заданий на основе специально разработанной технологии поведения, ведущие элементы которой совпадают с рассмотренными выше характеристиками педагогического мастерства. Так, например, преподаватель имеет возможность самостоятельно разрабатывать и внедрять в учебный процесс стратегию поведения направленную на усиление доступности в объяснении нового материала либо большего вдохновения, восторженности в организации занятий, создание условий для обеспечения обратной связи. В качестве второго пункта в данных методических рекомендациях акцентируется аспект качественного выполнения ролевой позиции. Качественный показатель соотносится с таким понятием, как осуществление индивидуального подхода к обучаемому, совершенствование педагогического мастерства в нужном направлении.

Третья позиция, ставящая своей целью усиление педагогических способностей этого понятия являются сам субъект, каков он есть в действительности; субъект, каким он видится другому, и те же самые три позиции, но со стороны другого субъекта. Важность и значимость рефлексии связаны с тем обстоятельством, что преподаватели должны быть обеспечены знанием педагогической технологии и умением выбирать наиболее приемлемый вариант при переходе от одной стадии педагогического мастерства к другой.

В качестве следующего этапа совершенствования педагогического мастерства Спринтхолл и Тис-Спринтхолл обращают внимание на понятие «управляе-

мая интеграция». Смысл этого этапа заключается в синтезировании новых приемов из арсенала технологии обучения, направленных на формирование принципиально новой целостной теории преподаваемой дисциплины.

Нельзя не согласиться с авторами рекомендаций, что *эффективность* функционирования рассмотренных выше четырех аспектов *сопряжена* с такими *компонентами*, как достаточно длительный период *времени* для формирования педагогического опыта, *поддержка всех предложенных нововведений в среде университетских преподавателей*, а также *потребность общества в предпринимаемых педагогическими коллективами усилиях*.

Литература

1. Иванов Д.А. Управление качеством образовательного процесса.-М.: Сентябрь, 2007.-208с.
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня.-2003.-№5.-С.34-42.
3. Уиддет С., Холлифорд С. Руководство по компетенциям.-М.: Гиппо.-2004.-228с.
4. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие.-М, 2004.-144с.
5. Бессарабова И.С. Критерии определения содержания образования в вузах США/ И.С. Бессарабова // Успехи современного естествознания. 2006.№10.-С.72. [Электронный ресурс]. Ресурс доступа: URL: www.rae.ru/fs/?section=content&op=show_article&_id=7785034.
6. Гамова А.И. Болонская конвенция и вопросы современного профессионального образования / А.И. Гамова // Успехи современного естествознания. 2007.№10.-С.54-56. [Электронный ресурс]. Ресурс доступа: URL: www.rae.ru/fs/?section=content&op=show_article&_id=7785081.
7. Hoffman R.W. Students Portray the Excellent Teacher – cher // Improving College and University Teaching.-1963.-№11.-P.21-24.
8. Locke L.F. and Wood S.E. Teacher Enthusiasm // J.of Teaching in Physical Education.-1982.-N 1.-P.3-14.
9. Musella D. and Rusch R. Student Opinion and College Teaching // Improving College and University Teaching, 1968.-P.137-140/
10. Park R.E. and Burgess E.W. Introduction to the Science of Sociology.-Chicago: University of Chicago, 1921.
11. Tyler R. Basic Principles of Curriculum and Instruction.-Chicago: University of Chicago Press, 1970.-83p.
12. Gadzella B.M. A Bridge of Understanding Between Students and Faculty // Improving College and University Teaching.-1974.-№ 22.-P.9-11.

құрамын да өздері өзгертеді. Балалар ұжымдық ойнау кезінде топтасады, сөйтіп олардың арасында жолдастық қатынастар қалыптасады. Мұндай ойындар мен жаттығулар, қызығы да құпиясы мол танымдық ойын тапсырмалар арқылы балалардың танымдық қызығушылықтары артады, ізденгіштікке, тапқырлық пен алғырлыққа, ұшқыр ойлай білуге, табандылыққа үйретеді, құрбыларымен жағымды қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгертеді. Сондай-ақ ой-өрісті кеңейтіп, балалардың зерделі тынығуларына мүмкіндік береді [5].

Жалпы педагогикалық процесте ойын, оқу, тәрбие жұмыстарының құрамы ретінде кең пайдаланылады. Ойын баланың дүниетанымын кеңейтумен қоса, мектеп жасындағы баланың жеке басының дамуына игі ықпалын тигізетін жетекші құрал.

Бала ойын арқылы өзінің күш-жігерін жаттықтырады, қоршаған орта мен құбылыстардың ақиқат сырын ұғынып, еңбек дағдысына үйрене бастайды. Атақты педагог А.А. Макаренко бұл туралы: «Баланың өмірінде ойынның маңызы зор. Үлкендер үшін жұмыстың, қызметтің маңызы қандай болса, балалар үшін ойынның маңызы да сондай. Бала ойында қандай болса, ол ержеткенде жұмысқа да сондай болады. Сондықтан жас бүлдіршін, болашақ қайраткерлердің тәрбие жолы, тәлімдік өнегесі ең алдымен ойын түрінде жүргізіледі», – деген.

Баланың бірінші әрекеті – ойын, сондықтан да оның мәнісі ерекше болмақ. Ойын -адамның өмірге қадам басардағы алғашқы қадамы. Халқымыздың ұлы данышпан ойшылы Абай Құнанбаев «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала болар ма?» деп айтқандай, баланың өмірінде ойын ерекше орын алады. Жас баланың өмірді тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері осы ойын үстінде қалыптасады. Қай ғалымды алмайық өздерінің ойын туралы еңбектерінде: «Ойын – баланың жетекші әрекеті» деген сипаттама береді, өйткені ойын баланы ақыл-ой жағынан да, дене жағынан да алға жетелеп дамытады, баланың ой-өрісін өрбітіп бойын өсіреді: ойында шындықтың көрінісі, оның бейнелі сәулесі қылаң береді. Яғни ойынның қай түріне болмасын зер салып, ой жүгіртіп қарар болсақ, одан мәнді де мағыналы істер туындап өрбитіні байқалады. Өйткені алдымен ненің болсын бастар қайнар көзі болатын белгілі, демек ойынды бар өнердің бастауы деп білеміз. Ойын үстінде бала өзін еркін ұстайды, ал еркіндік дегеніміз барлық дамудың баспалдағы. Ойын көп жоспарлы, күрделі педагогикалық процесс болғандықтан кіші мектеп жасындағы балаларды оқытудағы ойындық әдіс болып табылатын оқыту формасы балаларды жан-жақты тәрбиелеудегі негізгі құрал. Сонымен бірге, ойын балалардың психологиялық жағдайларын жақсартады: көңіл аударғыштығын, байқағыштығын және мейірімділікке, кішіпейілділікке үйретеді [1].

Ойын – бір жағынан баланы бірден қуанышқа бөлесе, екінші жағынан ойын әрқашан болашаққа бағытталған, өйткені ойын барысында келешек өміріне ықпал ететін рухани адамгершілік сезім, қасиеттер мен дағдылар, икем қалыптасады. Сонымен бала өмірінен маңызды орын алатын оқытудың бір түрі-ойын, жаттығулар екені анық.

Қазіргі таңда осы мәселе, яғни келешек ұрпақтың адамгершілік рухани құндылықтарын дамыту арқылы білім беру мәселесі алға қойылып отыр.

Жаңа ғасыр толқыны әкелген жаңалықтарға сәйкес қазіргі заманда адамның тұлғалық дамуына баса назар аударылып, жас жеткіншектерге берілетін білім негіздері олардың жеке даралық қабілеттерін жетілдіруге қызмет етеді. Әр баланың ішкі мүмкіндігі мен өзіндік қарымын дамытуға әсер ететін рухани адамгершілік қағидалары жеке тұлғаның өзін-өзі дамытуының, өзін-өзі жүзеге асыруының аса қажетті шарты болып табылады.

Еліміздің бірінші ханымы Сара Алпысқызының бастамасымен барлық оқу орындарында «Өзін-өзі тану» пәні енгізілді. Бұл пән отандық білім беру ісіндегі рухани-адамгершілік құндылықтарды насихаттауға, оқушының жеке тұлғалық әлеуетін кеңінен ашуға, әлем мен адамның өзара үйлесімді өмір сүруіне және болашақ ұрпақтың жан-жақты дамуына көмектесетін бірден бір оқу бағдарламасы болмақ.

«Өзін-өзі тану» білім беру бағдарламасы даналықтың шыңы, ол – адамның өзін-өзі тануы, бақыт пен өмірлік табысқа жету үшін өзінің шексіз мүмкіндіктерін аша алуы. Осы орайда, жас ұрпақтың рухани мәдениетін арттырып, көркемдік әлемін байытуда, дүниетанымын қалыптастырып, салауаттылыққа тәрбиелеуде «Өзін-өзі тану» пәнінің орны ерекше. «Өзін-өзі тану» бағдарламасының негізгі мақсаты – адамның қоршаған ортаны біліп, өзінің ішкі жан дүниесіне үңіліп, өзін-өзі басқару негізінде адамгершілік-рухани әлеуетін көтеру. Жеке тұлғаның бойына имандылық нұрын ұялатуда бұл пәннің мәні ерекше зор. Өйткені, бұл – кіріктірілген бағдарлама [3].

Бұл пән жеке тұлғаның өзін-өзі тануына және рухани баюына әсер ете отырып, әрбір тұлғаның жақсы жаққа өзгеруіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ол жеке тұлға ретінде өзін-өзі тануға және өмірлік ұстанымын, дүниетанымдық деңгейін анықтайтын құндылықтар сапасына ие болуға бағыт-бағдар береді. Адамгершілік-рухани тұрғыдан дәріс алған балалар өмірлік маңызды құндылықтар жүйесін зерделейді, рухани және материалдық арақатынас мәселесін пайымдай отырып өзіндік көзқарастарын шындай түседі.

«Өзін-өзі тану» пәнінде білім беру процесін ұйымдастыруда пайдаланылатын әдістемелік тәсілдердің бірі «Ойын», «Жаттығу». Бұл әдістемелік тәсіл ашық алаңда өткізіліп, балалардың емін-еркін әрекет етіп, топта жақсы көңіл күй туғызатын, жаңадан өтіп жатқан материалдар бойынша игерген түсініктері мен іскерліктерін бекітуге арналған әдіс. Ойын әрекеттері мен жаттығулар жүргізу арқылы баланың жеке тәжірибесі негізінде оқу материалының мазмұны жүзеге асырылады. Балалардың ойын әрекеті қашан да олардың арасында белгілі бір өзара қарым-қатынастың пайда болуы және дамуымен байланысты. Ойында әр баланың ұстанымы белсенді болады: ол өзі ойнағысы келгенде және ойынға қызыққанда ойнайды, ойнауға керек жолдасты белсене іздейді, олармен белгілі қарым-қатынаста болады. Балалар ойынды өздері ойлап табады, ұйымдасады, өздері ойнайтын топ құрады, олардың

К.п.н. Духанина Н.М.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Сьогодні успішність діяльності фахівця будь-якої галузі залежить від того, наскільки він готовий до застосування технологій медіаосвіти як необхідного інструменту ефективного професійно-особистісного розвитку. Зазначимо, що готовність до діяльності, у тому числі медіаосвітньої, зумовлюється багатьма чинниками, це, зокрема: наявність знань, вмінь та навичок, необхідних для розв'язання завдань, сукупність мотивів, особистісні якості тощо. Отже, для реалізації медіаосвітніх завдань, підвищення ефективності застосування технологій медіаосвіти, необхідними є не лише технічна оснащеність навчальних закладів, наявність навчально-методичного забезпечення, а й спеціальна підготовка магістрантів до цієї діяльності.

Основними етапами впровадження медіаосвітніх технологій у підготовку магістрантів вважаємо: *підготовчий, теоретичний, практичний, рефлексивно-оцінковий*.

При визначенні основних завдань, змісту діяльності викладача і магістрантів, організаційних форм та методів навчання на кожному етапі, ми спиралися на моделі, запропоновані Л. Петуховою, І. Хижняк, О. Федоровим.

Завданням *підготовчого етапу* є: діагностування готовності магістрантів до самого процесу використання медіаосвітніх технологій та їхнього рівня сформованості знань, умінь і навичок у галузі медіаосвіти, медіаосвітніх технологій; формування позитивної мотивації, зацікавленості у використанні технологій медіаосвіти, бажання до постійного вдосконалення й оновлення знань, самоосвіти через використання технологій медіаосвіти.

Зміст діяльності викладача на цьому етапі полягає у визначенні та роз'ясненні мети й завдань освітньої діяльності із залученням медіаосвітніх технологій; створенні сприятливих умов; здійсненні різноманітних заходів стимулювання діяльності магістрантів до використання медіаосвітніх технологій; визначенні методів, організаційних форм, засобів педагогічного процесу. Діагностування, прогнозування, планування та проектування стають основними педагогічними функціями, що використовуються при розробці плану навчально-виховної діяльності із залученням медіаосвітніх технологій.

Зміст діяльності магістранта на підготовчому етапі полягає в усвідомленні значущості застосування медіаосвітніх технологій для всебічного та професійного розвитку впродовж життя, формуванні потреби в подальшому їхньому освоєнні. Магістрантам пропонується комплекс завдань, вирішення яких призведе до формування у них позитивної мотивації, установки щодо застосування медіаосвітніх технологій, магістранти придбають цілісне уявлення про медіаосвітню

діяльність із залученням медіаосвітніх технологій, стійкий інтерес та бажання використовувати технології медіаосвіти для задоволення власних інформаційних, інтелектуальних, культурних і комунікаційних потреб.

Завданням наступного – *теоретичного етапу* – є залучення магістрантів до роботи, пов'язаної з оволодінням теоретичними знаннями в галузі медіаосвіти та медіадидактики, що є необхідними для ефективного застосування медіаосвітніх технологій; розвитку здатності до синтезу, аналізу, узагальнення та структурування знань, необхідних для медіаосвітньої діяльності.

Діяльність магістранта спрямована на виконання комплексу завдань, мета яких – ознайомлення магістрантів з основами медіаосвіти (предметом, завданнями, категоріально-понятійним апаратом, основними концепціями, моделями і теоріями); а також, оволодіння магістрантами знаннями з медіаосвітніх технологій та методики їх застосування у професійній, дослідницькій, творчій діяльності.

Третій – *практичний етап* – спрямований на виконання практичних завдань на основі засвоєного теоретичного матеріалу та формування умінь і навичок застосування медіаосвітніх технологій на практиці; залучення магістрантів до самостійної творчо-пізнавальної діяльності з використанням медіаосвітніх технологій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що для здійснення якісної медіаосвітньої діяльності із залученням медіаосвітніх технологій магістранти повинні володіти: інформаційними, методичними та перцептивно-креативними уміньми.

На цьому етапі магістранти матимуть змогу проявляти самоорганізацію та саморегуляцію в процесі діяльності, самостійно здобувати нові знання; вносити нові елементи до традиційних підходів вирішення завдань, засвоювати нові технології медіаосвіти та впроваджувати їх у свою діяльність. У межах цього етапу велика увага приділяється формуванню творчого мислення, уяви, творчого самовираження під час застосування медіаосвітніх технологій.

Метою четвертого – *рефлексивно-оцінкового етапу* – закріплення й узагальнення результатів навчання; формування здатності магістрантів аналізувати себе як суб'єкта медіаосвітньої діяльності; аналізувати, оцінювати та корегувати свою діяльність з використанням медіаосвітніх технологій за допомогою таких якостей, як самооцінка, самоконтроль, самокритичність; цілеспрямоване прагнення поглиблювати свої знання в галузі медіаосвіти та удосконалювати свої уміньми щодо використання медіаосвітніх технологій.

Література:

1. Федоров А. В. Медиаобразование: творческие задания для студентов и школьников / А. В. Федоров // Инновации в образовании. – 2006. – № 4. – С. 175 – 228.
2. Хижняк И. М. Профессиональная подготовка будущих учителей иностранного языка на основе использования технологии медиаобразования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Хижняк Ирина Михайловна. – Саратов, 2008. – 174 с.

Психологія і педагогіка. – 2011. – Вип. 18. – С. 147-158. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoapp_2011_18_19.pdf.

7. Назаренко Г.А. Теоретичні засади виховання культури демократизму учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів [Посібник] / Г.А.Назаренко. – Черкаси : ЧОПОПП, 2012. – 120 с.

8. Сумина В.Е. Развитие умений фасилитации общения у студентов в процессе овладения иноязычной речью : автореф. дисс. на соискание науч. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / В.Е.Сумина. – Ростов-на-Дону, 2006. – 19 с.

9. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен [Електронний ресурс] / О.В.Фісун //Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – 2010.– Випуск 34. – С.133-139.– Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO.

10. Шевченко К. О. Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя / Психологічні науки: збірник наукових праць. – Випуск 2.13 (109). – С. 258 – 263

Деметбаева Ж.К.

Қазақстан Республикасы, Тараз қаласы, №43 орта мектеп

ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ ПӘНІНІҢ ҚОҒАМДА АЛАТЫН ОРНЫ

Адамзаттың ақыл-ойы мен әлем өркениеті дамыған сайын білім жүйесіне жаңа талаптар қойылып келеді. Оқу үдерісін ізгілендіру жаңа ғасырдағы білім беру саласының маңызды міндеттерінің бірі болып отыр. Қоғам дамуының осы бір маңызды межесінде балаларымыздың табиғи мүмкіндіктерін ояту, қоршаған ортамен үйлесімді өмір сүру, өзін-өзі тану арқылы барша адамзатқа мейіріммен қарап, рухани бай болуы, яғни жаңа замандағы Абай атамыз насихаттаған «толық адамның» негізгі бейнесіне айналуы тиіс. Ұстаз шәкіртінің білімін шыңдаушы, білімнің биігіне қанат қағып, талай асуларды бағындыру жолындағы демеушісі әрі қолдаушысы екені бәрімізге аян. Әлемнің екінші ұстазы атанған ұлы бабамыз Әбу Насыр Әл-Фараби «Адамға ең әуелі білім емес, тәрбие керек, тәрбиесіз білім адамзаттың қас жауы» деген екен. Әрбір адам білім нәріне сусындамас бұрын тәлім-тәрбиеден өтеді. Ұстаздың ұлағаты шәкіртіне білім нұрын төкпей тұрып санасына сан қырлы сәуле құюы да баба сөзінің салмағы болар [6].

Білім беру үрдісінде адамның үйлесімді даму міндеті тек әлемдік және ұлттық мәдениеттің үлгілерін құндылықты меңгеру арқылы ғана шешілетіні анық, өйткені тұлғаның бойында дүние танымдық және мінез-құлықтық бағдарламалардың қалыптасуы білім беру сапалы болғандығын білдіреді.

класника. Прийняття дитини передбачає повагу до особистості дитини та проявляється у співчутті, доброзичливості та широті стосунків, які сприяють особистісному зростанню та самоствердженню вихованця [1, С.37-62].

Слідом за І. Бехом, наголосимо, що проявляючи розуміння, визнання і прийняття вихованця, вихователь вступає у відносини позитивної *емоційної підтримки і психологічного захисту* дитини. Лише за таких умов вихованець впевнений, що його поважають, цінують і люблять, хоч би які труднощі, зіткнення і конфлікти не виникали в його стосунках із вихователем [там само].

Зауважимо, що саме на таких засадах, виховуючи у старшокласників культуру демократизму, педагог має сприяти розвитку умінь встановлювати контакти та спілкуватись з представниками владних структур, органів місцевого самоврядування та громадських організацій, здатності визначати, висловлювати й відстоювати власну позицію у суспільно-владних відносинах. Надто важливим є формування у старшокласників готовності до співробітництва та ділового партнерства з демократичною владою, розвиток потреби школяра бути повноцінною особистістю у сучасному суспільстві.

Діяльність педагога-фасилітатора має бути спрямована на допомогу старшокласникам зрозуміти свої особливості, усвідомити власне «Я», створення необхідних сприятливих умов для їхнього розвитку і саморозвитку як активних, ініціативних, самостійних і відповідальних громадян.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник. – К. Либідь, 2008. – С.37-62
2. Врублевская Е.Г. Педагогические условия развития у педагога способности к фасилитирующему общению в процессе его профессиональной деятельности (на материале учреждений дополнительного образования детей) : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / Е.Г.Врублевская. – Хабаровск, 1999. – 21 с.
3. Гуманістична психологія: антологія у 3-х т. : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст] / за ред. Р.Трача, Г.Балла. – К. : Університетське видавництво «Пулсари», 2001. – 252 с.
4. Жижина И. В. Психологические особенности развития фасилитации педагога: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / Инна Владимировна Жижина. – Екатеринбург, 2000. – 186 с.
5. Кондрашихина О.О. Формування здатності до фасилітаційних впливів у майбутніх практичних психологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О.О.Кондрашихина. – К., 2004. – 20 с., с. 8
6. Левченко О. О. Педагогічна фасилітація як феномен формування фасилітативного стилю педагогічної взаємодії майбутніх викладачів / О. О. Левченко // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія :

Д.т.н. Кучеренко Л.В., к.т.н. Мазур Н.Ф.

Дальневосточный государственный технический рыбохозяйственный университет, Россия

РЕАЛИЗАЦИЯ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ В ТЕХНИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Концептуальной основой образовательных целей ВУЗа является повышение качества профессиональной подготовки выпускников инженерно-технических специальностей в связи с инновационной направленностью современной Российской экономики на развитие индустрии нанотехнологий [1].

С введением новых образовательных стандартов третьего поколения ФГОС ВПО, обеспечивающих связь фундаментальной и практической подготовки студентов, в технических ВУЗах требуется обновление содержания, форм, методов и средств обучения с позиции компетентностного подхода. Актуальной задачей высшего профессионального образования является практическая реализация компетентностного подхода [2].

В настоящее время формирование профессиональной компетентности выпускника технического ВУЗа невозможно без осуществления профессионального направленного обучения и применения междисциплинарной интеграции. Педагогическая интеграция содержания образования должна формироваться и усиливаться в учебном процессе за счет междисциплинарных связей. Будущий специалист должен уметь комплексно применять знания различных дисциплин в своей профессиональной деятельности. Соединение общего и профессионального образования составляет дидактическую основу межпредметных связей. Такие связи подготавливают студентов к овладению любой профессией. Общеобразовательные и общетехнические дисциплины должны носить профессиональную направленность. Для этого в курсах общеобразовательных дисциплин необходимо выделять материал, использующийся в специальных дисциплинах.

Примером интереса к межпредметным связям в образовании служат работы [3-7].

Автор работы [3] считает, что в педагогической литературе практически отсутствуют материалы о способах и методах формирования и внедрения межпредметных связей в учебный процесс в контексте компетентностного подхода в обучении.

По мнению автора работы [4], с одной стороны, предмет должен сохранить свою самостоятельность, а, с другой стороны, необходимо осуществлять межпредметные связи систематически, пронизывая весь учебно-воспитательный процесс. Межпредметные связи призваны содействовать углублению и закреплению базовых знаний, развитию познавательной деятельности студентов, умению комплексно применять знания различных предметов в процессе обучения. Для определения содержания и объема знаний по общенаучным и общепрофессиональным дисциплинам необходимо изучение учебного плана и материалов

спеціальних дисциплін. Використання міжпредметних зв'язків передбачає взаємодію всіх викладачів. Міждисциплінарна інтеграція вимагає виявлення і оцінки міждисциплінарних зв'язків, визначення реального рівня підготовки студентів, досягнутого ними на об'єктах кафедр, вимагає рівню при вивченні спеціальних дисциплін.

В роботі [5] розглянуті питання підвищення ефективності навчального процесу, одним з напрямків якого є розвиток і вдосконалення міжпредметних зв'язків. Результатом інтеграції на основі внутрішньої взаємодії навчальних дисциплін є створення укрупнених педагогічних одиниць – міждисциплінарних навчальних комплексів (МУК). Комплекс може бути реалізований як самостійна робота з послідовним контролем виконання. Другим способом може бути створення комплексу дисциплін навчального плану, реалізуємих різними викладачами різних кафедр, але маючих загальний понятійний апарат, єдині цілі та загальну методологію вивчення. МУК може бути ефективним системним впливом різних кафедр на процес навчання на єдиній методологічній основі та формування професійно-значимих компетенцій.

Автор роботи [6] підкреслює необхідність забезпечення максимального використання навчального часу, науковості та послідовності викладання матеріалу, з тим, щоб студенти сприймали його осмислено, вміли аналізувати та робити висновки з фактів, доказів, спостережень.

Автор роботи [7] наводить приклад впровадження міжпредметних зв'язків, що сприяє розвитку та активізації професійного педагогічного мислення студентів.

Реалізація міжпредметних зв'язків сприяє систематизації, глибини та надійності знань, допомагає дати студенту цілісну картину світу, підвищує ефективність навчання, забезпечуючи можливість комплексного застосування знань, умінь та навичок, отриманих на заняттях з різних дисциплін [8].

Особливо близькі авторам цієї роботи дослідження, представлені автором [9], присвячені міжпредметним зв'язкам фізики та електротехніки, хоча в педагогічній школі. Автор зробив висновок про необхідність досліджень в області реалізації інтеграції технічного та фізичного навчання. Основною причиною цього є широка електрифікація життя та виробничо-технологічних процесів, що створює мотивацію до вивчення основ енергетичної та електротехнічної науки в освітньому процесі. Електротехніка як інженерна дисципліна за структурою та змістом має інтегративну основу, науковим фундаментом якою є фізика.

Аналіз педагогічної літератури показав, що питання міжпредметних зв'язків не втрачають актуальності. Однак специфіка міжпредметних зв'язків в школі не має теоретичного обґрунтування, відсутні розробки методів та засобів реалізації міжпредметних зв'язків загальноосвітніх, інженерних та спеціальних дисциплін в навчальному процесі технічного університету в контексті

вимоги його прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяння його особистісному зростанню, розкриттю здібностей та потенційних можливостей у всіх сферах життєдіяльності [9, С. 133-139].

Усі названі вище вчені розглядають педагогічний процес як співтворчість вчителя та учнів, спільний пошук, суб'єкт-суб'єктну взаємодію, спрямовану на узгодження зовнішніх впливів із внутрішніми властивостями особистості вихованця, що забезпечує зміни у її свідомості та поведінці. Такий підхід до налагодження міжособистісних взаємовідносин, забезпечує саморозвиток і самореалізацію вихованця, спонукають його до активних зусиль щодо розкриття власних внутрішніх потенцій.

У науковому доробку К. Шевченко виділено важливі для нашого дослідження характеристики педагогічної фасилітативної взаємодії:

- взаємодія педагога та учнів, що спрямована на конструктивне вирішення проблемних питань, ґрунтується на розумінні і підтримці;
- за кожним учасником взаємодії визнається право на власну думку, позицію;
- кожен суб'єкт виховної взаємодії визнається неповторною особистістю, рівною серед інших у прояві своєї індивідуальності;
- залученість кожного до спільної діяльності (партисипативність): спільне прийняття рішень про зміст і форми здійснення взаємодії, колективна відповідальність за прийняті рішення [10, С.260].

Актуалізуючи положення К. Роджерса про фасилітацію для сучасної виховної практики, І. Бех цілком слушно зазначає, що виховною позицією педагога-фасилітатора має бути *розуміння, визнання, прийняття і підтримка* вихованця:

- *розуміння* дитини передбачає вміння вихователя правильно оцінити її емоційний стан, здатність сприймати та адекватно інтерпретувати поведінку вихованця безпосередньо у кожний момент спілкування, вміння фіксувати зміни у почуттях і вчинках, а також визначати причини, що зумовлюють ці зміни; це емпатійне усвідомлення всього суперечливого «Я» вихованця, вміння вислухати і, головне, почути та зрозуміти його;

- *визнання* дитини означає усвідомлення її права бути самою собою, не схожою на інших індивідуальністю, неповторною у тому розумінні, що вона має лише їй притаманні природно задані темперамент, характер, задатки, які визначають специфіку її інтересів, потреб, здібностей; це усвідомлення неповторності, автономності, суверенності, самостійності особистості, її права на власний життєвий шлях; розуміння того, що конкретні шляхи кожного вихованця до досягнення виховної мети, конкретні механізми особистісного розвитку можуть бути індивідуально-своєрідними;

- *прийняття* дитини означає безумовне позитивне ставлення до неї такою, якою вона є, з усіма властивими їй якостями; це увага до його почуттів і думок, підтримка школяра навіть за умови, що цінності і системи поглядів вихователя і вихованця можуть не збігатися; це повага до особистої життєвої позиції старшо-

суб'єктного самовизначення, самореалізації та саморозвитку в умовах громадянського суспільства [7, С.39-42].

Ефективність виховання у старшокласників культури демократизму у значній мірі залежить від готовності педагога здійснювати фасилітацію означеного процесу.

У науковий обіг термін «*фасилітація*» (від англ. – to facilitate – допомагати, полегшувати, створювати сприятливі умови) вперше був введений К. Роджерсом, який трактував сутність цього феномену як підтримку, допомогу і водночас стимулювання педагогом процесу розвитку і саморозвитку особистості як суб'єкта власного життя, сприяння вільному й самостійному вибору та прийняттю рішень вихованцями, їхньому активному функціонуванню та особистісному зростанню [3].

Сучасна дослідниця феномену фасилітації О. Левченко зауважує, що в науці виділяють соціальну і педагогічну її різновиди: під першою розуміють підвищення швидкості або продуктивності діяльності особистості внаслідок актуалізації в її свідомості образу іншої людини (або групи людей), що виступає як суперник або спостерігач за її діями; педагогічна ж фасилітація тлумачиться як посилення продуктивності освіти (навчання, виховання) та розвиток суб'єктів педагогічного процесу за рахунок особливого стилю спілкування і взаємодії [6, с. 13].

Вченими виокремлюються наступні особливості педагогічної фасилітації:

- під час навчальної діяльності наставник займає позицію помічника і допомагає учневі самостійно знаходити відповіді на питання та/або опановувати новими навичками [4];

- у ході педагогічного процесу створюється атмосфера взаємної поваги та підтримки, налагоджується діалогічне спілкування та суб'єкт-суб'єктна взаємодія [8];

- педагог сприяє розвитку особистісних функцій самостворення і самоорганізації вихованців, забезпечує формування особистісного досвіду суб'єктів педагогічного процесу [*там само*];

- фасилітація розвитку і саморозвитку особистості спрямовується на актуалізацію життєвих її ресурсів, потреби в особистісному зростанні, на підтримку прагнення вихованця до самовдосконалення, самореалізації, саморозвитку, сприяння усвідомленню ним себе як самоцінності [5, с. 8].

Для нашого дослідження важливою є думка Є. Врублевської про те, що у процесі фасилітації виховання педагог має налагодити таку педагогічну взаємодію, яка надихатиме й спонукатиме вихованця до інтенсивної, свідомої самозміни відповідно до особистісно пріоритетних сенсів життєдіяльності у всіх сферах суспільного життя, що сприятиме активізації його цілеспрямованого і продуктивного саморозвитку [2, с. 8].

Аналогічної позиції дотримується й О. Фісун, яка трактує педагогічну фасилітацію як допомогу вихованцю в усвідомленні себе як самоцінності, підтри-

компетентностного подхода. Опыт работы в вузе показал, что учебные планы подготовки бакалавров по техническим специальностям имеют моноструктурное построение образовательного процесса, наблюдается разобщенность работы институтов и кафедр, а также преподавателей внутри отдельных кафедр.

Цель настоящей работы: обеспечить повышение качества подготовки будущих специалистов путем реализации межпредметных связей посредством формирования у студентов общекультурных и профессиональных компетенций.

Объект исследования: процесс обучения с осуществлением междисциплинарных связей физики и электротехники при подготовке бакалавров направления 111500.62 «Промышленное рыболовство».

Для реализации межпредметных связей было использовано построение учебного процесса на основе естественнонаучной и общетехнической дисциплин на уровне целостности обучения, т.е. в системе интеграции дисциплин.

Структурно-предметный анализ рабочих программ дисциплин позволил определить родственные разделы, темы, понятия дисциплин, способы решения задач, алгоритмы выполнения лабораторных работ. Результаты анализа показали, что наибольшее количество связей можно установить между электротехникой и разделом физики «Электromагнетизм».

Общими для выбранных дисциплин являются формируемые: общекультурная компетенция ОК-1 (владеть культурой мышления, способностью к обобщению, анализу, восприятию информации, постановке цели и выбору путей ее достижения), а также общепрофессиональная компетентность ПК-2 (обладать умением использовать основные законы естественно-научных дисциплин в профессиональной деятельности, применять методы математического анализа и моделирования, теоретического и экспериментального исследования). Для организации и контроля формирования компетенций был использован опыт одного из авторов [10].

Согласно планируемому пороговому уровню сформированности компетенций бакалавр должен по физике:

Знать: природу электрических и магнитных полей, электрические свойства проводников, диэлектриков и полупроводников. Законы Ома, Джоуля-Ленца. Ампера, Био-Савара-Лапласа, Фарадея-Ленца, теорему Гаусса. Принцип работы электроизмерительных приборов (амперметра, вольтметра, ваттметра, омметра). Условия получения и распространения звуковых и электромагнитных волн.

Уметь: определять количественные значения и единицы измерения физических величин (силу тока, напряжение, сопротивление, мощность). Пользоваться электроизмерительными приборами, оценивать погрешности приборов.

Владеть: методами проведения экспериментов по определению функциональных зависимостей электрических и магнитных характеристик. Навыками использования электроизмерительных приборов.

Бакалавр должен по электротехнике:

Знать: основные правила составления электрических и магнитных цепей. Устройство и принцип действия трансформаторов, электрических машин постоянного и переменного токов, полупроводниковой техники и электронных приборов.

Уметь: эксплуатировать и контролировать эффективную и безопасную работу электротехнических приборов и электрических машин. Использовать контрольно-измерительную аппаратуру.

Владеть: практическими навыками управления электрическими машинами постоянного и переменного токов. Навыками чтения символики и сборки технических схем электротехнических устройств, входящих в состав установок и объектов техники для промышленного рыболовства.

Выбранная авторами модель межпредметных связей: «Общеобразовательная дисциплина – общепрофессиональная дисциплина» осуществлялась на междисциплинарном уровне, когда разные дисциплины имеют общие темы, но изучаются в различное время. Учебный материал общеобразовательной и общепрофессиональной дисциплин был структурирован в ресурсе межпредметной системы, применение которой развивает кругозор, аналитическое мышление, способствует глубокому восприятию изучаемого материала, помогает развивать навыки использования фундаментальных знаний в прикладных задачах.

Реализация межпредметных связей, основанная на едином подходе организации учебной деятельности, осуществлялась в аудиторное время (на лекциях, практических и лабораторных занятиях), а также при выполнении самостоятельной работы.

Для мониторинга освоения теоретического материала, успешного проведения лабораторных исследований по выявлению зависимостей физических величин от заданных параметров, расчетам известных констант, анализу полученных результатов, формулировок выводов, оценке погрешностей экспериментов, а также умения проведения самостоятельных исследований, степени развития познавательной деятельности, использовались различные оценочные средства. Оценочными средствами служили: отчеты по лабораторным работам, контрольные вопросы и вопросы для самоконтроля в методических указаниях к лабораторным работам, индивидуальные задания для решения задач, педагогические тестовые материалы по разделам дисциплин, экзаменационные билеты. Результат самостоятельной работы оценивался по качеству подготовленных рефератов, имеющих профессиональную направленность. В качестве примера можно привести следующие темы рефератов: «Основы биоэлектричества», «Электронаркоз», «Способы электролиза» (физика), «Электрорыбозаградители», «Бесконтактная электрическая аппаратура», «Электрифицированный трал» (электротехника).

Для диагностики эффективности установления межпредметных связей были разработаны тестовые задания входного и итогового контроля знаний и умений решать практические задания по физике и электротехнике.

Входные тестовые задания по физике составлялись по программе школьного курса, а выходные – по рабочей программе для бакалавриата, она же стала

На нашу думку, вирішення цієї методичної проблеми постало не перед одним педагогом-дошкільником, адже її головним завданням є збереження найціннішого, що в нас є – охорони життя та здоров'я дитини.

Література

1. Гусак П. М. Відповідальне ставлення до здоров'я: теорія та технології: монографія / П. М. Гусак, Н. В. Зимівець, В. С. Петрович; [за ред. д-ра пед. наук, проф. П. М. Гусак]. – Луцьк: ВАТ «Волин. обл. друк.», 2009. – 219 с.
2. Денисенко Н. Формування свідомого ставлення до здоров'я / Н. Денисенко // Дошкільне виховання. – 2008. – № 9. – С. 3-5.
3. Лохвицька Л. В., Андрущенко Т. К. Дошкільникам про основи здоров'я: Навчально – методичний посібник. – 2-ге вид., оновл. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 192 с.
4. Лохвицька Л.В., Андрущенко Т. К. Дошкільникам про основи здоров'я: Навчально – методичний посібник. – Черкаси: Відлуння – плюс, 2004. – 197 с.

К. п. н., ст. н. с. Назаренко Г. А.

*Черкаський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників*

СУТНІСТЬ ФАСИЛІТАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ КУЛЬТУРИ ДЕМОКРАТИЗМУ

Необхідність налагодження паритетних відносин між владними структурами держави і громадянським суспільством, між владою і особистістю в умовах демократизації суспільно-політичного життя в Україні актуалізує проблему виховання культури демократизму кожного громадянина. Особливо актуальна ця проблема для учнів старших класів, які незабаром увійдуть у доросле самостійне життя.

Культуру демократизму старшокласників ми розглядаємо як феномен суспільно-владних відносин. Сутність цієї дефініції включає прийняття особистістю демократичних цінностей (права і свободи людини-громадянина, рівність, справедливість, солідарність); усвідомлення можливості та цінності самостійного вибору; критичне сприйняття соціально-політичної інформації; активну позицію щодо необхідності брати участь у демократичних перетвореннях; усвідомлення себе як суб'єкта, здатного впливати на життя суспільства і держави; спроможність самостійно реалізовувати власні рішення та відповідати за їх наслідки; готовність до взаємодії з владними структурами та органами місцевого самоврядування щодо покращення життя держави та місцевої громади; прагнення до

сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні); праця; самостійна діяльність дітей та ін.. Для цього слід використовувати різноманітні форми і види роботи, а саме: розігрування ситуацій на валеологічну тематику під час сюжетно-рольових ігор «Лікарня», «Сім'я», «Поліклініка», «Дитячий садок», читання художньої літератури, зокрема: М. Коцюбинський «Десять робітників», «Велика енциклопедія для дошкільників», Г Бойко «Хлюп, хлюп, водиченько», «Сонечком умита», К. І Чуковського « Мийдодір», «Федорине горе», В. Ладижець «Хитрий зуб», В. Дарда «Юля – чистюля», заняття, екскурсії, валеохвилинки і т.д.

Важливим у формуванні відповідального ставлення до власного здоров'я у дошкільні роки є використання елементарних методів запобігання захворюванням, це: загартовування, самомасаж, фізичні вправи. Дані методи сприяють формуванню в дошкільників переконання в залежності стану здоров'я від природних умов, які можуть впливати на дитячий організм як позитивно так і негативно.

Дитина з власного досвіду переконується в тому, що стан здоров'я залежить від природних умов, тому що вони зміцнюють організм. Однак, надмірне або безладне використання природних засобів може зашкодити молодому організму. Прикладом є ознайомлення дошкільників із видами загартовування, а саме з корисним і шкідливим впливом сонця, води, вітру на організм людини [3, с. 12].

Беззаперечно значення мають знання про засоби народної медицини, які діти застосовують у різних життєвих ситуаціях. Під час занять, прогулянок, спостережень у природі, бесід та роботі з батьками дітей ознайомлюють із лікарськими рослинами (мати-й-мачуха, подорожник, липа, ромашка лікарська) та їх лікувальними властивостями.

Не останнє місце у формуванні відповідального ставлення до здоров'я посідає розуміння та вживання у повсякденному мовленні дітьми народної мудрості про здоров'я. Вивчення з дітьми прислів'я та приказок та розуміння їх значення, а саме: чистота – запорука здоров'я; фізкультурою займатися будеш – про хвороби забувати; недосипаєш – здоров'я втрачаєш; здоров'я збережеш, від біди підеш; хто людям зла бажаєш, той хвороби на себе накликає.

Важливим у формуванні відповідального ставлення до здоров'я є дотримання режиму дня. Відсутність сталого режиму дня вдома і дотримання його у садочку дозволяє дітям пересвідчитися, про особливості впливу розпорядку дня на настрій, апетит, стан організму та здоров'я в цілому. Наприклад, «Хто режиму дотримується, тому здоров'я всіміхається».

Висновок. Отже, на прикладі власного життя дитина відчуває вплив природних та соціальних умов на здоров'я. Вона здатна знайти причини погіршення свого стану, настрою: негативний вчинок, образа, неприємні стосунки тощо.

Тому, відповідальне ставлення до здоров'я нами визначається як стійка позиція особистості до певних сторін дійсності, що виявляється у відповідній поведінці та вчинках, спрямованих на досягнення добробуту.

основой входного тестового задания по электротехнике. Выходные тестовые задания по электротехнике основывались на соответствующей рабочей программе бакалавриата.

Пример одного из тестовых заданий входного (1) и итогового (2) контроля по физике:

1) Если напряжение на участке цепи увеличить в 2 раза, то сила тока:

А. увеличится в 4 раза; Б. не изменится; В. увеличится в 2 раза; Г. уменьшится в 2 раза.

2) В однородном магнитном поле на горизонтально расположенный проводник с током, направленном вправо, действует сила Ампера, направленная перпендикулярно плоскости рисунка от наблюдателя. При этом линии магнитной индукции поля направлены:

А. вниз; Б. вправо; В. влево; Г. вверх.

Пример тестовых заданий входного (1) и итогового (2) контроля по электротехнике:

1) В замкнутой цепи с источником ЭДС 7В последовательно соединены сопротивления R1, R2, R3. Падение напряжения на R1 составляет 1В, а на R2 – 2В. На R3 падение напряжения составляет:

А. 1 В; Б. 2 В; В. 3 В; Г. 4 В.

2) Какое излучение не является электромагнитным:

А. инфракрасное; Б. рентгеновское; В. ультразвуковое; Г. ультрафиолетовое

В таблице представлены сравнительные результаты выполнения тестовых заданий по физике и электротехнике студентов набора 2012/2013 учебного года.

На основании результатов проведенных исследований был сделан вывод о том, что реализация межпредметных связей физики и электротехники содействовали формированию общекультурной и общепрофессиональной компетенций на пороговом уровне у 71.4% студентов в потоке. Остальные студенты были отчислены к концу второго курса как не справившиеся с программой обучения.

Таблица

Результаты выполнения тестовых заданий

Вид контроля	Сроки проведения	Дата проведения	Общее количество студентов	Относительное количество студентов, %		
				оценки		
				удовл.	хорошо	отлично
Входной тест по физике	Начало 1 семестра	09.2012	49	48	32	20
Итоговый тест по физике	Конец 2 семестра	06.2013	42	12	30	58
Входной тест по электротехнике	Начало 4 семестра	02.2014	38	27	38	35
Итоговый тест по электротехнике	Конец 4 семестра	06.2014	35	15	31	54

Преподавателями были внесены коррективы в рабочие программы физики и электротехники, а также методику проведения учебных занятий, способствующие повышению качества образовательного процесса.

В дальнейшем планируется установление межпредметных связей физики и электротехники с профессиональными дисциплинами «Механизация и автоматизация процессов промышленного рыболовства» и «Технические средства поиска и промысловой разведки».

Литература

1. Пиралова О.Ф. Оптимизация современного обучения инженеров // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований.- 2010.- № 5.- С.192-197.

2. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.- 42с.

3. Гилев А.А. Междисциплинарные учебные комплексы в системе инженерного образования // Известия Самарского научного центра Российской академии наук.- 2010.- Т. 12. № 3 (3).- С.547-549.

4. Глухова Е.А. Межпредметные связи как основа структуры образовательного процесса на примере английского языка // Педагогические науки.- 2010.- С.66-70.

5. Вишнякова Е.Г. Междисциплинарный сетевой учебно-методический комплекс как средство повышения эффективности обучения в вузе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Волгоград, 2007.- 23с.

6. Межпредметные связи в учебном процессе высшего учебного заведения / Атанов И.В., Капустин И.В., Никитенко Г.В., Скрипкин В.С. // Современные проблемы науки и образования.-2013.-№6.-С.355.

7. Плугина Н.А. Межпредметные связи в развитии у студентов вузов интегративных естественно – научных понятий // Интеграция образования.- 2009.- № 3.- С. 60-64.

8. Докумова Л.Ш., Лафишева Ф.З. Межпредметные связи при изучении физики // Известия ВолгГТУ.- 2011.- Т. 10.- № 8.- С.36-41.

9. Дондоков Д.Д. Межпредметные связи физики и электротехники как дидактическое условие повышения качества знаний будущих учителей физики и технологий // Мир науки, культуры, образования.- 2008.- № 1(8).- С. 85-87.

10. Кучеренко Л.В. Организация и контроль формирования компетенций студентов при изучении физики // Физическое образование в вузах.- 2014.-Т.20.- № 2.-С. 71-77.

Здорова особистість – запорука успіху й повноцінної реалізації в житті. Здорова дитина охочіше навчається, відчуває душевний комфорт і рівновагу, у неї стійкий позитивний настрій, вона легко адаптується до змін навколишнього світу, а її дії спрямовані на досягнення успіху.

Головне завдання батьків і органів освіти, а особливо дошкільної ланки, полягає в тому, щоб сформувати у дітей позитивне, свідоме ставлення до життя, власного здоров'я, потребу піклуватися про нього, валеологічний світогляд і мотивацію до ведення здорового способу життя.

Дорослі, а саме педагоги та батьки повинні ретельно подбати, щоб дитина знала, що таке здоров'я, що впливає на нього, що є шкідливим, а що – корисним, як і зміцнити своє здоров'я й здоров'я інших людей, а також уберегти його. Підбір інформації з даного питання повинен відповідати віковим особливостям, здібностям, потребам, інтересам дошкільників, мати наукове підґрунтя, збагачувати знаннями та вміннями піклуватися про своє здоров'я, формувати практичні навички дбайливого ставлення до власного здоров'я, спиратися на традиції українського народу в збереженні та зміцненні здоров'я.

Найбільшу роль у формуванні здоров'я дітей відіграє опікування членів сім'ї та родини. Це є прикладом для наслідування. В дошкільників формується певне ставлення до власного здоров'я та здоров'я членів родини різних поколінь, і в свою чергу вони починають піклуватися про рідних. Спостерігаючи за батьками діти дізнаються, що деякі з них мають шкідливі звички, хочуть, щоб ті їх позбулися. Визнають свою приналежність до певної статі й розуміють її незмінність [3, с. 56].

Вже з раннього віку діти оволодівають певним обсягом знань про своє здоров'я, їх цікавить власний організм, вони намагаються його дослідити. Усвідомлення дитиною свого здоров'я відбувається лише за умов наявності знань про нього (називає основні ознаки здоров'я та хвороби), розуміння свого фізичного і психологічного стану, умінь доглядати за своїм тілом, володіння гігієнічними навичками, психологією спілкування, усвідомлення зв'язку свого вчинку із захворюванням як наслідком вчинку [4, с. 3].

Діти дошкільного періоду можуть дотримуватися доступних способів попередження захворювань. Вони розуміють, що може викликати захворювання, називають ознаки як здоров'я, так і захворюваності, усвідомлюють потребу своєчасного і правильного лікування [3, с. 15].

Із перших років життя дитини слід вести просвітницько-виховну роботу. Ця робота необхідна для того, щоб здоров'я стало однією з провідних потреб протягом усього життя, сформувати в дитини звичку дбати про власне здоров'я.

Формування у дошкільників свідомого ставлення до власного здоров'я у стінах дошкільного закладу здійснюється різними видами діяльності (гра, спілкування, предметно-практична діяльність, навчання) та формами активності (рухова, пізнавальна, мовленнєва) [2, с. 5].

Засобами формування відповідального ставлення до здоров'я є різні види занять: рухливі ігри; дидактичні (словесні, з іграшками, настільно-друковані);

Камінчук М.В.

*Вихователь II категорії Новогуйвинського ДНЗ «Дзвіночок»
Житомирської області (Україна)*

Сорочинська О.А.

*Викладач Житомирського державного університету
імені Івана Франка (Україна)*

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

«Без здоров'я і мудрість незavidна, і мистецтво бліде, і сила в'яне, і багатство без користі, і слово без сили»

Герофіл

Однією з фундаментальних цінностей та основою всього буття є здоров'я. Здорова людина здатна сприяти культурному та матеріальному розвитку країни, лише тоді вона спроможна вирішувати соціальні та економічні питання державотворення. Наукові дослідження свідчать, що протягом дошкільного дитинства збільшується кількість відхилень у стані здоров'я дітей. Тому одним із головних завдань освіти, зокрема її первинної ланки, є відповідальне ставлення до здоров'я дітей та його формування, яке визначається основою довголіття, соціального, психічного, фізичного благополуччя.

Актуальність проблеми. Велику увагу проблемі формування здорової особистості в період дошкільного дитинства приділяють Т. Анрющенко, О. Богніч, А. Богуш, В. Григоринко, Н. Денисенко, О. Дубогай, О. Кононко, З. Плохій, Т. Поніманська, Н. Семенова й інші. Також предметом дослідження значної кількості науковців (С. Дерябо, І. Журвльової, В. Кабаєвої, В. Каган, Л. Куликова, Д. Лоранського) є питання ставлення дітей до власного здоров'я [1, с. 34].

Незважаючи на значну кількість наукових доробок із даної проблеми **метою статті** є: узагальнити теоретичні підходи щодо опрацювання проблеми формування відповідального ставлення до здоров'я. Окреслити оптимальні передумови, що сприяють формуванню в дошкільників відповідального ставлення до здоров'я як важливого фактора подальшої успішної життєдіяльності.

Результати дослідження. Людина – будівельник свого життя, а здоров'я – це та вершина, на яку кожен сходить самостійно. Науково обґрунтованим (Т. Анрющенко, Н. Денисенко, О. Дубогай та ін..) є той факт, що стан здоров'я людини залежить не тільки від зовнішніх чинників (екологічних, соціально-економічних), а й від психологічних факторів (установка на довге та здорове життя, оптимістичний світогляд, усвідомлення здоров'я як основної життєвої цінності), спадковості, рівня медичного обслуговування та способу життя людини.

Жангисина Г.Д.

д.п.н., профессор, г.Алматы

Сарбасова А.К.

к.ф.-м.н., доцент, зав.кафедрой, г.Алматы

ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В ИЗРАИЛЕ

Система израильского высшего образования трехступенчатая: бакалаврат, магистратура и докторантура. Степень бакалавра присуждается после трех или четырех лет учебы, еще два-три года уходят на получение степени магистра. Чтобы стать доктором, нужно закончить докторантуру (два-четыре года) и защитить научную работу. Все три степени можно получить в восьми государственных университетах Израиля. Бакалавров выпускают колледжи-филиалы университетов и некоторые региональные колледжи (например, колледж Сапира или колледж Тель-Хай). Другие учебные заведения, как институт им. Х. Вейцмана, специализируются исключительно на докторантуре. Все остальные (медицинские и прочие профессиональные училища, включая художественные, музыкальные и театральные школы, а также школы гостиничного хозяйства и туризма) выдают дипломы о профессиональной квалификации.

При наличии российского диплома о среднем профессиональном, незаконченном высшем или полном высшем образовании, при обращении в Министерство просвещения Израиля, присваивается соответствующую академическую степень в зависимости от продолжительности обучения, количества прослушанных курсов и престижности оконченного вами учебного заведения. Как правило, дипломы российских университетов приравниваются к магистерским.

Иностранные студенты должны иметь аттестат, равнозначный израильскому сертификату для поступления в высшее учебное заведение (Israeli Bagrut). В Израиле три государственных языка: иврит, арабский и английский. В основном учебные программы преподаются на иврите, реже – на английском. Поэтому при поступлении вам придется выдержать языковое тестирование, оценка за которое присуждается по единой шкале. Большинство вузов принимают студентов со знанием иврита на уровне «гимель-далет» (средний уровень). Медицинские, психологические и юридические факультеты университетов требуют более высокого уровня «хей-вав». Подготовиться к языковым тестам можно в специальных учебных центрах – ульпанах. Обучение может занять до пяти месяцев (по 20-25 часов в неделю). Стоимость для иностранцев – 4 тыс. шекелей. Так называемые репатрианты могут учиться бесплатно, в некоторых случаях нужно будет внести регистрационный взнос (около 200 шекелей). Есть несколько видов учебных центров: самые распространенные – ульпаны-кибуцы (кибуц – что-то вроде колхоза), изучение языка здесь чередуется с работой в хозяйстве. Проживание и

питання безплатно, но обов'язково потрібно заплатити вступительний взнос (устанавливается індивідуально кожному кибуцем). Єсть ульпани молодіжних центрів (тільки для репатриантів) і летніє університетські ульпани, польовуються особливою популярністю у іностраницев. Заняття в них дляться шість-восемь неділей. Ульпани єсть не тільки в Ізраїлі, но і в Росії при єврейських культурних центрах. Наприклад, в Москві працює ульпан «Ієрусалим в Москві», де жолаючі можуть изучать іврит і єврейську культуру.

Помимо іврита іностраниє студенти жолжны знать англійський, на которм написана значительная часть учебной літератури. Владієніє англійським всіма вузами Ізраїля оцінюється по єдиной шістьуровневої шкалі. Для поступленія в вуз жоужно получить сертїфікат третього-второго уровней. Первий і нулевой (высшіє) уровни освобождают студенто в от обов'язательних занятій языком в університеті, за которые жожеє взиматься доплнительная плата. Кроме языкового теста абитуриєнты сдают общєізраїльський психометрический тест, цель которого – оцінить інтеллект поступаючого, єго способности к логическому мышленію, знанія математики і владієніє англійським. Резултаты теста действительны семь лет, их принимают все вузы Ізраїля. Пересдавать жожно неограниченноє количество раз, но не ранее десяти месяцев после предыдущей попытки. Тестированіє жожно пройти на русском языке. Для поступленія в вуз в среднем жоужно набрать 400 баллов (из 800). Если в планах поступать на инженерные факультеты, придется сдать еще і єдиный платный экзамен по математике і физике (проводится в мае в Центре тестирования і оцінки). На отделения медицины і психологии жожно попасть только после доплнительного собеседования на івриті, а в художественные, музыкальные і театральные вузы требуется предоставить творческие работы, пройти прослушваніє или просмотр.

В Ізраїлі действует целая сеть частных учебных центрoв, готовящих абитуриєнто в к тесту і к учебе в вузе (преподают в том числе і на русском языке). Обычно продолжительность подготовительных курсо в – 80-200 ак. часов. Конкурсы в вузы Ізраїля доволно высокие (на некоторые факультеты Тель-авивского университета достигаєє 6 человек на место). Поэтому лучше подать докумєнты сразу в несколько учебных заведений. Правда, за это придется заплатить (по 250 шекелей за запись: половину этих денег вузы, в которые абитуриєнт не поступил, вернут при предъявленіи документов о зачисленіи в другой вуз).

Часть предмето в, которые студент изучал дома, скорее всего, перезачтут: для этого жоужно принести в ректорат вуза транскрипт – заверенную і переведенную на англійський язык академическую справку с указанием изученных вами предмето в, количеством часов і оцінками. Перезачитываются только те дисциплины, которые вы сдали на «отлично». Иногда студентам из-за рубежа предлагают сдать специальный экзамен (на англійськом или івриті), который бы подтвердил их отличные знанія по профилирующим на выбранных факультетах предметам, а также высокий уровень общєго развития. По результатам вас жоужно перевести на второй год обучения. Процедура регистрации в израїльских вузах

та діяльності в реальному, освітньому, професійному, соціальному середовищі, яке вимагає від людини безліч умінь, суть яких така різноманітна, жо перерахувати всі жожливі варіанти просто не жожливо.

Таким чином, сприятливе становище студента в оточуючому середовищі благодієно впливає на розвиток його особистості. Отже, при роботі зі студентами жоужно враховувати закономірності та психологічні механізми особистісного їх розвитку, які зумовлені як своєрідністю соціальної ситуації розвитку студентства, так і основними психологічними особливостями юнацького віку. Викладачеві жоужно безумовно «сприймати» кожну особистість студента в її неповторному вияві та визнавати за ним право власного вибору.

Якщо ми жожаємо домогтися високої особистісної культури, то варто організовувати процес навчання і виховання таким чином, жоб жодня наші вихованці набували власного досвіду, пов'язаного з позитивними переживаннями при виконанні, дотриманні загальноприйнятих правил поведінки як таких, жо сприймаються і високо оцінюютья іншими членами спільноти. Через мікросередовище, безпосереднє спілкування і контакти кожен з нас пізнає і спілкується з усім світом, жолаючи протиріччя і суперечності. Мова йде про надзвичайну інтегрованість всего, жо входить в складну структуру особистісної культури. Жоден із складників не діє окремо. Вони всі взаємодіють між собою і жолають своє інтегральнє вираженія в конкретних діях. Саме знанія структурних елементів розв'язує низку завдань, пов'язаних з входженням як в саму сутність явища, так і його опанування.

Література

1. Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 672 с.
2. Гельвєций К. А. Истинный смысл системы природы. – М.: Новая Москва, 1923. – 164 с.
3. Дегтярева Т. А. Культура письменной речи. – М.: Мысль, 1968. – 108 с.
4. Нечепоренко Л. С. Онтопедагогіка та інвайронментальна педагогіка: Навч. посібник. – Харків: Основа, 2001. – 238 с.
5. Психолого-педагогический словарь / Сост. Рапацевич Е. С. – Минск: «Соврем. слово», 2006. – 928 с.
6. Ушинский К. Д. Избр. пед. произведения: В 2-х т. / Под ред. А. И. Пискунова. – М.: Педагогика, 1974. – Т.1: Теоретические проблемы педагогики. – 584 с.

Формування у кожного студента вищого навчального закладу достатнього рівня вмінь мовленнєвої діяльності та розвиток його мовленнєвої культури є складним і важливим завданням кожного університету, що забезпечує формування соціально захищеності студентів. Відповідно до психолого-педагогічного словника, мовленнєва діяльність студента виступає у різних модифікаціях: а) допомагає активному сприйняттю інформації, сприяє надбанню змістової основи пізнавальних процесів та форм мовленнєвого висловлювання; б) виявляє результати пізнавальних надбань студентів: знання та навички; в) виявляє ставлення студентів до виховання та навчання, їх внутрішні інтереси та настрої; г) виступає у становленні міжсуб'єктних відносин на заняттях; д) є основою спілкування з однокурсниками [5, с. 670].

Мовленнєва діяльність – складова і невід'ємна частина загальної культури і поведінки особи. Т. О. Дегтярьова зауважує, що темп, лаконізм чи ускладненість форм, суха скупість або яскрава багатослівність висловлювання думки пов'язані з характером людини й тому виявляються зі значною самостійністю – і між індивідуальним актом мовлення і тим загальним, що називається мовою, насправді немає ніякого розмежування: мова і мовлення становлять діалектичну єдність загального й індивідуального [3, с. 5-8].

Як відомо, соціально-педагогічні чинники мовленнєвої діяльності можна подати таким чином:

1. Навчальний. Передача досвіду попередніх поколінь наступним: у слові, художньому, і популярному, наукових трактатах, у народних казках, піснях, прислів'ях. Якщо К. Д. Ушинський мову називав скарбницею народу, то ми можемо додати, що вона не має ні меж ні кордонів, ні даху ні дна [6]. Вона щодня зростає, поповнюється новими словами, поняттями, правилами й існує до того часу, до якого доживає її народ. Мова й людина поєднані від народження до останнього погляду, подиху, а після смерті окремої людини мова продовжує лунати в устах інших, утверджуючи краще та застерігаючи від злого. Повторимо повчальну народну думку про те, що погані слова, думки, прокльони дуже любляють своїх авторів, бо, повертаючись до них, вони розв'язують їхні проблеми у відповідності до їхніх слів.

2. Розвивальний. Мова є засобом комунікації, спілкування, а значить – основним знаряддям порозуміння, встановлення злагоди й гармонії з довкіллям та самим собою. Від самого часу зародження феномена мови, мовленнєвої діяльності вона визначалась як засіб спілкування, уміння встановлювати бажані стосунки, зв'язки, щоб успішно розв'язати завдання матеріально-економічного, матеріального та духовного характеру. Роль мовленнєвої діяльності у соціалізації студента проявляється у культурно-освітній її функції, бо вона дає можливість задовольнити її потреби в гармонії з усім народом, людством та відповідати вимогам культурного середовища.

3. Формувальний. У процесі навчання, освіти та виховання «мовлення» є основним чинником і компонентом адаптації особистості, підготовки її до життя

нужно повторять перед каждым семестром. На первое полугодие запись идет с февраля, на второе – с ноября. К заявлению нужно обязательно прикладывать квитанцию об оплате семестра. Если у студента возникли финансовые трудности, он может взять академический отпуск и продолжить обучение спустя год после прекращения занятий. Образование в Израиле платное. Иностранцы не могут рассчитывать на гранты правительства или муниципальных образований. Финансовая помощь и льготы предусмотрены только для так называемых «новых репатриантов» (иммигрантской молодежи). Они могут бесплатно получить консультации по системе израильского образования и посещать языковые курсы. Но самое главное – у них есть право на государственную помощь по оплате жилья и учебы. Материальная помощь предоставляется только тем, кто начал учиться не позднее 18 месяцев со дня прибытия в страну (период службы в Армии обороны Израиля в этот срок не включается) и поступает:

- на подготовительные отделения (до 22 лет)
- на бакалавриат (до 26 лет)
- в магистратуру (до 30 лет).

Получить помощь от государства на следующий год можно только в случае успешного завершения предыдущего учебного года.

Университеты Израиля кроме преподавательской деятельности занимаются еще и исследовательской работой. Старейший вуз Израиля – Израильский политехнический институт – известен исследованиями в сфере инженерного дела, математики и естественных наук, научно-исследовательский институт им. Х. Вейцмана – исследованиями иммунных систем, генетики растений, цитологии и др. Еврейский университет (Иерусалим) – признанный мировой центр изучения иудаики, ислама и арабистики. Помимо этого в вузе ведут разработки в области сельскохозяйственных наук и биомедицины. Специалисты университета им. М. Бар-Илана изучают классические еврейские тексты, религиозную практику, широкий спектр гуманитарных, социальных и естественных дисциплин, математику и компьютерные технологии. Один из самых крупных университет в Тель-Авиве, ведет исследования в области электроники, инженерных систем, ядерной физики, энергетики, сверхпроводников, физики твердых тел, охраны окружающей среды. Университет Хайфы сосредоточен на археологии, исследовании моря, истории европейского еврейства и взаимоотношениях арабов и евреев внутри Израиля и на всем Ближнем Востоке. Самый молодой университет им. Д. Бен-Гуриона специализируется на семейной медицине, исследует пустыни (готовит кадры для работы в южном засушливом регионе страны).

В Израиле образование находится на высшем уровне, предлагает абитуриентам огромные возможности для выбора будущей профессии, а также обеспечивает большим количеством грантов и стипендий успешным студентам. Что касается репатриантов, то условия для них крайне благоприятные, т.к. обучение проводится бесплатно. Немалым бонусом для студента также является служба в

Армии обороны Израиля, ведь в случае прохождения воинской повинности государством оплачивается половина обучения. Распространяется это и на девушек, они также не лишены возможности защищать страну наравне с мужчинами.

Литература

1. Журнал «Обучение за рубежом». ? №10. ? 2000.
2. <http://www.znanie.info/>.
3. <http://www.levvol.ru/ar10.php>.

Туремуратова М.Т., Готтинг В.В.

Казахстан, Карагандинский государственный технический университет

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Программные средства, применяемые в современных информационных технологиях, обладают, как правило, широкими функциональными возможностями, имеют развитый пользовательский интерфейс и могут использоваться самостоятельно в виде компьютерных информационных технологий.

Информационные технологии могут решить проблемы обучения профессиональному общению и интенсифицировать учебный процесс за счет повышения темпа, индивидуализации обучения, моделирования ситуаций, увеличения активного времени каждого обучающегося и усиления наглядности, благодаря преимуществам информационных технологий, которые заключаются в:

- организации познавательной деятельности путем моделирования;
- имитации типичных ситуаций профессионального общения с помощью средств мультимедиа;
- применении полученных знаний в новых ситуациях;
- эффективной тренировке усваиваемых умений и навыков;
- автоматизированном контроле результатов обучения;
- способности осуществления обратной связи;
- развитии творческого мышления;
- возможности объединения в учебных программах визуальной и звуковой форм.

Сложившаяся практика внедрения средств информационных технологий в образовательный процесс предполагает их использование прежде всего в изучении технических дисциплин. Как показывают проведенные исследования, с их помощью можно значительно улучшить управление образовательным процессом, так и повысить его педагогическую эффективность

конкретными приемами трудовой деятельности, развитие відповідальних умінь і навичок. 3. Дотримання правил наукової організації праці. 4. Оволодіння вміннями узгоджувати свої дії і бажання з іншими членами групи, колективу.

Розумове виховання. Як процес засвоєння знань, вироблених людством, і розвиток на їхній основі інтелектуальних здібностей, воно посідає центральне місце в усьому процесі формування особистості, особливо її світогляду. Розумове виховання розв'язує такі конкретні завдання: 1. Озброєння знаннями (інформацією) з усіх галузей знань, які відкрило людство. 2. Розвиток розумових здібностей, а саме: мислення, спостережливості, пам'яті, уваги та ін. 3. Формування наукового світогляду. В основі розумового виховання лежить розвиток усіх пізнавальних можливостей людини. Знання про розум, пізнавальні здібності завжди приносять людині користь, бо привчають до пошуків методів конструктивної і творчої діяльності на користь окремої особи, людства. Засвоєнні наукові знання стають власністю особи, її помічниками в створенні індивідуального розпорядку, способу життя і діяльності.

У вихованні першорядну роль відіграє викладач. Від його кваліфікації в значній мірі залежить стан усього навчально-виховного процесу. Високий рівень організації навчання й виховання студентів забезпечується педагогами, які мають високу культуру, глибоко знають свій предмет і добре знайомі із суміжними галузями науки, практично розбираються в питаннях загальної й особливо студентської психології, досконало володіють методами викладання й виховання. Особистість студента – це особистість молодої людини, яка готується до висококваліфікованого виконання функцій спеціаліста в тій чи іншій сфері трудової діяльності. У ході виховання у студента формуються необхідні якості, знання та навички. Студент належить до особливої соціальної групи, яка поповнює інтелігенцію. Ознаками соціальної зрілості особистості студента є: громадянська позиція, професіоналізм, діловитість, рівень мислення, грамотність, етична культура, активність, самовдосконалення [4, с. 380]. З огляду на викладене, до вказаних ознак ми ще віднесемо мовленнєву діяльність студента. Мова як засіб соціально-індивідуального вираження «я» і спілкування є таким всеосяжним феноменом людського буття і розвитку культури та цивілізації, що нею цікавляться майже всі галузі науково-гуманітарних досліджень. У мові індивід висловлює і свої думки, і свої надії та сподівання, і свої пропозиції та розкриває багатство своєї особистої сутності, широту поглядів, світогляду, мрії та наміри.

Стає зрозуміло, що мовна підготовка є найважливішою підвалиною розвитку кожної особистості, бо й сам процес мовлення є таким, що формує і почуття, і волю, і поведінку, і вміння самовираження, саморегуляції та самореалізації, встановлювати зв'язки з бажаними людьми, допомагає робити відповідний морально-соціальний вибір. І такий вибір робиться не лише в інтересах окремої особи, але й з погляду на оточення. Останнє формує поведінку, допомагає людині, якщо вони чинять добро.

це не все. Завершеним буде такий стан людини, коли вона все сприйняте акумулює в інтелектуально-емоційній сутності своєї особи і коли це стане притаманною їй ознакою, перетвориться в реальну об'єктивну даність: характерологічні якості, тип стосунків, спілкування, поведінки, спосіб життя, уміння і навички діяти за законами злагоди і гармонії [4, с. 24].

На мою думку, врахування соціального й фізичного, духовного й матеріального як найістотнішого складника процесу гармонійного розвитку особистості є провідною ідеєю, яка поєднує вчорашнє, сьогоднішнє та завтрашнє. Для цього слід потурбуватись, щоб вихованець (студент) знав і вмів поєднати всі структурні частини свого буття. Зупинимось на головних.

Моральне виховання. В ньому, як ні в якому іншому явищі, поєднується Вічне й Сьогоднішнє. Моральні почуття, знання про них, формування відповідної поведінки є завдання сім'ї, школи, вузу, кожної окремої особи. Моральність індивіда лежить в основі її духовності, бо визначає саму вдачу й життєвий успіх.

Фізичний розвиток особистості. Здавна сила й краса визначає цінність самої людини. Коротко завдання фізичного виховання можна визначити таким чином: а) поліпшення самопочуття і зміцнення здоров'я; б) вибір професії у відповідності до фізичних і інтелектуальних можливостей; в) розвиток рухових здібностей, координація рухів; г) засвоєння санітарно-гігієнічних правил індивідуального і соціального життя; д) пошук шляхів до фізичного активного довголіття через засвоєння вмінь швидкої адаптації до високих фізичних і розумових навантажень, тонко відчувати зміни в стані здоров'я і негайно реагувати на них.

Естетичне виховання. В основі естетичного виховання знаходиться ідея прекрасного й потворного в мистецтві та в житті. Які конкретні завдання має цей аспект виховання? 1. Розвиток і виховання естетичних почуттів і естетичного відчуття світу. Вміння бачити прекрасне в навколишньому світі є запорукою порозуміння з ним. Всебічність й універсальність естетичного виховання полягає в тому, що воно спрямоване на почуття, розум, поведінку людини. А це означає, що розвиваючи почуття, особа разом з тим формує і свої переконання, смаки, ідеали, світогляд. 2. Завдання засвоєння естетичних знань означає, що людина, будучи за своєю природою художником, переживає потребу в тому, щоб висловити в оцінках, судженнях, думках, в слові значення краси у своєму житті. Художня освіта й художні здібності входять елементом в естетичну культуру особи.

Трудове виховання є ще однією моральною і фізичною запорукою добробуту особистості. Праця самим своїм процесом має такий виховний і розвиваючий ефект, з яким не може конкурувати ніякий інший. Праця розвиває особистість як діяча і спостерігача, як індивідуальність, яка залежить і від обставин, і від своєї участі в створенні матеріальних і морально-психологічних засобів саморозвитку й самоіснування. Цьому допомагає осмислення завдань, що ставить за мету трудове виховання. 1. Психолого-педагогічна установка на необхідність обов'язкової трудової діяльності, бо тільки вона створює реальні умови для фізичного існування, для задоволення фізичних і духовних потреб. 2. Опанування

Разрабатывая принципы организации обучения с помощью информационных технологий, необходимо принимать во внимание, с одной стороны, дидактические свойства и функции обучения самих средств информационных технологий, как основы обучения, с другой стороны, концептуальные направления дидактической организации такого обучения, как элемента общей системы образования на современном уровне.

Повсеместное использование информационных ресурсов, являющихся продуктом интеллектуальной деятельности наиболее квалифицированной части трудоспособного населения общества, определяет необходимость подготовки в подрастающем поколении творчески активного резерва. По этой причине становится актуальной разработка определенных методических подходов к использованию средств новых информационных технологий для реализации идей развивающего обучения, развития личности курсанта. В частности, для развития творческого потенциала индивида, формирования у курсанта умения осуществлять прогнозирование результатов своей деятельности, разрабатывать стратегию поиска путей и методов решения задач – как учебных, так и практических.

Не менее важна задача обеспечения психолого-педагогическими и методическими разработками, направленными на выявление оптимальных условий использования средств новых информационных технологий в целях интенсификации учебного процесса, повышения его эффективности и качества.

Актуальность вышеперечисленного определяется не только социальным заказом, но и потребностями индивида к самоопределению и самовыражению в условиях современного общества этапа информатизации.

Особого внимания заслуживает описание уникальных возможностей информационных технологий, реализация которых создает предпосылки для небывалой в истории педагогики интенсификации образовательного процесса, а также создания методов, ориентированных на развитие личности обучаемого.

Термин «компьютерная технология обучения» с учетом широких возможностей современных вычислительных средств и компьютерных сетей часто употребляется в том же смысле, что и «имитационные технологии» и «учебные игры». В то же время понятия «компьютерная технология» и «информационная технология» нельзя отождествлять. В информационных технологиях может использоваться компьютер как одно из возможных средств. Кроме того, понимание компьютера как вычислительной машины (от англ. computer – вычислитель) стало уже анахронизмом. Поэтому и термин «компьютерная (буквально – вычислительная) технология» скорее неудачный, а вот вести речь о компьютерных средствах обучения, компьютерных программах вполне правомерно.

Рассмотрим общую характеристику информационных технологий обучения и их технические средства обучения. Система образования, пожалуй, всегда была очень отзывчивой на внедрение в учебный процесс информационных технологий, базирующихся на программных продуктах самого широкого назначения и компьютерных средствах. В учебных заведениях и сегодня успешно применяются различные программные комплексы – как относительно доступные (текстовые и графические редакторы, средства для работы и подготовки компьютерных презента-

цій), так і складні, під час узкоспеціалізованих (системи програмування, системи управління базами даних, пакети символічної математики і статистичної обробки даних). І все ж ці програмні засоби, можна сказати, ніколи не забезпечували всіх потреб вчителів.

Розробка власних навчальних комп'ютерних засобів здійснювалася на основі ідей програмованого навчання.

Програмні продукти для навчального процесу частіше за все представляли собою електронні варіанти наступних навчально-методичних матеріалів: комп'ютерні презентації ілюстрованого характеру; електронні словники, довідники і підручники; лабораторні практикуми з можливістю моделювання реальних процесів; програми-тренажери; тестові програми; електронні підручники.

Відомо, що будь-які освітні концепції для своєї реалізації потребують створення певної системи діяльності. Останні повинні бути достатньо гнучкими і гноткими. Звичайно такі системи називають методичними. Але якщо вони задаються в більш або менш жорсткій алгоритмічній послідовності з метою отримання гарантованого результату, їх іменують уже технологіями. Поняття «освітні технології», незважаючи на їх велику поширеність, досить умовно. Це види технологій, які застосовуються в навчальному процесі, точніше називати не освітніми або навчальними, а педагогічними технологіями.

Проблема відмінності технологій і методик до сих пор достатньо дискусійна. Деякі вчені вважають технологію формою реалізації методики, інші говорять, що поняття технології ширше, ніж методика. Однак, скоріше за все вірним є висновок, що і технологія, і методика мають системність (тобто в їх основі повинні лежати система науково обґрунтованих положень), але ідеальна технологія має жорстко визначену систему завдань, гарантовано виводячи до мети.

Методика ж передбачає різноманітність способів реалізації теоретичних положень, а, отже, і не передбачає гарантованості досягнення мети, тобто навіть ідеальна методика не має високої інструментальності. Ідеальна технологія і ідеальна методика бувають дуже рідко, будь-яка дидактична (педагогічна) система в залежності від рівня її інструментальності може бути ближче або до технології (високий рівень інструментальності), або до методики (низький рівень інструментальності). Інструментальність педагогічних технологій – це проработаність і алгоритмізація конкретних дій (починаючи з постановки цілей), визначеність і чіткість етапів, кроків, операцій, виводячих до мети. Тільки в таких випадках забезпечуються відтворюваність технології і гарантованість результату. Рівень інструментальності може бути ознакою наближення дидактичної системи до технології, або до методики.

В свою чергу педагогічні технології також можна поділяти на старі, звичайні, традиційні і нові, нетрадиційні, з яких зараз розроблено достатньо багато. Так, Г.К. Селевко охарактеризовано більш

написав К. А. Гельвецій: «виховання може все», а людина, якщо її відповідним чином виховувати – навчати, давати освіту, «може все плюс ще стільки» [2].

Пошук форми організації виховної роботи має таке ж значення, як і форма навчання. «Потокова» форма навчання, як і груповий спосіб виховання, не можуть дати бажаних результатів. Кожен учень, студент – це окрема й неповторна універсальна особистість, а тому слід поєднувати різні форми навчання і виховання.

Організація позитивного досвіду поведінки, спілкування, взаємостосунків. Навчання і освіта покликані навчити особу жити, спілкуватись, розуміти, що її власна доля – у її власних руках. Саме процес навчання через організацію активної пізнавальної діяльності кожного учня (з урахуванням його індивідуальних здібностей і потреб) допомагає розв'язувати будь-які протиріччя, передбачати конфлікти та бути готовим уникнути їх або визначити найбільш м'які умови, щоб подолати напругу, застерегтись від випадковостей.

Найціннішою інформацією для кожної особи є такі три блоки: 1. Знання про унікальність (неповторність) кожної людської індивідуальності. Немає двох однакових людей. І тільки раз біля 2037 року може народитися людина, яка певною мірою зможе повторити ознаки особи, яка вже була в цьому світі. Це за теорією ймовірності. 2. Від народження і все життя особа має йти своїм власним сповідальним шляхом, не претендуючи на якісь позиції (місця), що зайняті іншими. Шукати свій шлях, свою нішу, щоб достойно вписатись в неї та постійно й продуктивно розвиватись. 3. Людська особистість не є самотньою. Вона найтіснішими ланцюгами, хвилями переплітається з усім близьким і далеким світом. Вона й сама постійно змінюється, впливаючи на довкілля своїми діями, словами, намірами, думками, орієнтаціями.

Уся психолого-педагогічна, соціолого-філософська інформація повинна сприйматись і засвоюватись вихованцями в єдиному цілісному процесі, результатом якого повинно стати індивідуально-особистісне утворення (якість чи ознака), яку ми називаємо особистісною культурою – вмінням розв'язувати всі питання у своїх інтересах, але не заважаючи довкіллю.

Під особистісною культурою ми розуміємо сукупність внутрішніх і зовнішніх характеристик окремої індивідуальності, які позитивно впливають на виконання професійних, службових обов'язків, забезпечують комфортність у спілкуванні з іншими людьми різних рівнів і в різних ситуаціях, виключають будь-яку морально-психологічну напругу в стосунках. Тому що будь-яка праця передбачає необхідність контакту з різними людьми, стає зрозумілим, як важливо забезпечити необхідний рівень особистісної культури спеціаліста, щоб у майбутньому він не мав проблем у своєму житті, а коли вони все-таки виникають, то зміг би їх цивілізовано розв'язати.

Культура емоцій, інтелекту, поведінки, спілкування, зовнішнього вигляду, мови і мовлення, відчуття місця і часу, екологічної обстановки (гео-, біо-, соціо-), – все це є складники особистісної культури студента. Бачити, чути, знати – це

К.п.н. Алексєєва Марія Ігорівна

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, Україна

ФІЗІОЛОГІЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ВІКУ

Студентський вік є сенситивним періодом для розвитку основних соціогенних потенцій людини та являє собою особливий період життя людини. Заслуга самої постановки проблеми студентства як особливої соціально-психологічної й вікової категорії належить психологічній школі Б. Г. Анан'єва. У дослідженнях Л. А. Баранової, І. С. Кона, В. А. Якуніна, а також у роботах О. М. Леонт'єва, Л. Г. Подоляк та ін. накопичений великий емпіричний матеріал спостережень, приводяться результати експериментів і теоретичні узагальнення по цій проблемі.

Вища освіта впливає на психіку людини, розвиток його особистості. За час навчання у ВНЗ при наявності сприятливих умов у студентів відбувається розвиток усіх рівнів психіки. Вони визначають спрямованість розуму людини, тобто формують склад мислення, що характеризує професійну спрямованість особистості.

Відповідно до «Великого психологічного словника», особистість (англ. *personality*; від лат. *persona* – особистість) – людина, соціальний індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуально-неповторного. Людина відрізняється від усіх інших живих істот своєю свідомістю, мовленнєвою діяльністю, за допомогою яких вона сама впливає на довкілля та змінює його у власних інтересах. Індивід у своєму розвитку випробовує соціально обумовлену потребу «бути особистістю», тобто включати себе у життєдіяльність інших людей, продовжуючи своє існування в них, і виявляє здатність «бути особистістю», реалізовану у соціально значимій діяльності. Розвиток особистості відбувається у діяльності та спілкуванні, в умовах соціалізації індивіда і цілеспрямованого виховання. Завданням виховання є всебічний і гармонійний розвиток особистості людини [1, с. 265]. Особистість – явище багатовимірне й унікальне. І навіть власний вибір може бути різним у залежності від конкретних умов, оточення, часу, місця. Для особистості студента характерним є активний розвиток моральних і естетичних почуттів, посилення свідомих мотивів поведінки, цілеспрямованості, рішучості й наполегливості, самостійності та ініціативності, вміння володіти собою. Підвищується інтерес до моральних проблем (цілі та сенс життя, обов'язок і відповідальність, любов і дружба та ін.).

Безумовно, в процесі формування особистості немає дрібниць. Тут все щось важить, означає. Зупинимось на основних важелях.

Важливим складником виховання є відбір змісту: що треба, корисно знати, як скористатися знанням, щоб домогтись успіху в житті. Нещасливі людські долі, війни, соціальні й природні катаклізми – то є брак виховання. Бо, як справедливо

сорока технологий, применяемых в современном обучении, им же раскрыты их образовательные и развивающие возможности.

Для нетрадиционных (их еще называют условно активными и интенсивными) технологий характерны интенсивная подача материала, активная позиция и высокая степень самостоятельности обучающихся, постоянная внутренняя обратная связь (самоконтроль и самокоррекция), диалогичность, проблемность. Они, собственно, впитали в себя и развивают далее и многие черты эффективного традиционного обучения. Вот почему их лучше даже обозначать как современные.

Одно из первых определений педагогических технологий середины 50-х гг. прошлого века относилось к программированному обучению – это научное описание педагогического процесса (совокупность средств и методов), неизбежно ведущего к запланированному результату. Технология программированного обучения основывалась на теории бихевиоризма, в соответствии с которой учебная деятельность была организована по принципу: стимул (S) – реакция (K) – подкрепление (P).

Сегодня предмет педагогической технологии в самом общем виде – это область знания, которая охватывает сферу практических взаимодействий преподавателя и слушателя в любых видах деятельности, организованных на основе четкого целеполагания, систематизации, алгоритмизации приемов обучения.

Программно-методическое обеспечение должно удовлетворять требованиям научности, технологичности, достаточной полноты и реальности осуществления. В конечном итоге главным критерием оценки педагогической технологии является ее эффективность и результативность.

Литература

1. Петров Б.М., Уткина О.Н., Мороз Д.Ю. Применение программных средств современных компьютерных технологий интернета при анализе живучести информационных систем. // Труды Международного симпозиума «Надежность и качество». Том 2. – 2008.
2. Сталина Н.С. Использование информационных технологий при индивидуальном обучении детей. – URL: <http://nsportal.ru/shkola/istoriya/library/2014/02/11/ispolzovanie-informatsionnykh-tekhnologiy-pri-individualnom>.
3. Дидактические особенности и возможности использования информационных и педагогических технологий в образовании. – URL: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=2897.
4. Современные образовательные (обучающие) технологии. – URL: <http://lib4all.ru/base/B3165/B3165Part21-95.php>.
5. Методы, формы и технологии целостного педагогического процесса. – URL: http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00198334_1.html.
6. Дистанционное обучение. – URL: http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00217443_0.html.

Botamkulova A.B.

Taraz State Pedagogical Institute, Taraz city

THE RULES OF THE FORMATION OF PROGRAM MATERIALS IN THE ORGANIZATION AND CARRIED OUT OF TRAINING IN HIGH INSTITUTE

Bologna process is the process in field of nowadays globalize education occurred in the European Council.

The beginning of the process is due to the Bologna declaration accepted in June 19, 1999,

at the meeting of the Ministry of Education held by 29 European countries. The main purpose of the Bologna declaration is to provide application of the knowledge given to the students of European educational institutions as well as to increase the competition of the European education in the world level.

Not affecting its national values and enriching with these values having got the deserved place in a world scale Kazakhstan in 2005 joined Bologna process and has taken the appropriate responsibilities. It is joyful that the Ministry of Education by improving the preparation to the labor aiming to carry out put forward the difficult and complicated but at the same time the honorable mission has created the main base for a range of things by the project «The main directions of economic and social development of Independent Kazakhstan Republic in 2003-2005 and since 2015. Our independent country in its decrees accepted during the last years in this direction about the school is very important, at first has much been improved the education plan bound with the credit system, education programs as well corresponding the physical training to the Bologna system.

The following general principles have mainly been taken by improving the physical training program arose from the new decrees about the school: preparation of the evaluation norms system of the pupils' knowledge, abilities and habits using the ball system, the record of possibilities and ways of interdisciplinary relation in the process of theme learning; provision with the necessary list of methodic literature; to show the volume of the knowledge and skills given to the pupils in the process of learning; to show the interdisciplinary relation; volume improvement of the materials; provision with the materials to protect the environment; strengthening of the polytechnic directions; aim and tasks of the discipline; the teaching of the notion and quality methods, as well as showing the content organization of the training, cutting of the unnecessary, secondary difficult materials etc.

It is very important to have the documents in a correct way in order to increase the teaching of the physical training in comprehensive schools, organize and hold the different physical training activities The necessary documents for the physical training and sport could be divided into the following groups:

1. Physical training education;
2. Formation of school physical training staff;
3. Out-of-class and out-of-school health-sport activities;

трех богатырей и Царевны-Лебедь из оперы «Сказка о царе Султানে» Н. А. Римского-Корсакова, «Гном» и «Избушка на курьих ножках» «Баба-Яга» из цикла «Картинки с выставки» М. П. Мусоргского и др.);

- образы животных и птиц (пьесы из цикла «Карнавал животных» К. Сен-Санса, «Песня и пляска птиц» из оперы «Снегурочка» и «Полет шмеля» из оперы «Сказка о царе Султানে», «Песня жаворонка» из фортепианного цикла П. И. Чайковского «Времена года» и т.д.);

- настроение («Веселый крестьянин» Р. Шумана, «Полька» М.И. Глинки, «Первая утрата» Р. Шумана, «Жалоба» А. Т. Гречанинова и др.).

Слушая программную музыку, дети учатся раскрывать ее выразительные возможности, различать эмоции, выраженные в произведении.

Принцип соответствия эмоционального содержания музыкального произведения эмоциональному опыту детей выражается в подборе музыкальных произведений, учитывающих эмоциональное состояние и переживания ребенка и др.

Учет обозначенных требований в выборе классических музыкальных произведений в процессе музыкального образования дошкольников позволит обогатить индивидуальный музыкальный опыт, стимулировать фантазию, необычные интерпретации, ассоциации ребенка.

Литература:

1. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. Изд. 2-е: Музыка, 1973. – 144 с.
2. Ветлугина Н. А. Музыкальное воспитание в детском саду. – М.: Просвещение, 1981. – 240 с.,
3. Глазунова Л.И. Музыкальная психотерапия в образовании: моногр. Л.И. Глазунова. – Белгород: Изд-во БелГУ, 2009. – 244с.
4. Жак-Далькроз. Ритм, его воспитательное значение для жизни и для искусства. – С- П., 2009.
5. Краткий музыкальный словарь. – М.: Музыка, 1978. – 210 с.
6. Радынова О.П., Катинене А.И., Палавандишвили М.Л. Музыкальное воспитание дошкольников. – М., 2004.
7. Сухомлинский В.А. Павлышская средняя школа. -М.: Просвещение, 1979. – 393 с.
8. Шацкая В.Н. Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества. – М., 1985. – 87с.

Если последовательно знакомить детей с народным музыкальным искусством и лучшими образцами музыкальной классики музыкально-эстетическое воспитание будет многогранным.

Принцип высокой эмоциональности музыки предполагает использование музыкального репертуара обладающего многомерностью, яркостью выразительных средств.

Принцип учета деятельностной природы ребенка позволяет ему выразить доступными средствами результаты собственного восприятия – в рисунке, в слове, в игре. Кроме того, музыка может допускать интерактивное включение ребенка – его непосредственные эмоциональные и двигательные реакции уже по ходу прослушивания.

Принцип доступности музыкальных произведений для восприятия ребенка – это выбор легких для понимания и исполнения дошкольникам жанров. По концепции музыкального воспитания детей Д. Б. Кабалевского – это «три кита» в музыке: песня, танец и марш. Эти жанры можно использовать для слушания детьми, постоянно связывая их с движениями. Идея использования движений для возможности развития музыкального восприятия и чувства ритма была выдвинута и подтверждена на практике швейцарским композитором и педагогом Э. Жак-Далькрозом [4].

В работу с детьми по выработке музыкально-ритмических движений можно включить самую разнообразную танцевальную музыкальную классику: танцевальные пьесы И. С. Баха и В. А. Моцарта (гавоты, менуэты, буре, экосезы, полонезы), вальсы Ф. Шуберта, Ф. Шопена, И. Штрауса, балетную музыку П. И. Чайковского.

Давая примеры маршевой музыки, детям можно предложить для слушания «Турецкий марш» из увертюры «Афинские развалины» Л. Бетховена, «Военный марш» Ф. Шуберта, «Солдатский марш» Р. Шумана, «Марш» из оперы «Аида» Дж. Верди, «Марш Черномора» из оперы «Руслан и Людмила» М.И. Глинки, «Марш» из балета «Щелкунчик» П.И. Чайковского, «Марш» из оперы «Любовь к трем апельсинам» С.С. Прокофьева.

Перечисленные марши отличаются по своему настроению и связаны с разными жанрами музыкального искусства (увертюра, опера, балет). Их можно показать как движением, так и хлопками или притопами.

Принцип образности музыкальной классики предполагает наличие в произведении яркого музыкального образа. Такой характеристикой обладает близкая для понимания детям программно-изобразительная музыка, которая «рисует»:

- образы природы (концертный цикл А. Вивальди «Времена года», «Утро» из сюиты «Пер Гюнт» Э. Грига, «Подснежник», «Белые ночи», «Баркарола», «Осенняя песня» из фортепианного цикла П. И. Чайковского «Времени года»; «Океан-море синее» – вступление к опере «Садко» Н. А. Римского-Корсакова и т. д.);

- сказочные персонажи («В пещере горного Короля» и «Шествие гномов» из сюиты «Пер Гюнт» Э. Грига, музыкальные характеристики белочки, тридцати

4. RDM complex;
5. Doctor's inspection;
6. Physical training and sport corner and etc.

1. Education works on physical training. The teacher working creatively on the program should plan the education materials. It means, by planning all the means affecting the quality of education should pay attention to the state of the education sport base at the school, the quantity and quality of sport equipment, the level of physical development of the pupils and other means like that. For example, The teacher should not forget it is very difficult to teach a lesson on the theme «gymnastics with equipment» in old days of autumn and winter in the open air gymnastics town. The pupils could not hold the gymnastics equipment in the cold weather. They might get injured by moving on gymnastics equipment in the cold weather.

Because in order to perform the gymnastics movements, the optimal heat is needed for effective work of muscle-bone apparatus. From the other side the children do not have an interest to perform the movements in the cold weather and as a result, the effectiveness of the movements are too low. But to perform athletics movements and engaged in sport games give very good results. Taking all these into consideration while planning the program materials the teacher should consider in advance which part of the program and in which condition to teach and use all the opportunities.

2. Annual plan-graphics of the program materials. This document is the annual plan of the program materials and it is planned in the form of plan-graphics. It is very important to plan the annual plan in the form of graphics. Because the plan-graphics is a very useful means to determine the load of each lesson and to increase its effectiveness. In order to work out the plan-graphics the network of lesson hours are to be used. The network shows the division of the materials into quarters on program parts and the annual plan-graphics is designed in accordance with that.

3. Quarter plan-graphics. This document is worked out in the base of annual plan-graphics for each quarter of the education year separately. If in the annual plan-graphics is shown only the parts of the program but in quarter graphics is shown the concrete kinds of movements on these parts and which movement in which lesson will be taught is mentioned with the conventional symbols. It is recommended to include minimum 3-4 kinds of movements in each lesson sections.

Because in this case the density of the lesson is increased, becomes possible assimilate all the materials of the program. Kinds of test movements are also shown in quarter plan-graphics to check the knowledge and abilities of the pupils. The teacher should plan so that to be able to use 2-3 tests movements in each education quarter.

4. Daily lesson plan. Each physical training lesson must have a daily plan. The form of daily lesson plan is the same as in other disciplines. To design an appropriate graphics of the lesson stages, to write a plan in a special way is an additional work. It causes the teacher to loose the time. The number of the lesson, the theme of the lesson, the aim, the steps of the lesson are written in the daily lesson plan. The steps of the lesson contain the aim of preparatory, main and concluding steps of the lesson, the short content of the movements to be taught. But it is not recommended to describe totally generally developed movements. For example, it is enough to show the kinds of

preparatory movements to be given during the preparatory stage of the lesson and appropriate methodic requirements.

5. Test movements and education norms table. The teacher must prepare test movement table of the pupils in order to value their knowledge and abilities. For this reason the teacher should use the appropriate literature. Except that, in order to check the theoretical materials given to the pupils the teacher prepares the questions corresponding to each theme and on the base of the questions and holds the test interview. These documents are prepared accurately and retains at work.

II. Documents on the school physical training staff organization works. All the documents related to the physical training staff should be kept in a separate file. The protocols of the staff and staff board, list of board members, job distribution table among the members, work plan of the physical training board, reports on the fulfillment of the work plan (report books) are kept in this file.

III. Documents on out-of-class and out-of-school physical training and sport activities. Out-of-class and out-of-school health-sport activities have wide and comprehensive importance. That is why holding and retaining of the plan, report materials require professionalism, accurateness and care from the teachers.

Out-of-class and out-of-school physical training – general plan of sport activities. This plan is prepared by the physical training teacher under the supervision of the deputy director on educational-training works (in August). All teachers are acquainted with the work plan and in accordance with the regulations it is discussed and accepted in the 1st meeting of the pedagogical board (at the end of August). To cut short work plan of both commissions of the physical training staff and RDM complex are presented. General activities plan must contain circle-training, school sport activities, out-of-school sport contests, mass health works gymnastics till the classes, physical training minutes, health activities during the breaks etc.), general physical preparation and works in special medical groups, medical inspection and health-hygiene services, general service and reports sections.

Plan of the Sport Circles. Taking into consideration the material-sport base of the schools the circles on several kinds of sport are formed. Each circle must have its own separate work plan. It is prepared by the physical teacher and approved by the director of the school. At the beginning of the plan the list of circle members and the information about them must be written.

Then the content of each training (kinds of movements) is to be given. For example, what will be taught at the 5th training of the sport circle on volleyball. These must be written clearly.

All these matters must find its reflection in the plan by methodic means. The teacher must choose the kinds of movement starting from simple to difficult, to group them and take into account to increase the physical load from the training lesson to lesson. Sometimes education-test contests and to hold the sport contests are also considered in the plan of the circle.

Work plan should cover the whole education year.

Regulations of the contests. Each sport contest held among the pupils must have its regulation. Each class and interclass, school and interschool contests and friendly matches, sports contest must have its regulations. The contests held without regulations

Творчество Д. Д. Шостаковича в большой мере связано с традициями русской классики, к которым, прежде всего, можно отнести композиторов русской музыкальной культуры XIX века: П.И. Чайковского и М.П. Мусоргского.

Классическая музыка поистине является эталоном красоты, гармонии и совершенства. Именно поэтому приобщение детей даже с дошкольного возраста к классической музыке должно быть ведущим направлением их музыкального развития.

В. А. Сухомлинский придавал огромное значение классической музыке в вопросах воспитания детей. Он раскрыл целую систему приобщения детей к миру классической музыки, которая основана на том, чтобы из года в год перед учениками постепенно открывался мир больших идей, отраженных в музыке: идеи братства и дружбы людей (Девятая симфония Бетховена), идеи борьбы человека против безжалостного рока (Шестая симфония Чайковского), борьбы сил прогресса и разума против темных сил фашизма (Седьмая симфония Шостаковича) [7].

На первый взгляд может показаться, что некоторые крупные симфонические произведения, включенные в репертуар для слушания в детском саду, сложны для восприятия детьми старшего дошкольного возраста. Однако, мы полагаем, если в дошкольном учреждении организована системная целенаправленная и последовательная работа по музыкальному развитию, начиная с младшего возраста, дети уже в пять лет будут в достаточной степени подготовлены к восприятию произведений музыкальной классики. И более того, они будут в состоянии дать эмоциональную и словесную оценку этим произведениям.

Анализ научно-методической литературы (Н.А. Ветлугина, О.П. Радынова, А.И. Катинене и др.) позволил нам выделить ряд основных принципов отбора в репертуар музыкальной классики. Это: художественность музыкального произведения, высокая эмоциональность музыки, учет деятельности природы ребенка, доступность музыкальных произведений для восприятия ребенка, образность музыки, соответствие эмоционального содержания музыкального произведения эмоциональному опыту детей.

О важности высокой художественности предлагаемого детям репертуара, говорила известный музыковед В. Н. Шацкая: «С самого начала мы должны, работая с детьми, иметь дело с искусством, а не с жалкими суррогатами его» [8].

В прежних традиционных программах музыкального развития в детском саду мир классической музыки был чрезвычайно ограничен. Есть мнение, что в музыкальном развитии дошкольников, проще ориентироваться на народную музыку. Безусловно, народная музыка является прекрасным материалом для формирования эстетических вкусов детей, но исключая классическую музыку, мы значительно обедняем музыкальное развитие ребенка.

Формируя эталоны красоты, важно слушать с детьми произведения русских композиторов-классиков XIX века – М.И. Глинки, П.И. Чайковского, М. П. Мусоргского, Н. А. Римского-Корсакова, крупнейших композиторов XX века – С.С. Прокофьева, Д.Д. Шостаковича, А. И. Хачатуряна, Д.Б. Кабалевского, Г.В. Свиридова и др.

Коржова Е. Г.

Белгородский государственный университет, Россия

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ КОМПОЗИТОРОВ-КЛАССИКОВ В МУЗЫКАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В данной статье для нас представляют интерес понятия «музыка» и «классика». Обратимся к ним.

В переводе на русский язык «музыка» (греч. *musike*) – означает искусство муз [5]. Академик Б. В. Асафьев толкует понятие «музыка» как искусство интонируемого смысла [1]. Е. Портье определяет музыку как эстетическое переживание, затрагивающее все стороны души, а А. И. Сохор – как форму интонационного воссоздания духовной жизни человека.

Исследователь Л.И. Глазунова рассматривает музыку как способ воссоздания духовной жизни человека средствами звука. По ее мнению, содержание музыки – это первичные голосовые реакции человека: плач, смех, крик, стон и др., посредством которых музыка передает слушателю закодированную информацию духовного опыта – радость, восторг, гнев, грусть, печаль, волнение и др. Музыка «заряжает» этими эмоциями слушателя, считает Л.И. Глазунова, и, таким образом, обогащает его эмоциональный опыт [3].

Понятие «классика» (лат. *classicus* – «образцовый») в переводе на русский язык означает – образцовое произведение.

К музыкальной классике относятся творения выдающихся композиторов прошлых столетий. Классическая музыка гармонически сочетает в себе правдивое и эмоциональное содержание с совершенством формы, величайшее мастерство с простотой и доступностью. Она охватывает не только профессиональное творчество композиторов-классиков, но и образцовые произведения народного творчества.

Развивая музыкальное искусство, передовые композиторы отражают, творчески обогащают музыкальные традиции своих предшественников. К примеру, в выдающихся творениях величайшего в истории западноевропейской музыки композитора-симфониста Л. Бетховена ощутима преемственность симфонических принципов Й. Гайдна и В. Моцарта. А в ранних бетховенских симфониях чувствуются интонации, характерные для венской музыки XVIII века.

Традиции основоположника русской классической музыки М.И. Глинки нашли свое продолжение не только у композиторов «Могучей кучки», но и в творчестве их современника – П.И. Чайковского.

are considered to be non legislative and the success won is not taken as a result. The regulation must be prepared 15-30 days left to the beginning of the contest and approved by the director of the school. A copy of the regulation should be hung in sport corner. The acceptance of the RDM complex norms at school must have its regulations in advance as it is held in the form of contest. Regulations of the contest contain the aim of contest, place, date, the number of participants, staff, age, team composition, lead of the contest, board of referees, doctor of the contests, awarding of the winners etc. things like that.

IV. Documents on RDM complex. The documents on learning of the RDM complex norms and requirements and its acceptance is also to be kept in separate file. Along with the list of job distribution of the school commission members of RDM, work plan of the commission, report documents on the fulfillment of the work plan, extract from the order about the formation of

commission, record book of the results, regulations of the contest on RDM complex, the protocols of the contest, the copies of the reports about the result of the contests and other documents are kept there. The documents about the results of the methodic seminars (training test) are also kept in the file separated for the RDM complex documents. The director of the school gives an order about the preparation of the RDM marks according to the report of

the teacher and the extract from the order is kept in the file. The texts of the conversation and report on RDM complex, the documents of those who were awarded with the gold marks are also kept in that file.

V. Physical training and sport corner. The reason of organizing of the physical training and sport corner is closely to assist in application of the physical training. That is why sport contests and «Hope starts» contests' process must be shown in the corner, RDM must be widely agitated, the information about the school mass-sport events, about the best sportsmen of Kazakhstan must be given, to make the pupils to get acquainted with the sport news happened abroad and in the country, to give recommendations to the pupils to train the physical movements independently, to acquaint the pupils with role of physical training and sport in the life of outstanding individuals. All the activities about the organization of the physical training, its agitation and holding should be demonstrated in the physical training and sport corner.

Because it greatly influence on the attraction of the pupils in mass to the health-sport works, effectively use their free time to strengthen health. In case if there is no appropriate place for the corner at school the materials of the corner could be demonstrated in one or more stands.

The corner must be organized in such a place where there is enough light and the materials could be of reached

to the attention of the pupils. The teacher must try that each demonstrated material be very accurate, beautiful and rich in content. Writings dedicated to the agitation of physical training and torn from any newspaper or journal, texts of lectures and conversations must be placed in the level of the pupils' height so that children could easily read them. The material placed in the corner must be of definite theme (it means the materials must be with subject matter and each theme should cover the definite matter). During the lesson and out-of-lesson training the teacher must bring the pupils in groups

and individually to the corner and give a clear definition on the matter. In other case the corner should serve the role of beauty and the pupils will not have any idea about the content of the materials. The main difficulty is the organization of the corner. In order to overcome this difficulty the teacher should rely on the pupils. For the formation of the agitation-propaganda at school a special board of 5-7 people is organized.

The board members in its turn use the help of all active pupils. At school there must be created such a situation so that every pupil voluntarily show an interest in physical training agitation and every pupil help in

organization of the corner within their capability. The teacher must try so that all the demonstrated materials in the corner get ready at the same time and be placed at the same time.

It is impossible and in case of that the effectiveness of the corner also decreases. The materials must be prepared each thing should be demonstrated in time (when there is a necessity for that).

Photomontages, stands, pictures, writings like announcements, regulations and contest results carrying periodic character must be replaced timely with the new things.

List of documents required for the organization of the physical training at Comprehensive schools training education

Physical training education program (for I-XI classes).

Distribution of the hours on program sections (lesson hours network)

Annual plan-graphics of the program materials.

Quarter plan-graphics.

Daily lesson plans.

Kinds of test movements and education normative table.

Class journal (and teacher's note book)

Record keeping journal of the pupils released from physical trainings.

Organization of school physical training team and the documents on its activity

Protocols of the meetings of physical training team and council.

Work plan of the physical training team council.

List of the physical training team council, graphics of job distribution among the members

Report documents for implementing of the work plan (report book)

Editorial members of physical training team, wall newspapers, photomontage and the specimen

Documents on out-of-class and out-of-school health-sport events

General Activities Plan of out-of-class and out-of-school health-sport events held at school.

Training tables of sport circles, general physical training groups, special medical and preparation group.

Register of separate sport circles.

Register of sport circles.

Regulations of sport competitions.

Competition protocols.

Reports on the results of competition.

School record book.

Гайда, Н. Ганусенко, О. Караманов, М.Костриця, І.Ласкій, П.Луньов, О. Ляпін, Л. Масол, І.Ткаченко, М.Струнка, О.Топилко, М.Трошина, М.Шельонга.

Але ці роботи ще не торкаються питань освіти дітей з особливими потребами. Тому сумісно з ними має починати рухатися корекційна освіта. Корекційні педагоги мають паралельно розробляти ефективні для кожної нозології форми і методи педагогічної взаємодії школи та музеїв. Ця робота не має бути локальною, а повинна стати загальною базою для корекційних закладів усіх типів.

Отже, нове бачення музейної педагогіки має підхопити корекційна педагогіка, як одне з важливих напрямків трансформації у сучасному просторі освіти.

Література:

1. Гайда Л.А. Музейна педагогіка: пошук оптимальної моделі// Методологічні засади історичної освіти в контексті профілізації старшої школи: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (кіровоград, 21-22 жовтня 2010р.). – Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2012.- ст.234-249.

2. Капустіна Н.І., Гайда Л.О. Психолого-соціологічні дослідження музейних програм і занять для школярів//музей і майбутнє: матеріали обл. наук. конф.- Дніпропетровськ, 1998 – ст.28-36.

3. Караманов О.В. Музей-ВНЗ: принципа побудови інтегрованого заняття/О.В.Караманов//Матеріали звітних наукових конференцій кафедри загальної та соціальної педагогіки. – Львів: Вид-во ЛНУ ім.І.Франка, 2011.-Вип.10- ст 33-36.

4. Караманов О.В. «Педагогічний марафон» як форма ефективної організації взаємодії з учнями у музейному просторі/О.В.Караманов, І.В.Ласкій – // Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі: загальноукр. наук. конф.: збірник матеріалів.-Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2009.-608с.

5. Караманов О.В. Роль навчального середовища в реалізації музейно-педагогічних програм і проєктів/О.В.Караманов//Постметодика.-2013.-№3.-с.41-44

6. Максимок С.П. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009. – 670 с.

7. Олексенко Т.Д. Підготовка студентів до впровадження музейної педагогіки в початковій школі / Т.Д. Олексенко Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 6-7 травня 2010. – Херсон, 2010. – С. 209-213.

8. Юхневич М.Ю. Я поведу тебя в музей: Учебное пособие по музейной педагогике / М.Ю. Юхневич. Министерство культуры РФ, Рос. институт культурологии. – М., 2001. – 224 с.

сприйняттю і засвоєнню побаченого і почутого. Екскурсія проходить під проводом керівника музею та екскурсовода, на певну тему і за певним маршрутом, тобто вона має організований характер.

Але у роботі з дітьми, які мають психофізичні порушення момент з обміну думками та вільного обговорення стає ускладненим. Цих дітей потрібно спонукати та свідомо націлювати на сприйняття об'єктів, давати можливість знайомитись з ними та отримувати від кожного підтвердження усвідомлення поданої інформації. Тому роль педагога постає поряд з екскурсоводом або навіть його замінює. Корекційний педагог має будувати і проводити екскурсію, використовуючи спеціальні методи згідно специфіки порушення дітей.

Саме поняття музейної педагогіки було сформоване та введено в науковий обіг ще на початку ХХст. в Німеччині А.Лихварком, А.Рейхвеном, Г.Фройденталем [5, с.42].

За часів Радянського Союзу, на територіях республік цю течію підхопили С.Т.Шатський, Л.Шлегер, А.Зеленко, М. Бартрам.

З точки зору музейної педагогіки, музей розглядається як освітня система, де у роботі використовуються музейно-педагогічні програми, розроблюються методики, які переплітаються зі шкільною програмою та подані екскурсії інформаційно доповнюють почату роботу у межах освітнього закладу. [4, с.556].

Але існуюча методологія та форми роботи з відвідувачами музеїв в освітньому просторі на даному етапі малопродуктивні. Що вже говорити, про методи роботи з дітьми, які мають особливі потреби. А для них це продуктивний ресурс отримання і доповнення інформації. Музейна педагогіка має стати невід'ємною частиною у роботі з такими дітьми. Вона має зайняти місце медіатора, який надасть простір для активно-пошукової діяльності дітей, стане джерелом зустрічі дитини з чуттєвим сприйняттям, буде направлена на особистість та її розвиток, а не тільки на зорове знайомство з річчю. Музейна педагогіка має стати антропоцентричною у своїй роботі [1, с.234].

Це питання є актуальним для корекційної педагогіки. Емоційно-чутливе, тактильне сприйняття всіх речей, про які мовиться чи описується на заняттях у спеціалізованих школах усно, ніщо без поєднання з власним досвідом. У дитини має формуватися так звана «чуттєва грамотність».

До співпраці із музеями мають залучатися усі ступені освітніх закладів, починаючи з молодшої ланки, закінчуючи вищими навчальними закладами. Така співпраця існує в наш час, але, на жаль, має епізодичний та безсистемний характер.

Аналізуючи практику зарубіжної педагогіки, чітко помітно високу тенденцію розвитку цього виду групової роботи як навчання у рамках музеїв, арт центрів та авторських виставок мистецтв. Створюються нові течії та форми взаємодії з відвідувачами, трансформується стиль ведення екскурсій та методи викладення матеріалу [5, с.43].

У наш час актуальні проблеми розвитку музейної педагогіки вивчають такі українські, російські та польські дослідники як Т. Белофастова, П. Бурдейний, Л.

Extract from order about the sportsmen rank.

IV. RDM complex

Extract from order about the formation of the organization commission on RDM Complex..

Work plan of the commission on RDM.

Table of training-education on RDM norms.

Table of theoretical seminars.

Calendar plan (by months) on admission of RDM norms.

Admission of norms and requirements.

Extract from orders about the preparation of RDM shooters and rank sportsmen.

V. Documents on doctor inspection

Doctor's recommendations on the health state of the I-XI class pupils and book showing the division of the pupils into medical groups.

Report book about the pupils temporarily released from the physical training and sport lessons (from heavy physical movements).

Report book of the pupils divided into special medical groups.

Report book of the pupils divided into special general physical training groups.

Accounting book of the held works on the pupils' general physical training level.

VI. Physical training and sport place at school

National Republic Physical training complex – RDM.

Questions and pictures for carrying out of RDM complex norms.

Norms and requirements for I, II, III and IV ranks of the RDM complex.

Plan-graphics of RDM complex norms and requirements acceptance (including acceptance date and the responsible person).

Screen demonstrating the fulfillment of RDM complex norms and requirement.

List or the photos of the pupils paid the RDM complex norms on the gold mark level.

Table of the preparatory-training section on RDM complex norms.

«Hope starts»

Regulations of «Hope starts».

Table demonstrating the process of «Hope starts» games.

Record table on «Hope starts» games.

Table of regional (town) «Hope starts» games.

School Sports Contest

Regulations about Sports Contest.

Table demonstrating the process of School Sports Contest.

Table demonstrating process of regional (town) Sports Contest.

School achievements

School records table.

The photos of the best sportsmen of the school (showing their achievements).

Photos and list of the best members of the national school team.

Won Cup, honorable letter and diplomas.

School sport life

Calendar plan of mass sport events.

School physical training staff.

Contest process table of separate kinds of sport.

Table of sport circle work.
Calendar table of school sport contests.
Photo board demonstrating school sport events.
Congratulatory cards of sportsmen or groups separately.
Gifts given to the sportsmen of the school.

f) Physical training and health matters.

1. Writings, photos and etc. about the importance of the morning gymnastics.
2. Movement complex of morning gymnastics.
3. Writing about the rules to develop the movement specifications (strength, rapidness, flexibility, tolerance etc.).
4. Conversational text about the ways to strengthen the body.
5. Preparation works to take part at the sport contests, the rules to take part at the sport contests, to train (methodic writing).
6. Writing about the ways of learning the movement technique.
7. Test-movement norms to determine the level of physical development.

g) Headings.

1. «In the sport history»; 2. «Sport – in questions and answers», «Physical training and sport is the core of the health», «RDM Complex mark», «To the Olympic Games medals» (There are materials in sport corner under these headings).

The headings must be written in pleasant color, clear and in big letters so that to attract the pupils' attention and to create an interest in sport and physical training. From the other side, each beautiful, accurate thing in the sport corner must help to strengthen the esthetic feelings of the pupils.

Literature

1. Kuznetsov Z.I., Konachenko R.S., Tutorial for the physical training teachers to plan the methodic work (1961, 1963, 1964). – 120 pages.
2. Gulyev D.Q. «To create an interest to the physical training and sport of the high class pupils», 2004.
3. Minayev B.N. The basis of physical training methodic of the pupils, 2013, – p.p. 43-52.
4. Mikheyev A.I., Mitina A.B. The changes in youngsters' attitude to education at school under the influence of systematic training with sport – Thesis of reports, VII conference of young scientists. – P. 27-28. A. 2013.
5. Zelenov I.I., Golubev V.P., Gorinevskiy V.V., Goykhman R.N. Development of physical features of he pupils, 2000, – p. 86.

відношенням дорослих, спілкуючись з ними, дитина переймає закріплені у культурі способи взаємодії людей і дії з предметами, засвоює зразки норм поведінки, що стають основою ціннісної сфери особистості, яка формується. Діти з психофізичними порушеннями у зв'язку із обмеженістю розвитку процесів мислення, слабкістю засвоєння загальних понять та закономірностей з певним відставанням починають розбиратись у питаннях загального устрою, у поняттях моралі, їх знання у цьому досить поверхові. Тому формування таких принципів не може обмежитись оглядовими класними годинами, бесідами та короткими усними включеннями під час виховного процесу. Ця робота має бути практична, цілісна і взаємопов'язана з оточуючим середовищем, плинном світової культури та обов'язково виходити за межі навчального закладу.

У спеціалізованих школах для виконання такого типу завдання стають ефективними форми позакласної та позашкільної виховної роботи.

До найбільш використовуваних форм належать години класного керівника, гуртки художньої самодіяльності, гуртки, клуби, робота з періодичною пресою, політичні інформації, обговорення радіо- і телепередач, випуск стінної газети, походи, екскурсії.

Проаналізувавши форми групової роботи, я вбачаю, що для вирішення вищезазначених питань мало звертається уваги на екскурсії до музеїв. А саме за допомогою них створюється взаємозв'язок з культурно-освітніми та науково-дослідними закладами міста, країни.

Згідно з визначенням Закону України «Про музеї і музейну справу», музеї це «культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені не тільки для вивчення, збереження та використання пам'яток матеріальної та духовної культури, але й для прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини».

Музейна екскурсія, серед іншого, відрізняється тим, що проводиться в спеціально організованому музейному просторі. Музейні екскурсії достатньо різноманітні і розрізняються за місцем проведення і об'єктами показу, за характером тематики, за цільовою спрямованістю, за складом екскурсантів.

Ця форма використовується рідко. Найбільш розповсюдженою проблемою є те, що не в кожному населеному пункті є музей, або ж він далеко розміщений територіально і є досить матеріально затратним організація проведення.

Але ця форма роботи досить ефективна, адже музеї являють собою зустріч і спілкування зі «свідками минулого» – речами, які зберігають пам'ять про давні історичні та культурні події. Це емоційне переживання стає вікном для потоку інформації із навколишнього середовища.

Її характерною ознакою є також колективність огляду, внаслідок чого в групі людей, пов'язаних спільним інтересом, виникає вільний обмін думками та особлива психологічна атмосфера як наслідок пережитих емоцій. Вона сприяє

кативні вміння і навички на практиці. При організації внеурочної діяльності в процесі сюжетно-ролевої гри, учасники розвивають сюжет, беруть на себе ролі дорослих людей і в спеціальній, створюваної самими дітьми ситуації воссоздають діяльність дорослих і їх стосунки між собою. Особливістю цих ігор є те, що в них вводяться правила ігрового взаємодія, в результаті яких виникає мовне взаємодія учасників гри – діалог.

Роль вихователя в процесі формування ігрових дій у молодших школярів з порушенням слуху заключається в показі послідовності ігрових дій, представлення зразка діалогу. Діалог будується з урахування мовних можливостей дітей і словарем, розробленим для конкретної гри. При першому знайомстві з грою вихователь повністю показує ігровий сюжет. Коли мовний сюжет або фрагмент проіграв повністю, його можна повторити вже з участю дітей, побуджуючи їх до ігрових дій.

Таким чином, в житті дитини з порушенням слуху роль гри не менш важлива, ніж для слухаючого, для якого вона є основою розвитку уявлення, образного мислення і мовного спілкування. Спільна сюжетно-ролева гра мотивує молодших школярів активно користуватися мовою в процесі ігрового взаємодія, є одним з важливих умов формування комунікативних навичок, розвитку мовної активності даної групи учасників.

Література:

1. Григор'єв Д. В., Степанов П. В. Внеурочна діяльність школярів. Методичний конструктор: посібник для вчителя. – М.: Просвіщення, 2010.
2. Гра в житті дітей з порушеннями слуху // Дошкільне виховання аномальних дітей: Книга для вчителя і вихователя / Під редакцією Л.П. Носкової. – М.: Просвіщення, 1993.

Рибкіна Тетяна

Дніпропетровський національний університет ім. О.Гончара, Україна

МУЗЕЙ ЯК НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Проблеми морального виховання, формування особистості є одним з найважливіших питань у педагогіці на сучасному етапі.

Моральні якості особистості закладаються у процесі життя людини, яка знаходиться у межах певного соціокультурного середовища. Основою для формування цих якостей стають почуття любові та прихильності до своєї культури, свого народу, почуття відповідальності за долю Батьківщини. Спостерігаючи за

МЕТОДИЧНІ БАЗИ НА ПРОЦЕС ОБРАЗОВАНИЕТО

Kim Rimma

*Taraz State Pedagogical Institute
Taraz, Kazakhstan*

PORTFOLIO AS AN ASSESSMENT TOOL OF EVALUATING STUDENTS' KNOWLEDGE

A portfolio is a collection of student work with a common theme or purpose. The use of portfolios is not new. Portfolios have been common in the fine and performing arts for years in seeking support for one's work, to document change or improvement in style and performance, or to gain admission to special schools. Broad expansion into the academic arena took place in the 1990s as part of the movement toward performance assessment. This change was fostered by a climate of criticism of traditional assessment techniques, especially multiple-choice testing [1].

The focus here is on the use of portfolios for assessment, but portfolios can be utilized to achieve other goals. Portfolios may, for example, document varied experiences of the learner in a course or class, provide points for discussion between learner and teacher or among learners, and represent change in the student's technique or skill over time. Portfolios as an assessment tool are often described as a more authentic means of assessment than the traditional classroom test. Rather than showing that the learner knows what has been taught, the portfolio demonstrates that the student can do what has been taught. For example, we may identify the component parts of a short story on an objective test.

But the inclusion of a short story in a portfolio documents our ability to write a short story. However, describing portfolio assessment as authentic suggests that other forms of assessment are less valid, or inappropriate. That is not the case. Different methods of assessment are useful for different purposes.

Portfolio assessment is most appropriate when learning can be best demonstrated through a product. The use of the portfolio as an assessment tool is a process with multiple steps. The process takes time, and all of the component parts must be in place before the assessment can be utilized effectively. Decide on a purpose or theme. General assessment alone is not a sufficient goal for a portfolio. It must be decided specifically what is to be assessed. Portfolios are most useful for addressing the student's ability to apply what has been learned.

Therefore, a useful question to consider is, what skills or techniques do we want the students to learn to apply? The answer to this question can often be found in the school curriculum. Consider what samples of student work might best illustrate the application of the standard or educational goal in question. Written work samples, of

course, come to mind. However, videotapes, pictures of products or activities, and testimonials are only a few of the many different ways to document achievement. Determine how samples will be selected. A range of procedures can be utilized here. Students, maybe in conjunction with parents and teachers, might select work to be included, or a specific type of sample might be required by the teacher, the school, or the school system. Decide whether to assess the process and the product or the product only.

Assessing the process would require some documentation regarding how the learner developed the product. For example, did the student use the process for planning a short story or utilizing the experimental method that was taught in class? Was it used correctly? Evaluation of the process will require a procedure for accurately documenting the process used. The documentation could include a log or video of the steps or an interview with the student. Usually, if both the process and the product are to be evaluated, a separate scoring system will have to be developed for each [2].

Usually this is best done through the use of a rubric, a point scale with descriptors that explain how the work will be evaluated. Points are allotted with the highest quality work getting the most points. If the descriptors are clear and specific, they become goals for which the student can aim.

There should be a separate scale for each standard being evaluated. For example, if one standard being assessed is the use of grammatically correct sentence structure, five points might be allotted if all sentences are grammatically correct. Then, a specific number of errors would be identified for all other points with zero points given if there are more than a certain number of errors.

It is important that the standards for evaluation be carefully explained. If we evaluate for clarity of writing, then an operational description of what is meant by clarity should be provided. Points available should be small enough to be practical and meaningful; an allotment of 20 points for clarity is not workable because an evaluator cannot really distinguish between a 17- and an 18-point product with regard to clarity. Share the scoring system with the students. Qualitative descriptors of how the student will be evaluated, known in advance, can guide learning and performance. Engage the learner in a discussion of the product [3].

The teacher has decided to evaluate just the product because there are a variety of processes that could lead to production of a well-written paragraph and it is not really important which process the student uses. Points will be awarded for each main component of the product. For example, three points will be awarded for grammar if no grammatical errors are present and one point will be taken off for each error.

A student with more than three grammatical errors will not receive any points in this category. However, the teacher must describe what is meant by the term «grammatically correct.» One possible description might be, «no errors in tense, punctuation, or sentence structure.» Variety in use of vocabulary could be described as the inclusion of at least a certain number of different descriptive words to receive all points.

Использование такой формы организации внеурочной деятельности как сюжетно-ролевые игры в начальной школе приобретает особое значение, так как в младшем школьном возрасте игровая деятельность, являющаяся ведущей в дошкольном детстве, по-прежнему не теряет своей актуальности. Воспитательное значение сюжетных игр для младших школьников заключается в том, что они служат средством познания действительности, создания коллектива, воспитывают любознательность и формируют волевые чувства личности. В процессе такой игры школьник берет на себя определенную роль и выполняет действия в воображаемой ситуации, воссоздавая поступки конкретного человека. При этом формируется умение общаться друг с другом и с другими людьми, сотрудничать, слушать и слышать собеседника, воспринимать и перерабатывать полученную информацию, вербально выражать свои мысли, т.е. развиваются коммуникативные навыки.

Задача развития и формирования коммуникативных навыков актуальна не только для воспитания детей имеющих нормальное речевое и психическое развитие, но для детей с особыми образовательными потребностями, в том числе и для детей с нарушением слуха. Умение общаться с окружающими – достаточно большая проблема для таких школьников. Спецификой особенностей развития коммуникативных навыков детей с нарушением слуха по сравнению со слышащими заключается в следующем:

- развитие речи у детей с дефектами слуха начинается позже, чем у слышащих;
- основной формой коммуникации у таких детей является не слуховые ощущения, а зрительные и двигательные;
- у детей с нарушением слуха развиваются такие специфические формы речи, которых нет у слышащих (дактилология, жестовая речь).

У младших школьников с нарушением слуха частично искажены компоненты коммуникативного навыка. Им сложно предвидеть поведение другого человека и эффективно решать различные проблемы. Как правило, такие младшие школьники малоактивны в общении, часто не проявляют организаторские способности.

Основополагающим условием формирования коммуникативных навыков детей с нарушением слуха является специально организованный, коррекционно-развивающий процесс формирования речи, предполагающий включение ребенка в коммуникативную деятельность на слухозрительной основе с использованием разнообразных речевых форм – устной, письменной, дактильной и жестовой. В число основных задач коррекционно-развивающего воспитания и обучения данной группы младших школьников входит формирование диалогической и монологической форм речи, развитие навыков общения. Одним из направлений такой работы, по нашему мнению, является внеурочная деятельность с проведением сюжетно-ролевых игр.

Сюжетно-ролевая игра является естественной ситуацией, мотивирующей младших школьников использовать речевое общение и применять свои коммуни-

demonstrating skills and accomplishments. Used in a thoughtful, carefully planned way, portfolio assessment can foster a positive outlook on learning and achievement.

1McNamara and Deane Assessing students' knowledge Cambridge University Press, 2009.-321p.

2Brown, D. Principles of language learning and teaching. New-York: Pearson Education, 2007.-356 p.

3Authentic assessment: A guide for elementary teachers. New York: Longman. ISBN: 0321037820. Penta, M. Q. 2002.- 58 p.

4Stiggins, R. J Student portfolios in a standardized world. Kappa Delta Pi Record, 2001. – 81p.

5Fernsten, L., & Fernsten, J. Portfolio assessment and reflection: Enhancing learning through effective practice. Reflective Practice. 2005.- 303p.

6Hamp-Lyons, L., & Condon, W. Portfolio as an assessment tool: Principles for practice, theory, and research. Cresskill, NJ: Hampton Press.2000, p. 27-34

7Jardine, A. S. Key points of the authentic assessment portfolio. Intervention in School and Clinic.1996.-253p

Воспитатель Жунусова С.С.

КТУ «Специальная общеобразовательная школа-интернат для детей с нарушением слуха» г. Караганды, Казахстан

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА ВО ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕРЕЗ СЮЖЕТНО-РОЛЕВУЮ ИГРУ

На современном этапе развития педагогической науки и ее отрасли – специальной педагогики осуществляется активный поиск путей оптимизации и модернизации педагогического процесса, ориентированный на оказание действенной помощи в социализации и интеграции лиц с нарушением слуха в среду слышащих. Развитие личности ребенка с нарушением слуха происходит в контексте социальной жизни, в условиях специально организованного обучения и воспитания. Внеурочная деятельность в начальной школе, как и деятельность младших школьников в рамках уроков направлена в первую очередь на достижение личностных и метапредметных результатов. Это определяет специфику внеурочной деятельности, в ходе которой младший школьник должен научиться действовать, чувствовать, принимать решения, взаимодействовать, общаться.

Variety in sentence structure could be assessed by the number of different sentence forms in the paragraph. The teacher might have students self-score and then compare their score with that of the teacher during a discussion of reasons for scoring and ways to improve. Many goals on Individual Education Programs (IEP) of students with significant disabilities cannot be assessed by traditional objective or standardized tests. If a student is to learn to tie shoes, remove and hang up a coat, or wash hands independently, the video component of a portfolio could document these accomplishments. It is very important to establish communication with parents when using portfolios [4].

Designing a product with specific goals in mind can improve planning skills and contribute to realistic self-appraisal. Specific descriptors mitigate vague self-assessments, unrealistic positive or negative self-evaluation, generalized «all or nothing thinking» (my work is always bad or always good), and perfectionism [5].

Portfolio assessment is the systematic, longitudinal collection of students' work created in response to specific, known instruction and objectives, and afterwards evaluated in relation to the same criteria. The assessment is done by measuring the individual sections as well as the portfolio as a whole against the specified criteria, which match the objectives toward a specific purpose.

Portfolio creation is the responsibility of the learner, with teacher guidance and support, and often with the involvement of peers and parents. The audience can participate in the assessment of the portfolio. Academics have developed portfolio instruction and assessment criteria, and gained appropriate administrative support. During the development process, they found answers to their own questions, as well as addressed issues concerning portfolio assessment coming from colleagues, students and parents. Concerns are often focused on reliability, validity, process, evaluation, and time.

These issues could apply equally to other assessment methods. There is no assessment tool that meets every teacher's purpose perfectly, is entirely valid and reliable, takes no time to prepare, administer, or grade, and meets each student's learning style. Foreign language educators need to be able to choose and/or design assessments that meet their most important instructional and assessment needs and which they have the resources to implement and evaluate. Below are some strengths of portfolio assessment, seen in contrast to traditional forms of assessment, traditional assessment versus portfolio assessment.

A specific distinction in using portfolio assessment in second/foreign languages is that the learner's ability to use the language is the primary goal of study. The learner's current use of the target language system and potential growth in the abilities over a period of time is what is at issue. This type of portfolio can capture the learner's use of the language in many ways.

Particularly, it can provide not only the students' progress in four main language skills areas (reading, writing, speaking, and listening) but also their entire progress in the language learning process. Specifically, considering the development of the student's reading skills and ability to compose written products in the second/foreign language, the student's written materials can be a part of the portfolios.

Although the growth of oral skills is difficult to be captured through written means, the use of multimedia in this type of portfolio, such as audio and video recordings, enhances the reliability.

The use of portfolios in the field of foreign language education can be to provide students with opportunities to display their work, serve as a vehicle for critical self-analysis, and demonstrate mastery of a foreign language. More specifically, this type of portfolio, for students is able to help them become aware of the language learning contexts that work best for them, establish their goals for future independent learning, allow them to assume responsibility for their own learning and provide evidence of their progress toward meeting their goals as learners, provide them with opportunities to display good work, serve as a vehicle for critical self-analysis, and demonstrate mastery of a second/foreign language.

For teachers, the use of such type of portfolio assessment in the classroom can provide information on the strengths and weaknesses of each individual student, help identify effective language learning strategies and materials or reflect the curriculum that is actually being implemented in the classroom, enhance understanding of the educational process among parents and in the community, assess what students can do and not just what they know, engage students actively and foster student-teacher communication and depth of exploration.

Portfolio assessment in the classroom provides goals for student learning, offers an alternative to traditional tests for students with special needs. It can be quite difficult to establish scoring systems that are reliable over raters or time. Reliability across raters is especially important if major decisions are to be based on the assessment outcome [6].

The use of portfolios for assessment is time consuming in terms of hours needed to produce the product, time to develop a workable scoring system, and training for the evaluator(s).

Portfolio assessment offers the opportunity for depth but not breadth with regard to academic material covered. A written test can include questions from an entire unit with a sample of items from all areas taught. Because of the time it takes to produce products, it is not possible to have a portfolio that represents every aspect of a unit.

However, products in the portfolio, if chosen properly, illustrate depth of mastery in the area assessed. It may be difficult for the evaluator to control outside influences on the product such as parental assistance and access to resources like computers. If the assessment contributes to high stakes decision making, lack of equity in resources can be a significant problem. Interpretation of results: Since the portfolio system is rarely standardized, stakeholders may wonder what it really says about the student. How does the learner compare to others at his age or grade level? Would the portfolio assessment result be meaningful to those outside the school system such as college admission officers or those selecting scholarship recipients? Those individuals will not know the nature of the assignment, the help that was given, or the quality of the products of other students in the group.

The use of the portfolio for assessment purposes could detract from its most important contributions to the learning process, such as honest teacher-student communication, forthright self-assessment, and working toward one's personal best. When the portfolio must be scored, or assigned a grade, students may tend to defend their work rather than engage in true self-assessment.

Teachers may focus more on the scoring process and less on effective communication about the work. The use of portfolios also allows the evaluators to see the student, group, or community as individual, each unique with its own characteristics, needs, and strengths. Portfolio assessment offers the possibility of addressing shortcomings of traditional assessment. It offers the possibility of assessing the more complex and important aspects of an area or topic.

Portfolio assessment is not useful for evaluating programs that have very concrete, uniform goals or purposes. For example, it would be unnecessary to compile a portfolio of individualized «evidence» in a program whose sole purpose is full immunization of all children in a community by the age of five years. The required immunizations are the same, and the evidence is generally clear and straightforward [7].

Moreover, portfolio assessment may be seen as less reliable or fair than more quantitative evaluations such as test scores. If goals and criteria are not clear, the portfolio can be just a miscellaneous collection of artifacts that don't show patterns of growth or achievement.

Collecting all portfolio content can be very time consuming for teachers or program staff to organize and evaluate the contents, especially if portfolios have to be done in addition to traditional testing and grading. Finally, like any other form of qualitative data, data from portfolio assessments can be difficult to analyze or aggregate to show change.

Thus, we have come to the conclusion that portfolio assessment research substantiates the idea that students greatly benefit from assessments that go beyond simple letter grades and involve participants in the evaluation process.

By taking part in the development of their portfolios, analyzing the criteria for what constitutes good work, and learning to evaluate their own work through guided reflective practices, students grow and develop in their knowledge and understandings. Portfolio assessment is part of a substantial body of research documenting the student benefits that emerge from an awareness of the processes and strategies involved in learning.

The benefits of portfolio assessment are numerous. Often, portfolio contents are selected collaboratively, allowing students an opportunity to make decisions about their work and encouraging them to set goals regarding what has been accomplished and what needs further work, an important skill that may serve them well in life endeavors.

Portfolio assessment can promote a dialog between teacher and students about the individualized nature of the work. Too often, students may have papers or projects returned with a number or letter grade only and fail to understand what might be necessary for improvement.

Most importantly, portfolio assessments provide an authentic way of